

"Aprendre un altre idioma no només revela com pensen i senten altres societats, les seves experiències i valors i com s'expressen; també proporciona un mirall cultural en el qual poder veure més clarament la nostra pròpia societat".

Edward Lee Gorsuch, exrector de la Universitat
d'Alaska

ÍNDIX

<u>RELACIÓ D'ABREVIATURES</u>	5
<u>INTRODUCCIÓ</u>	6
<u>CAPÍTOL I – EL PLURILINGÜISME EN L'ESTAT ESPANYOL</u>	9
1. Les referències constitucionals a la llengua	9
1.1 L'oficialitat de la llengua castellana i el deure i el dret de conèixer-la i d'usar-la ..9	
1.2 La doble oficialitat en determinats territoris autonòmics	13
1.2.1 Condicions generals d'aplicació.....	13
1.2.2 El règim competencial sobre la matèria lingüística: la regulació lingüística en els estatuts d'autonomia	15
1.2.3 El règim jurícolingüístic a l'Estatut d'Autonomia	18
2. Els drets i els deures lingüístics	22
2.1 El dret del ciutadà d'utilitzar la llengua oficial de preferència en les seves relacions amb els poders públics de Catalunya.....	21
2.2 El dret del ciutadà de ser atès en la llengua oficial de preferència en les seves relacions amb els poders públics de Catalunya.....	24
 <u>CAPÍTOL II – LA CARTA EUROPEA DE LES LLENGÜES REGIONALS O MINORITÀRIES (CELRM)</u>	26
1. El seu naixement.....	26
2. Els objectius de la Carta.....	27
3. La primacia i la constitucionalitat dels Tractats Internacionals subscrits per Espanya.....	29
3.1 La primacia de la CELRM en general.....	29
3.2 La superioritat en rang de la CELRM respecte de la LOPJ i d'altres lleis estatals.....	32
4. L'estructura i la vinculació de les disposicions de la CELRM.....	33
5. Les llengües regionals i minoritàries dins l'Estat Espanyol subjectes a l'aplicació de la CELRM: especial referència a la llengua catalana.....	36

<u>CAPÍTOL III - L'Administració de Justícia en la CELRM</u>	40
1. L'article 9 CELRM: condicions generals d'aplicació	40
2. L'àmbit personal.....	45
2.1 La llengua del procediment	46
2.2 Els drets dels particulars davant l'AJ	59
2.3 Els requeriments, les proves i altres documents dins del procés	68
3. Altres: la validesa i la traducció en l'àmbit estatal.....	78
3.1 La validesa general dels documents en l'àmbit estatal.....	80
3.2 La traducció de la legislació nacional.....	89
4. La posició de l'Estat espanyol respecte de les recomanacions del Comitè d'Experts.....	94
5. Les possibles vies per solucionar els incompliments.....	96
 <u>CAPÍTOL IV – ABSÈNCIES DE LA CELRM</u>	98
1. El deure general de l'Administració de Justícia d'utilitzar la llengua oficial minoritària.....	98
2. El deure individual del personal judicial al servei de l'Administració de Justícia de conèixer i utilitzar la llengua oficial minoritària	101
 <u>CONCLUSIONS</u>	113
<u>ANNEXES</u>	117

RELACIÓ D'ABREVIATURES

- **AJ:** Administració de justícia.
- **ATC:** Auto del Tribunal Constitucional.
- **BOE:** Butlletí Oficial de l'Estat.
- **CCAA:** Comunitats Autònomes
- **CE:** Constitució Espanyola.
- **CEDH:** Convenció Europea dels Drets Humans.
- **CELRM:** Carta Europea Llengües Regionals o Minoritàries.
- **CELRoM:** Informe de la Generalitat de Catalunya del 2013 sobre l'aplicació de la CELRM.
- **CCGG:** Corts Generals.
- **CGPJ:** Consell General del Poder Judicial.
- **DOGC:** Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.
- **DTC:** Declaració del Tribunal Constitucional.
- **EEAA:** Estatuts d'Autonomia.
- **EAC:** Estatut d'Autonomia de Catalunya.
- **ITC:** Interlocutòria del Tribunal Constitucional.
- **ITS:** Interlocutòria del Tribunal Suprem.
- **LEC:** Llei d'Enjudiciament Civil.
- **LNL:** Llei de Normalització lingüística.
- **LPL:** Llei de Política Lingüística.
- **LOPJ:** Llei Orgànica del Poder Judicial.
- **TC:** Tribunal Constitucional.
- **TI:** Tractat Internacional.
- **TJUE:** Tribunal de Justícia de la Unió Europea.
- **TS:** Tribunal Suprem.
- **TSJC:** Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.
- **STC:** Sentència del Tribunal Constitucional.
- **STS:** Sentència del Tribunal Suprem.
- **UE:** Unió Europea.

INTRODUCCIÓ

En primer lloc, dins de la temàtica constitucional lingüística, el tema de la Carta de les Llengües Regionals o Minoritàries del Consell d'Europa em va semblar molt interessant per l'interès que ha suscitat en l'àmbit internacional que les llengües regionals o minoritàries puguin aconseguir un reconeixement respecte les llengües majoritàries en cada un dels Estats, i la repercussió o la diversitat d'opinions que ha causat la ratificació per Espanya de la Carta en diferents àmbits, com pot ser com hem dit en l'àmbit internacional i especialment en l'àmbit de l'Administració de Justícia, tant estatal com autonòmic, en concret a Catalunya. Per desgràcia, no tothom (i realment jo tampoc me'n havia assabentat) coneix l'existència d'aquest TI que el nostre Estat ha ratificat perquè ni tal sols la majoria dels jutges ho saben, i encara que alguns ho sàpiguen no estan gaire per no dir gens interessants en la seva aplicació, especialment aquells jutges que no tenen competència lingüística en llengua catalana. Així doncs, les disposicions que fan referència a l'Administració de Justícia han causat moltes friccions a l'hora de ser aplicades a la pràctica, enfrontaments que s'han dut a terme entre l'Estat i Catalunya (propiciats per interessos corporativistes), doncs les controvèrsies que s'han produït en l'àmbit de la justícia i l'ús del català en la mateixa no són actuals, sinó que venen de fa bastants anys enrere i malauradament, la Carta i les seves disposicions obligatòries, no les han aconseguit solucionar.

La Carta busca oferir garanties als parlants de les llengües regionals o minoritàries, que són aquelles que són també oficials a Espanya juntament amb el castellà, la llengua oficial majoritària. Per tant, el tema del dret lingüístic regulat en la Carta em va semblar molt interessant, sobretot per les controvèrsies que hi segueixen havent en l'àmbit del Poder Judicial i els canvis sobre el mateix que hauria hagut de comportar la Carta i que malauradament no ha estat així, doncs el model lingüístic de l'Administració de Justícia no ha evolucionat, és a dir, no hi ha hagut un canvi progressiu per millorar el monolingüisme present a la mateixa. El Poder Judicial, ni tampoc els jutges ni els magistrats ni la resta del personal al servei de l'AJ no s'ha sabut ni s'ha volgut adaptar en absolut a la doble oficialitat lingüística que es desprèn de l'art. 3.2 CE, no emparant els drets lingüístics de les minories i en conseqüència, provocant la desigualtat entre les dues llengües oficials a Catalunya en aquest àmbit, i la Carta no ha suposat cap canvi al respecte, doncs la situació és exactament la mateixa que abans que l'Estat espanyol

integrés aquest TI en el seu ordenament jurídic intern. Així doncs, l'estudi i aprofundiment en l'assumpte m'ha proporcionat un molt millor grau de coneixement del dret espanyol en la matèria, del dret autonòmic de Catalunya, i de la visió que es té a Europa d'aquesta necessitat de canvi lingüístic en l'àmbit judicial que s'hauria d'haver produït i que no ha estat així.

En segon lloc, per a la realització del treball he utilitzat diferents i diverses fonts bibliogràfiques en tres àmbits: llengua, justícia i protecció internacional, així com jurisprudència, pàgines web, i els Informes periòdics que han anat elaborant tant l'Estat espanyol per justificar l'aplicació de la CELRM a Espanya com els del Comitè de Ministres del Consell d'Europa per supervisar que les disposicions de la Carta escollides per Espanya es compleixin al peu de la lletra en cadascun dels àmbits als quals fan referència. En aquests Informes, al final de tot, el Comitè de Ministres del Consell d'Europa també fa recomanacions generals a l'Estat espanyol que són independents de les que efectuen el Comitè d'Experts en cadascun dels àmbits concrets. La manca de concordança del que Espanya anuncia en els seus Informes amb la realitat del dia a dia en els jutjats catalans, tot ignorant Informe rere Informe les recomanacions dels Experts, va suscitar, des d'un primer moment, el meu interès, i per tant, em va ajudar a poder definir i precisar l'objecte d'anàlisi i la finalitat d'aquest treball, la qual es donar coneixement dels constants incompliments en l'àmbit de la justícia que segueixen succeint a Espanya, malgrat l'existència, vigència i aplicabilitat directa d'aquesta Carta. La jurisprudència tampoc ajuda, doncs no efectua cap línia d'interpretació clara respecte l'obligatorietat de les disposicions de la Carta i de la necessitat d'efectuar un canvi en la legislació que s'adapti a les mateixes.

Finalment, en tercer lloc i pel que fa a l'estructura del treball, l'he organitzat en quatre capítols, encara que la columna vertebral del mateix es troba en el Capítol III. El primer capítol l'he dedicat a la regulació de la doble oficialitat lingüística en la nostra legislació estatal i autonòmica; el segon l'he destinat a l'estructura o obligatorietat que implica per a Espanya un TI com és aquesta Carta; el tercer l'he enfocat a analitzar profundament l'article de la Carta que tracta íntegrament l'ús de les llengües regionals o minoritàries en la justícia, tot comparant el que preveu l'Informe explicatiu de la Carta i el que preveuen els Experts en els seus Informes amb el que declara l'Estat espanyol en els seus Informes, el que estableix la legislació espanyola i el que declara la jurisprudència constitucional al respecte; i per finalitzar, el quart capítol tracta sobre la valoració de la

llengua per poder accedir als càrrecs o funcions públiques relacionades amb la justícia en l'àmbit territorial de les Comunitats Autònomes amb règim de doble oficialitat lingüística. Les conclusions han estat extretes de cada un dels capítols.

Aquest és un treball la temàtica del qual ha comportat al llarg dels anys bàsicament dues posicions enfrontades: d'una banda, els defensors de la igualtat de garanties enfront la justícia de les dues llengües oficials en el territori català, que creuen que efectivament, les disposicions de la Carta relatives a la justícia no s'estan complint; i d'altra banda, els que, infravalorant els objectius de la Carta, defensen que la llengua oficial majoritària sempre prevaldrà en qualsevol dels àmbits, inclosa la justícia, enfront de la llengua regional o minoritària o en altres paraules, l'altra llengua igualment oficial, rebutjant l'existència de qualsevol tipus d'igualtat, tant a la legislació com a la pràctica.

CAPÍTOL I – EL PLURILINGÜISME EN L’ESTAT ESPANYOL

1. Les referències constitucionals a la llengua

La CE de 1978 conté diverses referències expresses a la realitat plurilingüe en la qual vivim, que s’estenen des del preàmbul fins a la disposició final. Per tant, la norma suprema regula expressament la qüestió idiomàtica a l’apartat quart de l’exposició de motius (on es proclama la voluntat de la nació espanyola de protegir “totes les cultures i tradicions, llengües i institucions dels pobles d’Espanya”), a l’art. 3 (precepte bàsic que ordena el règim lingüístic aplicable a la realitat plurilingüe estatal), i als arts. 20.3 (referent als mitjans de mitjans de comunicació), 148.1.17 (reconeixement de la competència autonòmica en matèria d’ensenyament dels idiomes propis) i a la disposició final (previsió de la publicació oficial de la CE en castellà i en les “altres llengües d’Espanya”). Així mateix, la matèria lingüística també la tutelen altres preceptes constitucionals que, si bé no contenen referències expresses a la qüestió idiomàtica, la contenen implícitament, com per exemple els arts. 14 (principi d’igualtat i reconeixement implícit de la prohibició de discriminació per raó idiomàtica) i 9.2 (promou que la llibertat i la igualtat de l’individu i dels grups siguin reals i efectives).¹

En aquest context, l’art. 3 CE s’erigeix com el precepte constitucional bàsic que ordena aquesta realitat plurilingüe estatal. Aquest precepte esbossa els eixos del model lingüístic pels quals opta el constituent, i demostra que la seva ubicació en el títol preliminar de la CE, es qualifiqui com a voluntat expressa del poder constituent d’atorgar-li una posició reforçada.²

1.1 L’oficialitat de la llengua castellana i el deure i el dret de conèixer-la i d’usar-la

L’art. 3.1 CE preveu que “el castellà és la llengua espanyola oficial de l’Estat” i, a continuació, afegeix que “tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret a usar-la”. Aquest segon mandat constitueix una singularitat, atès que en dret comparat, les constitucions no recullen aquesta mena de prescripcions. A partir d’això i centrant-nos en el contingut i abast de l’art. 3.1 CE, es proclama que només la llengua castellana

¹ Per ampliar sobre la regulació lingüística constitucional, vegeu: Guaita Martorell, Aurelio. *Lenguas de España y artículo 3º de la Constitución*. Madrid: Civitas, 1989, p. 17 i ss.

² Vernet, Jaume (coord.) et al. *Dret Lingüístic*. Valls: Cossetània Edicions, URV, 2003, pp. 88-89.

és la llengua oficial a l'àmbit estatal³. Dit d'una altra forma, el castellà és l'única llengua oficial de l'Estat considerat en el seu conjunt. Per tant, l'article proclama l'oficialitat de la llengua castellana, però sense definir-ne el contingut ni l'abast. Cal notar que la majoria de textos constitucionals es limiten a enunciar l'oficialitat d'una llengua, sense contenir cap tipus de referència als drets o llibertats lingüístics concrets dels individus derivats d'aquesta qualificació. Per tant, atès que l'oficialitat és un concepte modulable, s'ha de recórrer necessàriament a les normes de desenvolupament per precisar el contingut, la naturalesa, l'àmbit d'aplicació, els efectes i les garanties dels drets i deures que es prediquen de l'oficialitat d'una llengua.⁴

El TC ha proclamat que una llengua és oficial, amb independència de la seva realitat o pes com a fenomen social, quan és reconeguda pels poders públics com a mitjà normal de comunicació entre ells i en la seva relació amb els ciutadans, amb plena validesa i efectes jurídics, sense perjudici que en àmbits específics, com el processal, i amb efectes concrets, com és evitar la indefensió, les Lleis i els TI, permetin també l'ús de llengües no oficials per part dels qui desconeguin les oficials (STC 82/1986, FJ 2.). Pel que fa al mandat de coneixement del castellà prescrit al mateix article, la singularitat de la menció constitucional ha provocat un ampli debat doctrinal, traduït també a l'àmbit jurisprudencial.⁵

Pel que fa a la doctrina, es distingeixen dues opinions certament contraposades. Per una part, un primer sector defensa que aquest deure, que no es predica de la resta de llengües oficials, constitueix una conseqüència ineludible del seu caràcter oficial (Rafael Entrena o Matilde Gurrera, entre d'altres). Per altra banda, un segon sector defensa que l'obligatorietat de conèixer una llengua no és pas conseqüència de la seva oficialitat (la qual només comporta la impossibilitat de poder al·legar-ne la incomprensió pel que fa a les comunicacions, notificacions o publicacions d'actes i normes dictats en aquella

³ En relació amb els ciutadans, la declaració d'oficialitat d'una llengua comporta:

- a) El dret d'usar-la en totes les situacions, públiques i privades
- b) El deure de conèixer-la, que s'estableix en garantia dels drets dels altres ciutadans residents al territori oficial, i també, com a lligam de pertinença a l'Estat que la declara
- c) El deure de comunicar-se amb els poders públics en llengua oficial, excepte supòsits específics
- d) Per a determinades persones, l'obligació d'usar-la en situacions de dependència administrativa, de prestació de serveis o d'oferta de productes, etc.

⁴ Jou i Mirabent, Lluís. *L'oficialitat lingüística, un concepte jurídic*. Acadèmia de jurisprudència i legislació de Catalunya. Barcelona: 2009, p. 46.

⁵ Fabeiro Fidalgo, Patricia. *El derecho de usar y el deber de conocer las lenguas en la Constitución Española de 1978*, Madrid: Iustel, 2011, p. 112.

llengua), sinó que constitueix un “plus” que, com a tal, cal que es reguli expressament (entre d’altres, Antoni Milian). Per tant, això implicaria que no pot afirmar-se que l’art. 3.1 CE atorgui un contingut diferent a l’oficialitat de la llengua castellana, sinó que s’ha d’entendre com una precisió de la CE a favor de l’obligatorietat del seu ensenyament, per assegurar-ne l’aprenentatge i el coneixement.⁶

El debat també té la seva dimensió en l’àmbit jurisprudencial. El TC caracteritza l’obligació de coneixement de l’art. 3.1 CE com una presumpció “iuris tantum”, és a dir, desvirtuable per prova en contra que acrediti el desconeixement o coneixement insuficient d’aquella llengua. Aquesta presumpció de coneixement que deriva de l’oficialitat d’una llengua funciona de la mateixa manera que ho fa la presumpció de coneixement de les lleis pel simple fet de la seva publicació en el Diari Oficial corresponent. Si no és possible al·legar el desconeixement de les lleis per molt que la gran majoria dels ciutadans no les coneguin, tampoc no podrem al·legar el desconeixement de l’idioma oficial. I portats a aquest punt, la presumpció ha de tenir necessàriament un doble abast, semblant als efectes de les normes jurídiques. Un, d’eficàcia territorial i l’altre, d’eficàcia personal. L’efecte territorial és fort, es fonamenta en la sobirania sobre el territori i comporta que caldrà dotar d’eficàcia total de relacions jurídiques, oficials o no, que s’estableixin en la llengua oficial dins del territori en què ho és; i això amb independència de la nacionalitat, veïnatge o residència de les persones implicades⁷. L’efecte personal és més limitat, menys universal, i es fonamenta en la relació de dependència entre els poders públics i els seus servidors, als quals se’ls pot exigir de forma individualitzada el nivell de coneixement adequat de les funcions que tenen encomanades i en la identificació entre ciutadà i Estat, que comporta que es presumeix que una persona de la nacionalitat de l’estat amb una llengua oficial concreta la coneix fins i tot fora de dit territori.⁸

En la STC 74/1987 es puntualitza que el castellà és la llengua oficial de l’Estat i que tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la, doncs el que es valora és un fet (la

⁶ La doctrina citada es nombra a: Vernet, Jaume (coord.) et al. Op. cit. *Dret Lingüístic*, pp. 92-93.

⁷ Això comporta, correlativament, que es pot exigir un determinat coneixement de la llengua oficial a tots els residents, nacionals o estrangers, en supòsits concrets sempre que siguin d’aplicació general. Mostres concretes d’aquest deure són que ningú – nacional o estranger – no pot obtenir els certificats d’estudis que lliuren les administracions espanyoles si no supera les matèries de llengua oficial; que per exercir càrrecs o funcions públiques caldrà tenir-ne coneixement o que per a obtenir la nacionalitat de manera derivada calgui acreditar, també, un determinat domini de la llengua. *Ibídem*, p. 92.

⁸ Artea, Aurelio. *¿Libertad o coacción?: Políticas lingüísticas y nacionalismos en España*. Madrid: FAES, 2007, p. 100.

ignorància o coneixement insuficient del castellà) que afecta l'exercici d'un dret fonamental, com és el de la defensa. El TC també afirma que aquest deure de coneixement del castellà, fa suposar que aquest coneixement existeix realment, és a dir, l'hem de definir de forma negativa: no se'n pot al·legar vàlidament el desconeixement. Però aquesta presumpció, com hem dit, pot quedar desvirtuada quan el detingut o pres n'al·lega de forma versemblant la ignorància o el coneixement insuficient o aquesta circumstància es posa de manifest en el curs de les actuacions policials (supòsits d'indefensió).⁹

Aquesta doctrina constitucional dóna suport a l'opinió doctrinal en el sentit que el deure de coneixement del castellà que es predica en la CE no es tracta, en realitat, d'un veritable deure jurídic, atès que no es preveu cap sanció per preservar-lo. No hi ha cap mitjà per fer conèixer a algú el castellà d'una forma negativa, si no el coneix. La seva configuració, com assenyala Segura Ginard, és més aviat la d'una càrrega jurídica. El TC ha tendit a considerar que el deure de coneixement del castellà no deriva del seu caràcter de llengua oficial, sinó de l'expres reconeixement contingut en l'article. Així doncs, segons el màxim intèrpret constitucional, l'oficialitat lingüística, per sí sola, no implicaria un deure de coneixement per als ciutadans, sinó un dret d'ús, de forma que l'oficialitat només comporta directament un deure de coneixement per a l'Administració Pública, que ha d'atendre al ciutadà respectant el seu dret d'ús o dret d'opció lingüística (STC 82/1986). Malgrat aquesta orientació jurisprudencial, també és possible entendre que l'oficialitat inclou el deure de coneixement – conceptuat com a càrrega jurídica – i que el reconeixement exprés de la CE és una al·lusió al contingut normatiu de l'oficialitat.¹⁰

Una cosa diferent és que els tribunals, de vegades utilitzant l'expressió constitucional referida que diferencia la llengua castellana de les altres, hagin derivat conseqüències que no sempre tenen gaire a veure amb el deure de coneixement esmentat. Així, per exemple, el TC dedueix del caràcter de llengua oficial d'àmbit general i de l'obligació

⁹ Agirreazkuenaga, Iñaki. La cooficialidad lingüística en la jurisprudencia constitucional. *Revista Vasca de Administración Pública*, nº 31, 1991, p.220.

¹⁰ La doctrina citada es troba a: Vernet, Jaume (coord.) et al. Op. cit. *Dret Lingüístic*, pp. 95-97.

que tots els espanyols tenen de conèixer i el dret d'usar la llengua castellana, que la mateixa sigui "la llengua generalment emprada en l'àmbit de l'AJ" (STC 56/1990).¹¹

1.2 La doble oficialitat en determinades CCAA

1.2.1 Condicions generals d'aplicació

L'art. 3.2 CE preveu que "les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives CCAA d'acord amb els seus estatuts". D'aquesta forma, l'article pressuposa un règim de doble oficialitat lingüística, quan preveu expressament que en determinats territoris hi hagi més d'una llengua oficial, i de l'altra, conté una reserva d'estatut, configurant expressament els EEAA com a normes competents per definir el bloc de la constitucionalitat en matèria lingüística.¹²

És a dir, el text constituent ja preveu que en aquells territoris autonòmics o CCAA on es parla una llengua diferent a la llengua castellana, hi haurà més d'una llengua oficial: la castellana, oficial a tot l'Estat, i la pròpia de les autonomies. De tal manera, la norma suprema, si bé assumeix la declaració d'oficialitat de la resta de llengües d'Espanya diferents a la castellana, remet al moment de l'aprovació dels EEAA l'establiment del seu règim jurídic i dels termes concrets del seu abast oficial, com ha ocorregut en relació als idiomes català, gallec i basc (declarats oficials, juntament amb el castellà, en els seus respectius EEAA).¹³

També cal fer una breu menció al segon debat constitucional suscitat per l'art. 3.2 CE, relatiu a la possibilitat d'establir un deure de coneixement per a les llengües espanyoles diferents de la castellana. El text constitucional silencia finalment la qüestió i, posteriorment, els EEAA varen optar també per no recollir-ho. Com s'ha vist en l'anterior punt, la qüestió està relacionada amb l'afirmació que els efectes de la declaració d'oficialitat d'una llengua són iguals, tant per al castellà com per les altres llengües. D'acord amb això, la declaració d'oficialitat del castellà de l'art. 3.1 CE i la de l'oficialitat de les altres llengües, recollida per l'art. 3.2 CE, tenen un contingut

¹¹ Pérez Fernández, José Manuel. La tutela de las lenguas regionales o minoritarias y su encaje en el modelo constitucional español: ¿un *tertium genus* en el reconocimiento de los derechos lingüísticos?. *Revista Española de Derecho Constitucional*, 2010, nº 89, p.165-167.

¹² Triadú i Vila-Abadal, Joaquim. Perspectiva constitucional i Carta Europea de les llengües minoritàries. *Revista Llengua i Dret*, 2002, nº 37, p.135.

¹³ Fossas, Enric. Aportaciones y límites de la jurisprudencia constitucional en el desarrollo del plurilingüismo en España. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº 69 (II), p. 247.

equivalent. Per subratllar aquest paral·lelisme resulta més encertat parlar de “doble oficialitat”, que no pas de “cooficialitat” (expressió que denota que unes llengües serien “cooficials” o adjacents respecte d’una altra que ho seria primerament)¹⁴. La diferència entre ambdós estatuts d’oficialitat recau únicament en l’abast territorialment circumscrit de l’oficialitat de les darreres, que es desplega a l’interior de la respectiva CCAA. Això dona lloc a un model lingüístic de territorialització imperfecta, ja que només una llengua, el castellà, projecta la seva oficialitat sobre el conjunt de ciutadans i institucions de l’Estat, mentre que els efectes de l’oficialitat de la resta de llengües es limiten al territori autonòmic. Aquest paral·lelisme és admès per la majoria de la doctrina, rebutjant una possible idea de jerarquització entre les diferents llengües oficials.¹⁵

Malgrat això, el TC va declarar (STC 82/1986, FJ 3) que la condició que posseeix el castellà d’única llengua oficial comú arreu de tot el territori Espanyol, implica que tots els espanyols tenen l’obligació de conèixer-lo. Continua el TC expressant que dita condició diferencia el castellà de la resta de llengües que són oficials només en el seu territori autonòmic, i ja les qualifica de “cooficials” respecte del castellà, i per tant, no les equipara al mateix grau d’oficialitat que el castellà¹⁶. Així doncs, el TC acaba dient que al posseir aquestes llengües un diferent grau d’oficialitat, només existeix el deure de conèixer el castellà i la presumpció que tots els espanyols el coneixen, donat que respecte les altres llengües “cooficials” la CE no estableix aquest deure de coneixement¹⁷. Aquí es comprova que el recurs al deure de coneixement del castellà va servir per permetre una diferència de tracte d’ambdues llengües; no per col·locar el

¹⁴ Pérez Calvo, Alberto. *Pluralismos lingüísticos y sus regulaciones*. Revista jurídica de Navarra, 2011, nº 51, p. 95.

¹⁵ López Basaguren, Alberto. Las lenguas oficiales entre Constitución y Comunidades Autónomas: ¿desarrollo o transformación del modelo constitucional?. *Revista española de derecho constitucional*, 2007, nº 79, pp. 110-112.

¹⁶ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. *Reflexiones jurídicas sobre la oficialidad y el deber de conocimiento de las lenguas: Estudios sobre la Constitución española*. Madrid: Civitas, 1991, p. 208.

¹⁷ La imposició als ciutadans de conèixer la llengua oficial de l’Estat sota la fórmula d’un deure constitucional suposa, per sí mateixa, un cert debilitament del seu deure fonamental a la lliure elecció de llengua en la seves relacions amb els poders públics. Quelcom així intuïa el diputat constituent Sr. Letamendía Belzunce quan, en esmenar l’art. 3.1 de l’avantprojecte constitucional, interessant la supressió del seu incís segon, s’estranyava perquè ciutadans de CCAA amb llengua pròpia tinguessin el “deure de conèixer el castellà [...] que pot no ser la seva llengua materna i, en canvi, no se’ls obliga a conèixer la seva pròpia llengua” (Treballs Parlamentaris, t. I, 1989, p.863). Caamaño Domínguez, Francisco. ¿Justicia sin lenguas o lenguas sin justicia?. *Revista catalana de dret públic*, 2015, nº 50, p. 48.

castellà en una situació d'igualtat, sinó de supremacia jeràrquica o prevalença respecte de les llengües autonòmiques.¹⁸

El TC va declarar inconstitucional l'establiment per una llei autonòmica gallega d'un deure genèric de coneixement en relació amb el gallec (STC 84/1986, FJ 3) d'acord amb els arguments vistos en el paràgraf anterior, i va recalcar que l'ús normal i oficial de l'idioma autonòmic de l'Estatut de Galícia (referint-se també als altres estatuts) no justifica fixar el deure de conèixer el gallec i presumir-lo conegut. També en ocasions ha admès que es pot al·legar vàlidament el desconeixement de la llengua autonòmica (STC 82/1986, FJ 10); la qual cosa no exclou, com analitzarem en relació amb el català, que de les disposicions estatutàries i del seu desplegament legislatiu es puguin derivar indirectament deures de coneixement de la llengua catalana.¹⁹

1.2.2 El règim competencial sobre la matèria lingüística: la regulació lingüística en els estatuts d'autonomia

Alguns EEAA inclouen expressament entre les seves competències exclusives l'ensenyament, i la protecció de la llengua pròpia. Aquests són els casos dels estatuts de Galícia, de les Illes Balears, de l'Aragó i d'Astúries; mentre que d'altres CCAA fan una referència a les qüestions lingüístiques en el títol preliminar de l'estatut d'autonomia, com ara el de Catalunya, el del País Valencià, el del País Basc i el de Navarra. Això ha portat alguns autors a negar l'existència d'una veritable competència sobre l'àmbit lingüístic. El TC, després d'algunes vacil·lacions, ha acabat acceptant i reconeixent un títol competencial (STC 74/1989) que habilita determinades CCAA, d'acord amb els seus estatuts, a regular l'abast i els efectes de la cooficialitat (SSTC 82/1986, 123/1988, 56/1990 i 337/1994), un cop l'estatut hagi establert el caràcter oficial o no de les llengües.²⁰

Per tant, l'art. 3 CE i els corresponents de cada estatut d'autonomia són la base jurídica sobre la qual se sustenta el títol competencial. Així, un cop l'estatut estableixi

¹⁸ Fabeiro Fidalgo, Patricia. Op. cit. *El derecho de usar...*, p. 111.

¹⁹ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. La cooficialidad lingüística en la jurisprudencia constitucional. *Revista Vasca de Administración Pública*, 1991, nº 31, p. 116.

²⁰ Pou i Pujolràs, Agustí. El català a l'Administració de Justícia i el nou Estatut. *Revista de Llengua i Dret*, 2007, nº 48, p. 142.

l'oficialitat o no d'una llengua diferent de la castellana, llavors la llei autonòmica pot definir o modular la noció d'oficialitat i la de llengua pròpia.²¹

El TC ha afirmat que les competències sectorials de l'Estat no poden convertir-se en un obstacle que bloquegi la competència que sobre normalització lingüística té la CCAA i, a més a més, ha d'incidir per força en matèries també acotades per altres títols competencials reservats a l'Estat (STC 74/1989). La competència lingüística, pel seu caràcter genèric, permet al legislador autonòmic, en el marc de la CE i del seu estatut d'autonomia, definir l'abast i els efectes de l'oficialitat; és a dir, els usos oficials que es poden derivar del caràcter de llengua oficial i també d'altres declaracions constitucionals o estatutàries.²²

L'abast i els efectes de l'oficialitat seran aplicats per l'administració competent, sigui estatal, autonòmica, judicial, universitària, etc; que traslladaran al seu àmbit organitzatiu les prescripcions autonòmiques de caràcter jurídicolingüístic, en la mesura que defineixin i configuren els contorns més precisos de les declaracions constitucionals i estatutàries. En aquest sentit, les lleis de normalització lingüística²³ actuen com a veritables lleis bàsiques, com ja hem dit, atès que defineixen les directrius fonamentals que hauran de ser desenvolupades i concretades per tota administració, incloent-hi els òrgans no autonòmics (SSTC 56/1990 i 214/1989), els quals adaptaran la regulació legal autonòmica. Aquest seguiment de les directrius autonòmiques es realitzarà segons les normes pròpies de cada organització de forma progressiva (STC 82/1986), si no és

²¹ Fossas, Enric. Op. cit. Aportaciones y límites de la jurisprudencia constitucional..., p. 255.

²² Cobreros Mendazona, Edorta. La distribució de competències entre l'Estat i les Comunitats Autònomes en matèria lingüística. *Autonomies*, 1990, nº 12, pp. 208-209.

²³ El concepte de normalització incorpora un element dinàmic, la idea de procés. Es tracta de l'adopció d'un conjunt de mesures, aplicables en diversos moments temporals, que pretenen donar suport a la llengua oficial pròpia de les CCAA. A Espanya, les lleis de normalització no són més que l'expressió dels diversos intents d'enfortiment de les llengües no castellanes. Es dedueix d'això que un procés normalitzador implica diverses etapes, cadascuna regulada per la llei, de forma que una llei modificarà les disposicions previstes a l'anterior. Tot això en el convenciment de fer progressar la llengua protegida, per aconseguir la plena i efectiva equiparació de les dues llengües oficials en contacte. Aquestes lleis, encara que s'apliquin totalment, no poden assolir la plena equiparació lingüística, sinó que només serveixen per iniciar el procés normalitzador, fan el primer pas. Són unes lleis que comencen el procés sovint en els usos oficials dependents de les institucions autonòmiques o locals. Tanmateix, els legisladors autonòmics els han donat molta rellevància política a fi d'utilitzar-les com a factors de conscienciació per prestigiar la llengua pròpia i per afavorir la represa lingüística en diversos àmbits, més enllà dels esmentats. D'aquesta manera, el nom de la llei supera, amb escreix, el contingut normatiu. En realitat, són lleis de política lingüística, com es denomina ara a Catalunya, de contingut variable. La política lingüística s'entén com el conjunt de les mesures polítiques i administratives destinades a orientar l'evolució lingüística del país cap a una situació desitjada pel poder que les decideix. Per tant, les mesures poden i han de variar de CCAA a CCAA, segons el context polític i social, tot i que han d'encaminar-se a les previsions constitucionals i estatutàries, implantant mesures que han de servir per consolidar la llengua pròpia i avançar en el camí de la plena equiparació amb l'altra llengua, que és oficial a tot l'Estat.

possible fer-ho immediatament; però aquesta progressivitat no és una excusa dotada de justificació constitucional per inaplicar o obstaculitzar les decisions del legislador autonòmic, les quals es configuren, en les administracions no autonòmiques, com a principis que han de complir-se, i complir-los és responsabilitat d'aquestes administracions (SSTC 56/1990 i 214/1989). Part de la doctrina opina que aquestes administracions no autonòmiques caurien en una greu irresponsabilitat si ignoressin les prescripcions autonòmiques.²⁴

En la STC 31/2010, el TC, respecte l'art. 33.5 EAC, que atorga plena validesa als documents jurídics redactats en català davant els òrgans constitucionals i els òrgans jurisdiccionals d'àmbit estatal, obligats a atendre i a tramitar els escrits, que tenen plena eficàcia jurídica, expressa que vulnera els límits territorials de la cooficialitat, doncs a diferència del castellà que desplega els efectes jurídics propis de la seva condició de llengua oficial de l'Estat en tot el territori nacional, les llengües oficials minoritàries com el català només projecten les conseqüències d'aquesta oficialitat en el si del territori autonòmic (STC 82/86, FJ 2), és a dir, la oficialitat de la llengua pròpia d'una CCAA es deté en els límits del seu territori, amb l'única excepció dels supòsits singulars en què en el territori d'una altra CCAA la llengua en qüestió tingui també caràcter cooficial (STC 50/1999, FJ 9). El TC opina que no s'ha d'estendre l'abast de la cooficialitat i els seus efectes jurídics de la llengua pròpia de la CCAA fora del seu corresponent àmbit territorial, doncs aquesta atribució d'efectes extraterritorials a la oficialitat del català és una decisió que excedeix el marge obert per l'art. 3.2 CE.²⁵

Pel que fa a l'abast territorial i institucional, la CE i els EEAA garanteixen un abast territorial de les disposicions de cada CCAA. Per tant, la legislació autonòmica és d'aplicació fonamentalment a l'àmbit territorial de la CCAA respectiva, i no només a l'Administració autonòmica. Així doncs, el mandat de compliment afecta tot el territori de la CCAA; és una prescripció de naturalesa espacial que inclou totes les administracions i tots els particulars presents a la comunitat.²⁶

Pel que fa a la determinació de la matèria, la LPL 1/1998, de 7 de gener, estableix que té per objecte la regulació dels usos normals de les dues llengües oficials. Seguint els

²⁴ Gómez Borrás, Marga. El derecho de las lenguas y las lenguas del derecho. *Revista Jurídica de Navarra*, 2003, nº 35, pp. 80 i ss.

²⁵ STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 21.

²⁶ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 147.

arguments presents a la jurisprudència del TC, es pot deduir que la Llei catalana pot regular tant el règim jurícolingüístic del català com el del castellà, doncs el TC ha reconegut la competència de la Generalitat per ordenar el règim jurícolingüístic en el territori de Catalunya, regulació que s'inicià legislativament amb la LNL 7/1983²⁷

A tot això hem d'afegir que l'art. 3.3 CE assenyala que la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial protecció i respecte. Amb aquest mandat dirigit a tots els poders públics, sembla atorgar una competència residual a l'Estat per a la protecció genèrica de totes les llengües, en consonància amb l'art. 149.3 CE, on s'estableix que quan la CCAA no ha assumit una competència en el seu estatut d'autonomia, llavors correspon a l'Estat. En conseqüència, l'Estat pot complementar l'acció de les comunitats autònomes de forma subsidiària en el cas que aquestes no regulin ni fonamentin l'ús de les seves llengües o ho facin de forma insuficient. Altrament, la competència correspon a les CCAA, tant si es tracta de llengües declarades oficials o només reconegudes.²⁸

1.2.3 El règim jurícolingüístic a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006

La major part del catàleg de drets i deures lingüístics regulats en l'EAC que han estat jutjats en la STC 31/2010, innovaven ben poc el marc normatiu, perquè es trobaven garantits des de feia anys en la LPL.²⁹

Un dels continguts habituals dels EEAA és la declaració com a llengua pròpia de l'idioma parlat històricament en el territori de la CCAA. Aquest qualificatiu de "pròpia" es vincula amb l'afirmació que una llengua determinada és vincle històric i signe d'identitat de la CCAA. A més d'aquesta significació històricosocial, el caràcter de llengua pròpia també disposa d'efectes jurídics, ja que el seu reconeixement s'estableix en una norma jurídica, justament en l'estatut d'autonomia. Tanmateix, part de la

²⁷ Milian Massana, Antoni. La convivència lingüística en Catalunya: reflexiones en torno a la regulación del catalán y del castellano en las Administraciones Públicas catalanas, a partir de la Ley del Parlamento de Cataluña 1/1998, de 7 de enero, de Política Lingüística. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº69 (II), pp. 120 i ss.

²⁸ Cobreros Mendazona, Edorta. Op. cit. La distribució de competències ..., pp. 208-209.

²⁹ Pla Boix, Anna M. El règim lingüístic en la Sentència 31/2010, de 28 de juny. *Revista catalana de dret públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut: 2010, pp. 144-146.

doctrina ha negat el caràcter jurídic de l'expressió tot i que el TC l'ha recollit en les SSTC 46/1991 i 337/1994, referides ambdues a la llengua catalana a Catalunya³⁰.

L'art. 6.1 de l'EAC del 2006 estableix que la llengua pròpia de Catalunya és el català, i respecte d'aquest article, el TC va manifestar que la definició del català com a "llengua pròpia" no pot suposar un desequilibri del règim constitucional de la cooficialitat d'ambdues llengües en perjudici del castellà, i si amb l'expressió es vol dir que el català és la llengua peculiar o privativa de Catalunya, amb contrast amb el castellà, llengua compartida entre totes les CCAA, la constitucionalitat de l'art. 6.1 en referència a aquest concepte és inobjectable. També estableix que el caràcter propi d'una llengua espanyola diferent de la castellana és una condició constitucional inexcusable pel seu reconeixement com a llengua oficial per un EEAA. El TC realitza una altra aportació expressant que la definició del català com a llengua pròpia de Catalunya no pot justificar la imposició estatutària de l'ús preferent de la mateixa, en detriment del castellà, també oficial a Catalunya.³¹

El significat de l'expressió estatutària es concreta en les lleis lingüístiques que, d'acord amb el repartiment de competències han anat desplegant normativament els mandats estatutaris. En concret, la llei vigent en la matèria és la LPL, que substitueix la primera LNL. Aquesta nova LPL pretén ordenar tant el català com el castellà i insisteix en que el seu objecte és regular els usos normals de les llengües esmentades. La diferència principal és que la LNL pretenia normalitzar la llengua catalana, mentre que la LPL pretén per "política" lingüística, terme que afecta a les dues llengües, i no només prova de "normalitzar", paraula que es refereix lògica i solament a una de les llengües, la que es trobava en clar desavantatge.³²

Tornant a l'art. 6.1 EAC, l'articulat del precepte estableix que el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i els mitjans de comunicació de Catalunya. El TC es va pronunciar sobre el precepte però per separat, primer analitzant la constitucionalitat del terme "d'ús normal" i en segon lloc, de "preferent". Respecte a "l'ús normal" del català, el TC va sentenciar que en aquest cas es compleix la funció de cooficialitat que posseeix el català, caracteritzada per l'ús normal i habitual del mateix

³⁰ Puig Salellas, Josep M^a. *Doble oficialitat i llengua pròpia: dues llengües i un territori*. Madrid: Marcial Pons, 2009, p. 200.

³¹ STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 14 A).

³² La necessària modificació de la Llei de normalització lingüística. *Revista de Catalunya*, n° 56, 1991, pp.42-49.

en tots els ordres de la vida social de Catalunya, fent honor, per tant, a la seva condició de llengua cooficial de la qual gaudeix (STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 14 A). Aquesta consideració de la Sentència sembla innecessària, però no deixa de tenir interès, perquè precisament d'aquest qualificatiu de pròpia, la LPL (en l'art. 2.2) derivava dues conseqüències normatives, que posteriorment desenvolupava i que la Sentència va posar en qüestió: a) és la llengua de les institucions de Catalunya i b) és la llengua preferent emprada per l'Administració de l'Estat³³. Doncs bé, respecte de l'ús "preferent" del català, el TC va sentenciar que el mateix és inconstitucional, doncs la Sentència ha volgut deixar molt clar que la propietat lingüística no serveix de títol per atorgar preferència, estructuralment parlant, al català respecte del castellà, ambdues amb la condició de llengües oficials a Catalunya i portadores del mateix estatus (STC 31/2010, FJ 14 A). En altres paraules, el TC afirma que la condició d'oficial del català no implica un caràcter preferent, doncs aquesta preferència resulta contrària a la necessària igualtat entre les llengües, que impedeix prioritzar-ne una sobre l'altra, tot recordant el que ja havia expressat en la seva anterior STC 82/1986 de què tota llengua oficial és llengua d'ús normal per i enfront dels poders públics, també el castellà, per la qual cosa ni l'Administració de Catalunya, ni la estatal (com estableix la LPL), pot tenir preferència per cap de les dues llengües oficials³⁴.

Amb tot, en el mateix paràgraf i de manera aparentment contradictòria, el mateix Tribunal sembla admetre situació i que justifiqui un tractament diferenciat³⁵; però malgrat l'admissió de polítiques de normalització lingüística, la STC dóna arguments per pensar que aquell és el criteri que sosté³⁶. Per tant, la inconstitucionalitat dels termes "i preferent" pot fonamentar el plantejament d'una qüestió d'inconstitucionalitat respecte de la LPL. Aquesta argumentació respecte d'aquest art. 6.1 EAC podria afectar fins i tot l'ús de les llengües en els mitjans de comunicació públics dependents de la Generalitat, en els quals el català és llengua d'ús preferent. Aquestes possibilitats resten

³³ Alonso de Antonio, Ángel Luis. La cuestión lingüística en la Sentencia del Tribunal Constitucional sobre el Estatuto de Autonomía de Cataluña: La STC 31/2010 sobre el Estatuto de Cataluña. *Teoría y realidad constitucional*, 2011, nº 27, pp. 449-452.

³⁴ Fabeiro Fidalgo, Patricia. Op. cit. *El derecho de usar...*, pp. 119 i ss.

³⁵ El TC declara que << [...] la procedencia de que el legislador pueda adoptar, en su caso, las adecuadas y proporcionadas medidas de política lingüística tendentes a corregir, de existir, situaciones históricas de desequilibrio de una de las lenguas oficiales respecto de la otra>>.

³⁶ Per exemple, en el FJ 23, quan enjudicia l'art. 50.5 EAC, afirmant que els ciutadans es poden dirigir en condicions d'igualtat tant en català com en castellà quan es dirigeixin als poders públics que radiquen a Catalunya.

obertes, en funció de l'abast que es doni a la possibilitat d'una política correctora que s'admet de manera incorrecta.³⁷

Adicionalment, el TC ha rebutjat que sota cap concepte la llei autonòmica pugui crear un deure de coneixement equiparable al del castellà, conforme a l'art. 3.1 CE; implicant que els poders públics puguin donar-la per coneguda per tota la ciutadania i expressar-se amb exclusivitat en aquesta llengua. En canvi, el TC sí que accepta l'altre sentit del deure de coneixement projectat en l'àmbit de l'educació i de les relacions de subjecció especial (art. 35.2 EAC). Interpretant-se en aquests termes, l'art. 6.2 seria vàlid. Però finalment el TC declara que l'art. 6.2 EAC seria inconstitucional pel que fa a la seva pretensió d'imposar un deure de coneixement pel català equivalent al del castellà.³⁸

Finalment, potser el major dany ocasionat per aquesta mala herència interpretativa que el TC ha fet de l'art. 3.1 CE consisteixi en què s'ha fet innecessària una llei de llengües oficials o la creació d'òrgans o institucions en les que tractar els aspectes – també els conflictius – relacionats amb la convivència de les diferents llengües d'Espanya. El blindatge del castellà, reforçat per aquesta interpretació de l'art. 3 CE que hem vist, assegura suficientment la seva situació de preeminència, per la qual cosa la preeminència de les altres llengües de l'Estat es deixa als governs autonòmics, renunciant a la creació d'una política lingüística comuna a Espanya, única forma, de fer front al difícil repte de mantenir viu el nostre actual patrimoni lingüístic i fer partícips i conscienciar a tots els espanyols de la importància d'aquest assumpte.³⁹

En la STC 31/2010 s'utilitza molt la solució de la interpretació conforme a la CE, el que si be té un propòsit positiu de la conservació de la llei, té l'inconvenient de desfigurar els enunciats legals i crear inseguretat jurídica i, fins arribar a col·locar al tribunal en el rol del legislador positiu; encara que certament és que en el camp de la llengua, la cort no és original amb aquesta tècnica, doncs havia estat un recurs molt habitual en el Poder Judicial o d'institucions tals com el Defensor del Poble.⁴⁰

³⁷ Muro Bas, Xavier. Valoració dels aspectes relatius a la llengua en la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. *Revista catalana de dret públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut, 2010, p. 140-141.

³⁸ Fabeiro Fidalgo, Patricia. Op. cit. *El derecho de usar...*, pp. 121-122.

³⁹ Caamaño Domínguez, Francisco. Op cit. *¿Justicia sin lenguas...*, p. 51.

⁴⁰ López Bofill, Héctor. Estatutos y competencias después de la STC 31/2010, de 28 de junio. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2011, nº 90, p. 140.

2. Drets i deures lingüístics

2.1 *El dret del ciutadà d'utilitzar la llengua oficial de preferència en les seves relacions amb els poders públics de Catalunya*

El reconeixement en la legislació del dret del ciutadà a utilitzar la llengua oficial de la seva elecció en les seves relacions amb l'Administració Pública, ha trobat menció en els EEAA i en la legislació, si bé l'últim EAC del 2006 s'ha estès bastant més que els altres sobre el particular [art. 6.2: dret d'opció lingüística; art. 32: no discriminació per raons lingüístiques i plena eficàcia jurídica dels actes jurídics en qualsevol de les dues llengües oficials; i art. 33 ap. 1 en les relacions amb les institucions, les organitzacions i les Administracions Públiques de Catalunya, ap. 2 en les relacions amb l'AJ, el Ministeri Fiscal, el notariat i els registres públics].⁴¹

El dret d'utilitzar una concreta llengua oficial – també el d'usar una determinada llengua autonòmica – té el seu fonament en l'art. 3.1 CE, que consagra el dret d'utilitzar el castellà i en el 3.2, on connecta la seva declaració d'oficialitat de les llengües autonòmiques amb el Preàmbul constitucional. En dit Preàmbul es parla de protegir a tots els espanyols en l'exercici de les seves llengües, i es pot dir que empara “el dret que tenen tots els espanyols a expressar-se en les seves llengües específiques”. Evidentment, el dret és inqüestionable a la llum dels EEAA, que el propugnen amb tota rotunditat.⁴²

En els FFJJ 2, 3, 5 i 7 de la seva STC 82/1986, el TC parla de què en la CCAA dotada de doble oficialitat, existeix el dret d'utilitzar el castellà i d'usar la llengua autonòmica sorgint una llibertat d'escollir relacionar-se amb l'Administració en una de les dues llengües oficials.⁴³

Pel que fa a l'art. 6.2 EAC, el mateix estableix que totes les persones tenen dret a utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les. Respecte d'aquest article, la STC 31/2010, estableix que l'apartat de l'article no és inconstitucional sempre que s'interpreti d'una determinada forma. És a dir, seria inconstitucional i nul en el cas que la seva pretensió fos la d'imposar un deure

⁴¹ Jou i Mirabent, Lluís. Op. cit. *L'oficialitat lingüística...*, p. 56.

⁴² Albertí Rovira, Enoch. El règim de doble oficialitat i els drets i deures lingüístics. *Estudis Jurídics sobre la Llei de Política Lingüística*. Madrid: Marcial Pons-Institut d'Estudis Autonòmics, 1999, pp. 77-78.

⁴³ Pons Parera, Eva. La llengua en la sentència de 28 de juny. *Revista catalana de dret públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut: 2010, p. 150.

de coneixement del català equivalent en el seu sentit al que es desprèn del deure constitucional de coneixement del castellà. Però el TC estableix que el precepte admet una interpretació diferent i conforme a la CE, de manera que només es pot tractar d'un deure "individualitzat i exigible" de coneixement del català, és a dir, d'un deure de naturalesa diferent al que té per objecte el castellà d'acord amb l'art. 3.1 CE (STC 82/86, FJ 2)⁴⁴. Tot i que en el seu FJ arriba a dir en algun moment puntual que ni tal sols el dret d'utilitzar les llengües oficials diferents del castellà ve recollit en la CE, però que aquesta no impedeix fer-ho a l'EAC, com sí fa amb el deure de coneixement; el cert és que la resolució, d'una banda, assumeix insistentment el concepte que hem dit d'oficialitat del FJ 2 de la STC 82/86 (en els FFJJ 14, 21 i 23).⁴⁵

D'altra banda, el màxim intèrpret constitucional sosté en el FJ 21 que de la declaració de cooficialitat es deriva la condició de llengua oficial per tots els poders públics radicats a Catalunya, siguin estatals, autonòmics o locals, assistint als ciutadans el dret d'utilitzar ambdues llengües en les seves relacions amb tals institucions públiques. En el mateix FJ, el TC declara constitucionals els arts. 33.1 i 33.2, que comprenen poder utilitzar i rebre tota la documentació emesa a Catalunya en la llengua sol·licitada en les actuacions judicials, notariales i registrals, així com en l'àmbit de les Administracions públiques. També, respecte a l'acreditació del coneixement lingüístic que pels diferents poders públics preveuen l'art. 33.3 i 33.4, art. 102.1, 102.2, 102.4 i art. 147.1.a) estableix que són constitucionals, doncs és una conseqüència constitucionalment inherent a la declaració de cooficialitat continguda en l'art. 6.2 i 32.1 EAC). Hem de tenir en compte que ni l'art. 33.1 ni l'art. 32 EAC, que consignen el dret que tractem, van ser objecte del recurs, a diferència de l'art. 33.2, que sí que ho va ser.⁴⁶

Per tant, el TC reconeix el dret del particular a escollir utilitzar oralment i per escrit, indistintament, una d'aquelles llengües oficials per relacionar-se amb qualsevol dels poders públics en l'àmbit territorial de la CCAA; un dret d'elecció, preferència o opció lingüística que assisteix precisament al ciutadà. D'acord amb tal, podem concebre com a inconstitucional la legislació que imposi la utilització d'un dels dos idiomes per relacionar-se vàlidament amb els poders públics, així com la que condicioni a fer-ho

⁴⁴ STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 14 B).

⁴⁵ Vernet, Jaume (coord.) et al. Op. cit. *Dret Lingüístic*, pp. 80-81.

⁴⁶ Milian Massana, Antoni. El règim de les llengües oficials. Comentari a la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny. *Revista catalana de dret públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut: 2010, p. 135.

sota condicions: acompanyar el document escrit d'una traducció o la declaració oral d'un intèrpret el cost del qual corres a càrrec del ciutadà. En suma, el ciutadà té dret a escollir expressar-se en una de les dues llengües i excloure fer-lo en l'altra.⁴⁷

A més a més, el TC afirma que el dret existeix respecte de tots els poders públics radicats en la mateixa CCAA – autonòmics, locals o estatals, i inclosa l'AJ – per la qual cosa, ni els estatals poden imposar el castellà ni els autonòmics o locals la llengua autonòmica. Per tant, es diu a favor d'aquesta concepció del dret, que és la més ajustada al concepte de cooficialitat oferta pel FJ 2 de la STC 82/86, com hem comentat, i que comporta que ambdues llengües es donin per vàlides per relacionar-se amb l'Administració. En conclusió, és majoritàriament sostingut que aquest dret és el mínim propi del nostre model lingüístic constitucionalitzat que mai es pot negar.⁴⁸

2.2 El dret del ciutadà de ser atès en la llengua oficial de preferència en les seves relacions amb els poders públics de Catalunya

En la STC 31/2010, el TC manifesta que l'art. 33.1 EAC – referit a l'Administració a Catalunya, també l'estatal – conté una “conseqüència genèrica pròpia de la cooficialitat”, el que en el context del FJ 21 implica un principi la concreció i efectivitat que corresponen a l'Estat pel que fa a la seva Administració. Això dona a entendre, que en aquesta esfera, el dret de ser atès (vessant actiu) i el deure de què l'Administració correspongui en la llengua autonòmica (vessant passiu) existeixen, doncs el TC atribueix a l'art. 33.1 EAC l'esmentat vessant passiu (FJ 23), que a més, disposa expressament i garanteix l'art. 33.2 EAC.⁴⁹

La idea queda confirmada en el FJ 8 de la STC 82/1986⁵⁰, on la cort aborda explícitament la qüestió de l'idioma del procediment, i expressa obertament que en certs casos la condició d'oficialitat de la llengua pot significar la obligació del poder públic d'utilitzar-la, sense poder-ho fer en l'altra oficial, com és el supòsit de què hagi estat escollida pel ciutadà. El FJ expressa que la oficialitat d'una llengua implica en definitiva

⁴⁷ Fabeiro Fidalgo, Patricia. Op. cit. *El derecho de usar...*, pp. 129 i ss.

⁴⁸ Pons Parera, Eva. Op. cit. *La llengua en la sentència...*, p. 150.

⁴⁹ Milian Massana, Antoni. Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, en relació amb les llengües oficials. *Revista Jurídica de les Illes Balears*, 2011, nº 9, p. 52.

⁵⁰ En el FJ 2 de la mateixa Sentència, fent referència precisament a la LNL (substituïda per la LPL), el TC va manifestar que “el derecho a utilizar la lengua oficial de su elección y el ser atendido en aquella por los poderes públicos ocupa un lugar preferente”.

que en certs casos hagin els poders públics dur a terme la seva actuació i relació amb el ciutadà en aquella llengua, quan és l'interessat qui l'esculli s'han previst els mitjans necessaris a tal efecte. També estableix que el dret a ser atès en la llengua autonòmica és, com hem dit, conseqüència pròpia de la cooficialitat i que la seva negació suposaria el manteniment d'un "estatus" inferior de la llengua autonòmica. En aquest FJ es reafirma l'establert en el FJ 5 de la mateixa Sentència, quan el TC manifesta que l'Administració té el deure d'utilitzar la llengua territorial per iniciar i impulsar el procediment administratiu en el cas que hagi estat preferida pel ciutadà, raonant que de forma contrària el dret d'usar l'idioma autonòmic no estaria essent respectat.⁵¹

En la STC 31/2010 el TC es refereix al dret a ser atès en la llengua d'elecció del ciutadà en el FJ 23, quan diu, en relació a l'art. 50.5 EAC, relatiu a la llengua de l'actuació pública (Generalitat, Administració local, entitats públiques, institucions i empreses) amb el particular, que els mateixos, en tant que titulars del dret d'opció lingüística garantit pel propi art. 33.1 EAC, poden preferir una o altre d'ambdues llengües en les seves relacions, en igualtat de condicions pel que fa a les formalitats i requisits d'aquest dret⁵². Aquesta igualtat exclou que qui vulgui que la seva llengua de comunicació sigui el castellà ho hagi de demanar expressament, tal i com diu el TC que es podria desprendre d'una interpretació literal de l'art. 50.5 EAC.

Per tant, només els particulars poden escollir la llengua amb la qual es dirigeixen als poders públics, però l'Administració no ho pot fer, és a dir, no pot tenir preferència per cap de les dues llengües oficials i està obligada a respondre al ciutadà en la llengua de la seva elecció.⁵³

⁵¹ Pons Parera, Eva. Op cit. La llengua en la sentència..., p. 151.

⁵² A Suïssa, Estat federal compost per 20 cantons i 6 semicantons, dels quals 4 són plurilingües i 22 són monolingües, en virtut de l'art. 70.1 de la Constitució federal, l'alemany (el parla un 64% de la població), el francès (20%) i l'italià (6'5%) són les tres llengües oficials de la Confederació, en igualtat de rang. El romanç és llengua oficial únicament en les relacions que la Confederació manté amb les persones parlants d'aquesta llengua (0'5%). En matèria lingüística, la Confederació i els cantons tenen una competència paral·lela. En aplicació de l'art. 18 de la Constitució federal, que garanteix la llibertat de la llengua, cadascú té dret a comunicar-se amb les autoritats federals en la llengua de la seva elecció, en la mesura que aquesta constitueixi també una llengua oficial. Dit d'una altra manera, en relació al vessant actiu, la llibertat de la llengua garanteix a qualsevol el poder dirigir-se a les autoritats federals en la seva llengua materna, si aquesta és també una de les llengües oficials de Suïssa. Pel que fa al vessant passiu, aquesta llibertat significa que quan l'Administració federal es dirigeix a un administrat, d'utilitzar una de les llengües oficials de la Confederació en què s'expressi el destinatari de la comunicació. Papaux, Alexandre. El derecho de las lenguas en Suiza: la cohabitación de las lenguas oficiales en la Administración federal y cantonal. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº 69, p. 5.

⁵³ Muro Bas, Xavier. Op. cit. Valoració dels aspectes..., p. 143.

CAPÍTOL II – LA CARTA EUROPEA DE LES LLENGÜES REGIONALS O MINORITÀRIES (CELRM)

1. El seu origen

La CELRM és un TI que gaudeix d'una especial posició entre els instruments internacionals elaborats pel Consell d'Europa⁵⁴ per tal de potenciar la protecció i el respecte de les cultures regionals i minoritàries europees.⁵⁵

A grans trets, la gènesi d'aquest document es situa a l'any 1984, quan es va celebrar a Estrasburg la conferència <<Cap a una Carta Europea de les llengües>>, que va adoptar l'acord de crear un grup de treball – integrat per juristes, lingüistes i polítics – amb l'encàrrec d'elaborar un text de Projecte de Carta. El text del Projecte no va ser aprovat fins el 4 d'octubre de 1988, en el decurs de la 40ª sessió plenària de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, després de les llargues i dificultoses discussions de diversos textos provisionals. Finalment, la Carta l'aprovava com a convenció internacional el Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 25 de juny de 1992 i va quedar oberta a la signatura dels estats membres del Consell el dia 5 de novembre de 1992 a Estrasburg.⁵⁶ Va entrar en vigor, en assolir-se la ratificació d'almenys cinc estats, el dia 1 de març de 1998.⁵⁷

Pel que fa a l'Estat Espanyol⁵⁸ – que signà la Carta l'any 1992 – no es va ratificar fins el 9 d'abril de 2001, va entrar en vigor l'1 d'agost, es va publicar al BOE núm. 222 el 15

⁵⁴ El Consell d'Europa, que agrupa 44 estats europeus, s'ha destacat com una organització internacional particularment activa en matèria de tutela idiomàtica. Les seves finalitats bàsiques, orientades a la consolidació democràtica i l'extensió d'estàndards mínims de protecció dels drets humans entre els estats membres, han afavorit aquesta implicació, de forma que la garantia dels drets lingüístics s'encabís naturalment - sobretot a partir dels anys 80 - entre les tasques d'aquesta organització. Així, entre els tractats i convenis internacionals adoptats en el marc del Consell d'Europa, que adopten la forma d'instruments multilaterals jurídicament vinculants, n'hi ha de diversos que contenen prescripcions en matèria lingüística, i el més important, la CELRM.

⁵⁵ Woehrling, Jean-Marie. *The European Charter for Regional or minority languages: a critical: A critical commentary*. Council of Europe: Blackwell Publishing, 2005, p. 27.

⁵⁶ Actualment, els Estats que han ratificat la Carta i en els quals està en vigor són 25: Alemanya, Àustria, Dinamarca, Armènia, Noruega, Finlàndia, Espanya, Hongria, Holanda, Croàcia, Bòsnia i Hercegovina, Xipre, República Txeca, Regne Unit, Montenegro, Polònia, Romania, Sèrbia, Liechtenstein, Eslovàquia, Luxemburg, Eslovènia, Suïssa, Suècia i Ucraïna. Informació extreta de la pàgina oficial del Consell d'Europa: <http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/#Spain>. Consultat en data: 10/03/2015.

⁵⁷ Vernet, Jaume (coord.) et al. Op. cit. *Dret Lingüístic*, p. 80-81.

⁵⁸ En la seva Memòria del Ministeri d'Afers Exteriors del 10 de maig de 1999, el mateix va manifestar que considerava convenient la ratificació de la Carta per l'Estat Espanyol tenint en compte que el dret a utilitzar una llengua regional o minoritària en la vida privada i pública constitueix un dret imprescindible, d'acord amb els principis continguts en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de les Nacions

de setembre i en el BOE suplement núm. 15 en català el dia 1 d'octubre del mateix any.⁵⁹

2. Objectius de la Carta

La Carta és l'únic instrument internacional vinculant centrat en la protecció de les llengües. La CELRM ofereix un marc comú i reconegut internacionalment per a les seves polítiques lingüístiques⁶⁰.

La Carta defineix en el seu primer article les llengües regionals o minoritàries com aquelles que no són la llengua o les llengües parlades per la majoria de la població, encara que el nombre de parlants sigui reduït⁶¹. Les llengües dels immigrants i els dialectes de la llengua oficial de l'Estat queden excloses⁶². A més a més, també queden excloses les llengües sense territori⁶³. Els autors de la Carta, doncs, es van voler encarar

Unides (1966), i d'acord amb l'esperit del Conveni del Consell d'Europa per a la protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals (1950).

⁵⁹ Declaració del Govern d'Espanya, aprovada pel Congrés dels Diputats el 23/11/00 i pel Senat el 20/12/00. Aquesta Declaració està basada en una de les nocions aprovades pel Senat el 24 de març de 1998 i el 6 de maig de 1999, i amb el vistiplau dels Ministeris d'Administracions Públiques i d'Educació i Cultura, de dates 21 de maig i 2 de juliol de 1999, respectivament.

⁶⁰ En el seu acord, el Consell de Ministres subratlla l'objectiu de la Carta, que com hem dit, és el de protegir les llengües regionals i minoritàries i històriques d'Europa, que algunes corren el risc de desaparèixer amb el temps, contribuint al manteniment i al desenvolupament de les tradicions i riqueses culturals europees. Per tant, el Consell de Ministres va aprovar la firma de la CELRM i va disposar la seva remissió a les CCGG, juntament amb la Declaració Espanyola, on es contenen totes les disposicions de la CELRM que Espanya tenia intenció de ratificar i per tant, d'obligar-se a les mateixes.

⁶¹ Art. 1. a). I. CELRM. Per tal que una llengua regional i minoritària es consideri existent, ha de gaudir d'un nombre suficient de parlants per tal que es consideri efectivament una llengua viva, susceptible de ser objecte d'aplicació de les mesures de protecció de la Carta. Aquest nombre suficient de parlants no s'inclou en la Carta, que deixa que els Estats signants siguin els que determinin, a la llum de les mesures de protecció que signin, el nombre mínim de parlants.

⁶² L'objectiu de la Carta no és resoldre els problemes derivats dels fenòmens d'immigració recents, que es tradueixen en l'existència de grups que parlen una llengua estrangera en el país d'immigració o, alguns cops, en el país d'origen en cas de retorn. En particular, la CELRM no contempla el fenomen de grups no europeus que han immigrat recentment a Europa i han obtingut la nacionalitat d'un Estat europeu. Les expressions "llengües regionals o minoritàries històriques d'Europa" (segon apartat del Preàmbul) i "llengües parlades tradicionalment" en l'Estat [apartat a). I. i c) de l'art. 1] mostren clarament que la Carta només fa referència a les llengües històriques, és a dir, aquelles que s'han parlat durant un llarg període de temps en l'Estat en qüestió.

D'altra banda, pel que respecta als dialectes, la Carta no fa referència a les variants locals o als diferents dialectes d'una mateixa llengua, i així ho estableix en el seu art. 1. a). II.

⁶³ Les "llengües sense territori" estan excloses de la categoria de llengües regionals o minoritàries perquè manquen d'un territori. Tot i així, en altres aspectes corresponen a la definició continguda en l'art. 1. a) CELRM, al ser llengües parlades tradicionalment en el territori de l'Estat pels ciutadans de dit Estat. En absència d'un territori, només una part limitada de la Carta els pot ser d'aplicació, que seria la part II, aplicable més fàcilment a les llengües sense territori i tenint presents els termes establerts en el par. 5 de l'art. 7. CELRM. Concretament, en aquest art. 7.5 s'estableix que s'aplicaran els par. anteriors del mateix article (de l'1 al 4) a les llengües sense territori i que tanmateix, en el cas d'aquestes llengües, la naturalesa i l'abast de les mesures a adoptar per donar efectivitat a la Carta seran determinants de manera

al problema de les grans diferències que existeixen en les situacions de les llengües regionals o minoritàries a Europa.⁶⁴

Algunes llengües abasten un territori relativament extens, són parlades per una gran part de la població i tenen una certa capacitat de desenvolupament i estabilitat cultural; però d'altres només són parlades per una petita part de la població, en un territori aïllat o en un context de minories molt marcat, i el seu potencial de supervivència i desenvolupament és molt reduït⁶⁵. No obstant, es va decidir no tractar de definir diferents categories de llengües de conformitat amb la seva situació objectiva. Aquest enfocament no faria justícia a la diversitat de situacions lingüístiques que existeixen actualment a Europa. A la pràctica, cada llengua regional o minoritària constitueix un cas especial i de res serveix tractar d'incloure-les en grups diferents. La solució adoptada va ser mantenir la noció única de llengua regional o minoritària, i permetre al mateix temps que els Estats adaptessin els seus compromisos a la situació de cada llengua regional o minoritària. No obstant, la Carta no especifica quines llengües europees corresponen al concepte de llengües regionals o minoritàries tal com es defineix en el seu primer article, aquesta és una tasca que es reserva a cada un dels Estats que apliquin el Conveni.⁶⁶

flexible, tenint en compte les necessitats i els desigs, i respectant les tradicions i les característiques dels grups que utilitzen les llengües en qüestió.

⁶⁴ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. López Nogueira, Alba; Ruiz Vieyetez, Eduardo J.; Urrutia Libarona, Iñigo. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter for Regional or Minority Languages in light of the Committee of Experts' evaluation*. Council of Europe: Marcial Pons, 2012. *Regional or Minority languages*, n° 9, p. 75.

⁶⁵ En l'art. 1. b) de la Carta, pel que fa al territori, la mateixa pretén definir el "territori en què es parla una llengua regional o minoritària" i fa referència no només al territori en el que dita llengua és dominant o parlada per la majoria, ja que moltes llengües s'han convertit en llengües minoritàries inclús en les zones en les quals tenen el seu territori tradicional. El motiu pel qual la Carta es refereix fonamentalment a les llengües que tenen un territori és que la majoria de les mesures que defensa exigeixen definir un camp geogràfic d'aplicació diferent de l'Estat en el seu conjunt. Evidentment, la Carta també fa referència a les situacions en les quals es parla més d'una llengua regional o minoritària en un determinat territori. El territori al qual fa referència és aquell en el que es parla en gran mesura una llengua regional o minoritària, encara que sigui només per una minoria, i que correspon a la seva base històrica. Donat que els termes empleats en la Carta són bastant flexibles, pertoca a cada Estat definir d'una forma més precisa la noció de territori d'una llengua regional o minoritària [art. 7.1b)]. Una expressió clau en la disposició que tractem és "el nombre de persones que justifica l'adopció de les diferents mesures de protecció i foment". Els autors de la CELRM van evitar establir un percentatge fix de parlants d'una llengua regional o minoritària al que – o per damunt del qual – s'haurien d'aplicar les mesures adequades. Van preferir deixar que els Estats avaluessin el nombre apropiat de parlants de llengua exigint per adoptar la mesura en qüestió.

⁶⁶ Woehrling, Jean-Marie. Op cit. *The European Charter...*, pp. 28-30.

Els beneficiaris de la Carta són les llengües pròpiament dites⁶⁷, ja que se'n fonamenta l'ús efectiu en totes les esferes de la vida pública i privada. Els parlants de les llengües regionals o minoritàries desenvolupen un paper fonamental en l'assoliment d'aquest objectiu. Perquè una llengua visqui i es desenvolupi, s'ha d'utilitzar de manera quotidiana i activa.⁶⁸

El seguiment sistemàtic de l'aplicació de la Carta per cada Estat garanteix que aquest Tractat sigui un instrument dinàmic i que evoluciona. Sovint, el procés de seguiment, ja des de la fase inicial, ha permès a les autoritats ser conscients del potencial o de les mancances de les seves polítiques lingüístiques. A més, ha contribuït a establir unes relacions constructives entre les autoritats i els parlants de les llengües corresponents. D'altra banda, també s'han generat contactes entre grups de llengües diferents.⁶⁹

La Carta fa recomanacions precises sobre com s'han de defensar i fomentar les llengües regionals o minoritàries en la vida quotidiana: ensenyament, serveis sanitaris, Administració pública, mitjans de comunicació, Administració de Justícia, etc.⁷⁰

3. La primacia i la constitucionalitat dels Tractats Internacionals subscrits per Espanya

3.1. La primacia de la CELRM en general

En primer lloc, quan Espanya va ratificar la CELRM, la mateixa no va tenir cap control previ de constitucionalitat en virtut de l'art. 95.2 CE, doncs la seva vinculació directa amb l'art. 3.3 del mateix cos legal (que defineix les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya com el nostre patrimoni cultural que ha de ser objecte de protecció) coincideix amb l'objectiu persegueix el TI, deixa fora de lloc qualsevol control previ de constitucionalitat. Tot i així, cal incidir en el fet que, tal i com expressa l'article 94 CE, existeixen determinats supòsits en els quals els Tractats o Convenis Internacionals

⁶⁷ En la meua opinió, els beneficiaris de la Carta no haurien de ser les llengües pròpiament dites sinó els parlants de les mateixes, atès que, les llengües, per sí soles, no són subjectes de dret, i per tant no poden gaudir de drets ni de deures jurídics, a diferència de les ciutadans o parlants de les mateixes, que en virtut de la condició de subjectes de dret (persones físiques o jurídiques), són qui realment posseeixen i poden exercir els drets lingüístics que els reconeix la CELRM.

⁶⁸ Donem la paraula a les llengües regionals o minoritàries: Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries. Consell d'Europa. Generalitat de Catalunya: Departament de la Vicepresidència, Secretaria de Política Lingüística. 2009, p. 4.

⁶⁹ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 5.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 5.

requereixen la prèvia autorització de les CCGG per fer possible la seva ratificació o atorgament del seu consentiment.⁷¹

La Comissió Permanent del Consell d'Estat⁷² ja s'havia pronunciat anys enrere respecte aquesta qüestió, afirmant que la Carta té caràcter polític, d'acord amb l'art. 94.1.a), degut a la seva estreta vinculació amb l'art. 3 de la nostra norma constitucional i no només això, sinó que a més a més, el caràcter polític també es manifesta en un altre dels requisits i és que la Carta conté disposicions que incideixen en matèria legal, tal i com expressa l'art. 94.1.e). Per tant, l'aprovació del text d'aquest TI va requerir l'expressa aprovació de les CCGG, que resultava ineludible.⁷³

En referència la primacia que pot tenir un TI sobre un Estat signant del mateix, cal esmentar que es existeixen dues teories. Existeix la teoria dualista, basada principalment en la idea que el és el dret intern el que garanteix l'efectivitat dels TI. En canvi, la teoria contrària, que és la monista, afirma que l'efectivitat del Dret intern depèn de la seva conformitat amb el Dret internacional, del qual deriva.⁷⁴

A Espanya es segueix la teoria monista, tal i com s'expressa en l'art. 96 CE, el Dret intern deriva del Dret internacional. Tot i així, el cas d'Espanya és una mica complex, atès que, d'entrada, es poden diferenciar els tractats que comporten una cessió de sobirania (traspàs de l'exercici de competències constitucionals a organitzacions o institucions internacionals), tal i com afirma l'art. 93 CE, i els que no en comporten, com seria el cas de la CELRM.⁷⁵

D'altra banda, pot ser que aquests TI subscrits per Espanya contradiguin disposicions de legislació interna, fet que els podria situar dins del supòsit de l'art. 94.1.e). Tot i així, com hem dit abans, la Carta va complir amb el requeriment que exigeix la CE de ser aprovat el seu text per les CCGG abans de la seva ratificació.⁷⁶

Per tant, tal i com reconeix l'art. 96 CE, els TI, un cop són publicats oficialment a Espanya, <<formaran part de l'ordenament intern>>, fet que implica clara i rotundament,

⁷¹ Nieva Fenoll, Jordi. La invocació directa de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries als tribunals. *Revista Llengua i Dret*, 2009, nº 52, p. 184.

⁷² Dictamen nº 1492/92, del Consell d'Estat, de 3 de desembre, FJ 2.

⁷³ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., pp. 186.

⁷⁴ Casado Raigón, Rafael. *Derecho Internacional*. 2na ed. Madrid: Tecnos, 2014, pp. 30 i ss.

⁷⁵ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., pp. 186.

⁷⁶ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. La Carta Europea de Lenguas Regionales o Minoritarias del Consejo de Europa como derecho interno. Pérez Fernández, José Manuel, et al. *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona: Atelier Administrativo, 2006, p.108.

que cap norma de la legislació interna espanyola de rang inferior a la CE pot anar en contra del que s'estableixi en un TI, tal i com ho ha vingut declarant i reiterant la jurisprudència en aquests últims anys, tant el Tribunal Suprem (TS) en la STS (Sala 1^a) 6338/2000, FD 1, com el Tribunal Constitucional (TC) en la STC 237/2005, FJ 5, però en relació als TI en general, no en relació amb la Carta, doncs sobre la superioritat de la mateixa, el TC manifesta en la ATC 166/2005, FJ 5, que la Carta europea, en la seva qualitat de TI vàlidament celebrat i oficialment publicat, s'integra en l'ordenament jurídic intern (art. 96.1 CE), sens perjudici del valor interpretatiu que li confereix l'art. 10.2 CE.

En canvi, la primacia de qualsevol TI subscrit per Espanya respecte la nostra CE és molt dubtosa, doncs l'art. 95 CE no ho deixa del tot clar⁷⁷. Per començar, en els casos en els quals s'intueixi o consideri que les disposicions d'un TI poden ser contràries a la CE, s'exercirà el control de constitucionalitat per part de l'art. 95.1 i .2 CE (tal com s'ha dit abans en la CELRM no es va realitzar dit control, doncs no es va posar en dubte la seva constitucionalitat), per tant, s'exigeix una revisió prèvia (DTC 1/1992, d'1 de juliol, FJ 2).

En el cas que no es realitzés aquest mencionat control previ i el TI es ratifiqués i posteriorment fos presentada davant del TC un recurs o una qüestió d'inconstitucionalitat, les solucions serien la inaplicació del TI⁷⁸ (no esdevindria nul) i la responsabilitat internacional⁷⁹, o bé s'hauria de reformar la CE. La jurisprudència constitucional afirma que la CE “ve asegurada su supremacía respecto de las normas internacionales des del momento mismo de la integración de las mismas en el Derecho nacional tratándose de obviar la perturbación que, de cara a la política exterior y a las relaciones internacionales del Estado, implicaría la eventual declaración de inconstitucionalidad de una norma pactada, si la contradicción se verificara una vez hubiera estado incorporada la norma internacional en el ordenamiento interno. La contradicción se resuelve, por lo tanto, evitándola en su origen, y no sólo, cuando ya producida, no queda más remedio que el de la activación de dos sistemas de garantía, el internacional y el interno, que pueden comportar consecuencias mutuamente perturbadoras” (DTC 1/2004, de 13 de desembre, FJ 1).

⁷⁷ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., p. 187.

⁷⁸ Art. 27.1.c) Llei Orgànica del Tribunal Constitucional (LOTIC).

⁷⁹ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., pp. 189.

3.2 La superioritat en rang de la CELRM respecte de la LOPJ i d'altres lleis estatals

Tal i com ja s'ha afirmat, la CELRM, en virtut de la seva ratificació, va passar a ser Dret intern espanyol (art. 96 CE), fet que significa que cap tribunal que formi part de la jurisdicció espanyola pot al·legar el seu desconeixement. En conseqüència, tant les normes anteriors a la Carta (en virtut del principi “lleï posterior deroga l'anterior”), concretament en aquest cas en què es tracta d'un TI de l'art. 94.1 CE, com les lleis posteriors queden subordinades a la mateixa.⁸⁰

A banda, caldria determinar si la Carta és un TI “self-executing” o “non self-executing”⁸¹. A l'Estat espanyol, a part de la publicació al BOE, perquè els TI es puguin aplicar sense actuacions posteriors en el nostre ordenament intern es requereix, a més a més, que continguin disposicions aplicables directament, que s'identifiquen perquè no requereixen desenvolupament normatiu posterior (self-executing), a diferència de les no directament aplicables (non self-executing), que, encara que s'incorporin al sistema estatal des de la seva entrada en vigor, no poden ser operatives si no es desenvolupen després⁸².

La CELRM deixa un ampli marge als Estats per escollir quin nivell de protecció de la Carta estan disposats a complir⁸³. Posseeix important rellevància en aquesta consideració el fet que no sigui un TI que regeix directament des de la seva aprovació, doncs com hem dit abans, requereix la ratificació expressa de cada Estat signant. A banda, la Carta no disposa enlloc que sigui necessari cap desplegament legislatiu per tal de donar-li compliment. Per tant, aquest TI seria self-executing o directament aplicable⁸⁴.

A més a més, el CGPJ⁸⁵ va manifestar en un Informe⁸⁶ anys després de la signatura de la Carta per part d'Espanya però abans de la seva ratificació, que si l'ordenament intern es quedava enrere pel que fa als aspectes que es ratifiquessin de la Carta, la legislació

⁸⁰ Castells, José Manuel. Efectos jurídicos de la ratificación por España de la Carta Europea de Lenguas Regionales o Minoritarias. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº 69, pp. 227-230.

⁸¹ Casado Raigón, Rafael. Op. cit *Derecho Internacional*. pp. 45-50.

⁸² Íbidem. pp. 45-50.

⁸³ Art. 2 CELRM.

⁸⁴ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., pp. 191-192.

⁸⁵ La CE crea un òrgan de govern judicial de composició i actuació independent del poder executiu, que és el Consell General del Poder Judicial, al que corresponen els nomenaments, ascensos, inspecció i règim disciplinari del cos funcional de jutges i magistrats, encarregats d'administrar la justícia, que són independents, inamovibles, responsables i sotmesos únicament a l'imperi de la llei (art. 117 CE).

⁸⁶ Informe del Consejo General del Poder Judicial. *Boletín de Información* núm. 127, enero 1996, p. 27.

espanyola hauria de ser modificada, fet que demostra que existeix una supremacia indiscutible de la CELRM. Així doncs, absolutament cap norma de rang legal inferior a la CE pot servir de justificació als tribunals espanyols per incomplir amb les disposicions del TI, com per exemple la LOPJ.⁸⁷

El Govern i les CCGG tenen el deure de vetllar pel compliment de la CELRM, en condició de TI, per tant, en cas que les seves disposicions siguin incomplertes, les Corts haurien de realitzar les reformes legals pertinents per tal de garantir que cap norma amb rang de llei pugui servir d'excusa contra l'aplicació de la Carta. I el Govern, per part seva, resta obligat a dictar tots els reglaments necessaris que garanteixin la seva aplicabilitat, encara que la norma no hi obligui expressament, i finalment, els drets dels ciutadans que puguin derivar de la norma internacional (art. 93 CE).⁸⁸

4. L'estructura i la vinculació de les disposicions de la CELRM

En l'art. 2 es distingeix entre les dues parts principals de la Carta, que són la part II (ens parla d'ella al primer paràgraf de l'article) i la part III (ens en parla al segon paràgraf del mateix).

En la part II (article 7⁸⁹) s'especifica una base comú de principis, aplicables a totes les llengües regionals i minoritàries. Per tant, s'exigeix als Estats que adaptin la seva política, legislació i pràctica a aquesta sèrie de principis i objectius, redactats tenint en compte l'enorme varietat lingüística que existeix en els diferents països europeus i dins dels mateixos. Aquests principis es defineixen d'un mode bastant general i concedeixen als Estats en qüestió un ampli marge respecte a la seva interpretació i aplicació.⁹⁰

Encara que els Estats Part no poden concedir o denegar a una llengua regional o minoritària la categoria que se li garanteix en virtut d'aquesta part II de la Carta, són responsables, com autoritats encarregades de l'aplicació de la Carta, de decidir si la forma d'expressió utilitzada en una zona particular del seu territori o per un grup

⁸⁷ Nieva Fenoll, Jordi. La invocació directa..., p.195.

⁸⁸ *Ibidem*, p.195.

⁸⁹ Espanya no ha formular reserves a cap par. de l'art. 7, per tant, tot ell és d'aplicació al conjunt de les llengües regionals o minoritàries de l'Estat. El Dictamen del Consell de Garanties Estatutàries (DCGE) 6/2010, de 20 d'abril, FJ 3.A) estableix que: «Igualment, l'art. 7.1.c CELRM que, a parer del TC (ATC 166/2005, FJ 5), “proporciona pautes interpretatives del règim de cooficialitat lingüística”, estableix com a principi “la necessitat d'una acció decidida de promoció de les llengües regionals o minoritàries, a fi de protegir-les”».

⁹⁰ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. La Carta Europea de Lenguas Regionales..., p.110.

particular dels seus nacionals constitueix una llengua regional o minoritària en termes de la Carta.⁹¹

L'art. 2 no obliga a acceptar ambdues parts II i III, ja que un Estat es podria limitar a ratificar el Conveni sense seleccionar cap llengua als efectes de l'aplicació de la part III. En aquest cas, només seria aplicable la part II.⁹²

En l'art. 3 de la Carta es descriuen les modalitats d'aplicació de la part III⁹³ (articles del 8 al 14): cada Estat contractant haurà d'especificar en el seu instrument de ratificació, acceptació o aprovació, en primer lloc, cada llengua regional o minoritària a la que se li aplica la part III de la Carta, i en segon lloc, els paràgrafs de la part III escollits per la seva aplicació a cada llengua, partint de la base que els paràgrafs escollits no han de ser necessàriament els mateixos per a cada llengua. Els Estats tenen l'obligació de comprometre's a aplicar, a més de les disposicions de la part II, les disposicions de la part III que hagin escollit. En general, l'esperit de la carta exigiria que els Estats fessin ús de les possibilitats que els brinda la part III, que constitueix l'essència de la protecció proporcionada per la Carta.⁹⁴

És possible que un Estat contractant, sense atemptar contra el contingut de la Carta, reconegui que existeix una llengua regional o minoritària particular en el seu territori, però que prefereixi, per motius que queden a la seva discreció, no aplicar a dita llengua les disposicions de la part III de la Carta. Tot i així, és evident que els motius que impulsen un Estat a excloure completament una llengua regional o minoritària de

⁹¹ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 5.

⁹² *Ibidem*, p. 5.

⁹³ Pel que fa a l'Estat Espanyol, el mateix va ratificar de la part III (68 paràgrafs en total):

- De l'article 8 (ensenyament) → paràgraf 1, apartats a.i; b.i; c.i; d.i; e.iii; f.i; g, h, i; paràgraf 2.
- De l'article 9 (justícia) → paràgraf 1, apartats a.i; a.ii; a.iii; a.iv; b.i; b.ii; b.iii; c.i; c.ii; c.iii; d; paràgraf 2, apartat a; paràgraf 3.
- De l'article 10 (autoritats administratives i serveis públics) → paràgraf 1, apartats a.i; b, c; paràgraf 2, apartats a, b, c, d, e, f, g; paràgraf 3, apartats a, b, c.
- De l'article 11 (mitjans de comunicació) → paràgraf 1, apartats a.i, b.i, c.i; d, e.i; f.ii, g; paràgraf 2 i paràgraf 3.
- De l'article 12 (activitats i equipaments culturals) → paràgraf 1, apartats a, b, c, d, e, f, g, h; paràgraf 2 i paràgraf 2.
- De l'article 13 (vida econòmica i social) → paràgraf 1, apartats a, b, c, d; paràgraf 2, apartats a, b, c, d, e.
- De l'article 14 (intercanvis transfronterers) → apartat a i apartat b.

La ratificació per Espanya de la Part III comporta els compromisos signats de més alt nivell de protecció.

⁹⁴ Declaració del Govern d'Espanya, aprovada pel Congrés dels Diputats el 23/11/00 i pel Senat el 20/12/00.

l'aplicació de la part III han de ser compatibles amb l'esperit, els objectius i els principis de la Carta.⁹⁵

Un cop que l'Estat hagi decidit aplicar la part III a una llengua regional o minoritària parlada en el seu territori, haurà de determinar, com abans hem dit, el paràgrafs de la mateixa que li són d'aplicació. D'acord amb el paràgraf 2 de l'article 2, cada Estat es compromet a aplicar un mínim de 35 paràgrafs escollits entre les disposicions de la part III. El paper de l'Estat respecte a l'elecció d'aquests diferents paràgrafs serà adaptar el més possible la Carta a la situació particular de cada llengua regional o minoritària.⁹⁶

D'aquesta forma, es mantenen aquestes condicions mínimes considerades necessàries per distribuir de forma raonable els compromisos de les Parts entre els diferents articles de la Carta i d'assegurar d'aquesta forma que no s'ignora cap dels principals àmbits de protecció de les llengües regionals i minoritàries (educació, autoritats judicials, autoritats administratives i serveis públics, mitjans de comunicació, activitats i instal·lacions culturals, i vida econòmica i social).⁹⁷

Per consegüent, els Estats hauran d'escollir les disposicions de la part III que constitueixen un marc coherent adaptat a la situació específica de cada llengua. També podran, si ho prefereixen, adoptar un marc general que s'apliqui a totes les llengües. És important permetre que els Estats puguin augmentar els seus compromisos en una fase posterior, quan millori la seva situació jurídica o quan les seves circumstàncies financeres li ho permetin.⁹⁸

L'article 4 fa referència als règims de protecció existents, l'art. 5 a les obligacions existents i l'art. 6 a la informació. Per últim, la part IV (articles del 15 al 17) conté disposicions d'aplicació, en particular l'establiment d'un Comitè d'Experts europeus encarregat de supervisar l'aplicació de la Carta.⁹⁹

⁹⁵ Ruiz Vieytez, Eduardo J. Constitutions, languages, definitions and the European Charter for regional or minority languages. *Revista de Llengua i Dret*, 2009, nº 51, pp. 237 i ss.

⁹⁶ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 11.

⁹⁷ Poggeschi, Giovanni. The use of regional and minority languages in the public administration and the undertakings of article 10 of the European Charter for regional or minority languages. *Revista de Llengua i Dret*, 2012, nº 57, p. 167.

⁹⁸ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 12.

⁹⁹ Ruiz Vieytez, Eduardo J. Op. cit Constitutions, languages..., p. 245.

5. Les llengües regionals i minoritàries dins l'Estat Espanyol subjectes a l'aplicació de la CELRM: especial referència a la llengua catalana

En el seu instrument de ratificació de 2 de febrer de 2001, l'Estat espanyol va declarar que als efectes previstos a l'article 2.2 i 3.1 de la CELRM, s'entenien per llengües regionals o minoritàries “les llengües reconegudes com a oficials als estatuts d'autonomia de les comunitats autònomes del País Basc, Illes Balears, Galícia, València, Navarra i Catalunya”. Respecte d'aquestes llengües, va subscriure el compromís d'aplicar aquelles disposicions de la part III de la Carta assumides a l'instrument de ratificació. D'acord amb la Carta, per Espanya les llengües regionals i minoritàries són el català, l'aranès o occità¹⁰⁰, l'euscar i el gallec¹⁰¹, i són per tant aquests territoris autonòmics on “resideix un nombre suficient de persones que usen les llengües regionals o minoritàries” que justifica les mesures adoptades.¹⁰²

La Declaració espanyola presenta la particularitat que no esmenta les llengües en concret, com fan la majoria de declaracions d'altres Estats, sinó que les reconeix a partir d'allò previst als EEAA. En termes comparatius, cal recordar que la Declaració espanyola, és, a més, una de les que més llengües reconeix i és també una de les declaracions que s'adhereix a més apartats de la Carta (d'un mínim de trenta-cinc paràgrafs exigits per la mateixa disposició, la Declaració espanyola s'adhereix a seixanta-nou i no hi formula reserves). Quan va optar per no enumerar les llengües sinó per remetre's al que disposessin els EEAA de les CCAA, l'Estat espanyol ja delimitava els territoris on estimava d'aplicació les previsions subscrites de la part III del document.¹⁰³

A més, la Declaració d'Espanya també afegeix una segona categoria de llengües, a la, respecte de les quals s'indica que s'aplicaran totes aquelles disposicions de la Part III que puguin raonablement aplicar-se en consonància amb els objectius i principis establerts a l'article 7. Es tracta, com es pot veure, d'una clàusula limitativa, en la

¹⁰⁰ Fins a la reforma estatutària del 2006, l'aranès no quedava englobat dins d'aquest primer nivell de protecció, de forma que li era d'aplicació la Part II i aquelles disposicions de la Part III que poguessin raonablement aplicar-se en consonància amb els objectius i principis de l'art. 7 CELRM.

¹⁰¹ Declaració del Govern d'Espanya, aprovada pel Congrés dels Diputats el 23/11/00 i pel Senat el 20/12/00.

¹⁰² Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op cit. La Carta Europea de Lenguas Regionales..., p.113.

¹⁰³ Declaració del Govern d'Espanya, aprovada pel Congrés dels Diputats el 23/11/00 i pel Senat el 20/12/00.

mesura que, pel que fa a aquestes llengües, només s'adhereix a la part II de la Carta (art. 7) i no als paràgrafs de la part III¹⁰⁴.

Dins aquesta segona categoria de llengües regionals o minoritàries reconegudes per l'Estat Espanyol a l'instrument de ratificació, s'inclouen aquells idiomes respecte dels quals els EEAA de les CCAA on es parlen preveuen règims jurídics de protecció i foment, si bé no els reconeixen estatut d'oficialitat. Entre aquestes cal esmentar l'asturià o asturianu a Astúries, el català i l'aragonès a Aragó, i les llengües de Ceuta i Melilla, que no tenen caràcter oficial segons els mateixos estatuts d'autonomia. En tot cas, aquesta opció de distingir diferents llistes de llengües subjectes a diferents estatuts de la Carta també ha estat assumida per d'altres Estats, com Alemanya, Finlàndia o Àustria.¹⁰⁵

El català no és pròpiament una llengua minoritària, però és cert que participa d'algunes de les característiques d'aquestes llengües. En primer lloc, pràcticament tothom coneix la llengua de l'Estat i, en canvi, una gran part de la població no coneix la catalana. En segon lloc, els territoris dels nostres dominis lingüístics pertanyen a estats més extensos, on la llengua de la majoria és una alta, que imposen el coneixement i l'ús del castellà o del francès. I, finalment, el català té una presència escassa en alguns sectors de la vida social.¹⁰⁶

També és cert, però, que existeixen molts factors que diferencien el català de les llengües minoritàries¹⁰⁷, com ara el fet que sigui oficial en un estat sobirà, Andorra, i que ho sigui, al costat del castellà, en tres CCAA espanyoles (Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià). A més, és diferent pel nombre d'habitants dels territoris on és oficial: el català és la setena llengua de la UE en relació amb les onze llengües que hi

¹⁰⁴ En un segon paràgraf del document d'adhesió, Espanya "declara, als mateixos efectes, que també s'entenen per llengües regionals o minoritàries les que els estatuts d'autonomia protegeixen i emparen en els territoris on tradicionalment es parlen". A aquestes llengües s'aplicaran "totes aquelles disposicions de la Part III de la Carta que puguin raonablement aplicar-se en consonància amb els objectius i principis establerts en l'article 7".

¹⁰⁵ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. *La Carta Europea de Lenguas Regionales...*, p.110.

¹⁰⁶ *La Carta Europea de Llengües Regionals o Minoritàries*. Generalitat de Catalunya: Departament de cultura, Biblioteca de Catalunya. Barcelona: 2001, p. 6.

¹⁰⁷ Si es compara el català amb les 36 llengües que avui es consideren regionals a Europa, té més parlants efectius que les quatre que li vénen immediatament darrera juntes; el català no ha estat abandonat pels seus parlants i es transmet de pares a fills amb normalitat, i l'entén més del 90% de la ciutadania, a diferència d'altres realitats que sovint no assoleixen ni el 20%.

són oficials i de treball, i, després de l'ampliació efectuada per la CELRM, serà la desena llengua d'entre un total de vint-i-dues.¹⁰⁸

A més, el català és un idioma plenament codificat i normativitzat amb ple consens acadèmic i ciutadà que té una autoritat lingüística reconeguda, l'Institut d'Estudis Catalans¹⁰⁹, que juntament amb els altres organismes i institucions, com la Secretaria de Política Lingüística¹¹⁰, els centres de recolzament dependents del Consorci per a la Normalització Lingüística¹¹¹, el Consell Social de la Llengua Catalana¹¹² o l'Institut Ramon Llull¹¹³, vetllen per la protecció de la llengua catalana¹¹⁴. El català també disposa d'uns recursos lingüístics comparables als de les grans llengües llatines. També té una notable capacitat d'elaboració, acceptació i difusió de neologismes de tota mena i un sistema organitzat perquè es normalitzin. Finalment, la nostra llengua té una tradició literària, una vitalitat creativa i un dinamisme econòmic i cultural molt superior a moltes llengües d'estat i a totes les considerades minoritàries.¹¹⁵

Malgrat això, la CELRM és un document que, tot esperant l'equiparació jurídica del català amb les llengües de la UE que tenen un nombre semblant de parlants, cal

¹⁰⁸ Op. cit. *La Carta Europea de Llengües...*, p 7.

¹⁰⁹ L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) és una corporació acadèmica, científica i cultural i creada per la Diputació de Barcelona l'any 1907, que té per objecte la recerca científica en tots els elements de la cultura catalana. L'entitat s'estructura en diverses seccions, la primera de les quals va ser la Històrico-Arqueològica, encara que la més coneguda pel gran públic és la Filològica, que té caràcter normatiu respecte a la llengua catalana. A més, agrupa actualment 28 societats filials.

¹¹⁰ Amb rang de secretaria general i depenent del Departament de la Presidència de la Generalitat, aquest organisme administratiu desenvolupa funcions de proposta normativa, d'impuls i coordinació de les mesures de política lingüística dels diferents Departaments i de recolzament tècnic als mateixos, de foment de l'ús del català en els diferents àmbits de la societat.

¹¹¹ Aquest òrgan actua com a organisme de desenvolupament de les polítiques territorials de normalització (art. 38 LPL). Els centres que depenen del mateix són creats i subvencionats per la Generalitat, d'acord amb les corporacions locals, i desenvolupen una tasca de foment del coneixement (principalment mitjançant la impartició de cursos en català, últimament responen a la demanda de la nova immigració), ús i divulgació del català, i d'assegurament lingüístic a entitats locals i privades.

¹¹² Màxim òrgan d'assessorament i consulta, i d'implicació i participació social en la política lingüística de la Generalitat. Entre les seves funcions es troba l'elaboració d'un dictamen anual sobre les actuacions realitzades o impulsades l'any precedent pel Govern de la Generalitat. Informació extreta de la pàgina web oficial del Consorci per a la normalització lingüística: <http://www.cpnl.cat>. Consultat en data: 12/05/15.

¹¹³ A aquest Institut corresponen les funcions de promoció i difusió exterior de la llengua catalana, doncs promou la presència, l'estudi i l'aprenentatge de la llengua catalana i la seva realitat en les universitats de tot el món, afavorint el treball d'investigació del català i recolzant les entitats de catalanística. Informació extreta de la pàgina web oficial de l'Institut Ramon Llull: <http://www.llull.cat/catala/home/index.cfm>. Consultat en data: 12/05/15.

¹¹⁴ A la Comunitat Valenciana, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, entitat de caràcter públic, adscrita a la Presidència de la Generalitat Valenciana, que vetlla per l'estudi i la protecció de la llengua (arts. 2 i 3 de la Llei 7/1998, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua).

¹¹⁵ Pons Parera, Eva. *Estatuto jurídico de las lenguas en Cataluña*. Pérez Fernández, José Manuel, et al. *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona: Atelier Administrativo, 2006, pp. 296-299.

conèixer. La legislació lingüística de Catalunya atorga al català un tracte sovint més favorable del que preveu la Carta, però en alguns aspectes aquesta és més beneficiosa. També ho és en relació amb alguns aspectes de la legislació estatal, com per exemple l'AJ, de la qual tractarem a continuació.¹¹⁶

¹¹⁶ Op. cit. *La Carta Europea...*, p. 7.

CAPÍTOL III - L'Administració de Justícia en la CELRM

1. L'article 9 CELRM: condicions generals d'aplicació

L'art. 9 de la CELRM, que ordena drets lingüístics en l'àmbit judicial, s'inclou dins del catàleg de previsions optatives (part III de la Carta), que cada Estat podia subscriure o no. En matèria de Justícia, com ja hem vist, l'Estat Espanyol ratifica l'article 9.1 en tots els seus apartats, el paràgraf 2, apartat a, i el paràgraf 3¹¹⁷. En l'article es diferencia entre els procediments penals, civils i administratius, i es preveuen opcions adaptades a la naturalesa de cada categoria. Tal i com indiquen les conjuncions i/o, algunes d'aquestes opcions es poden adoptar de forma acumulativa.¹¹⁸

El paràgraf introductori de l'art. 9 de la Carta rubricat "Justícia" estableix que:

“1. Les parts es comprometen, en allò que es refereix a les circumscripcions de les autoritats judicials en les quals resideix un nombre suficient de persones que fan servir les llengües regionals i minoritàries que justifiqui les mesures especificades a continuació, segons la situació de cadascuna d'aquestes llengües i a condició que la utilització de les possibilitats ofertes pel present paràgraf no sigui considerada pel jutge com a obstaculitzadora de la bona administració de justícia”.

Així doncs, comença establint les tres condicions generals de l'article per entrar en joc:

A) El nombre de parlants: Només serà d'aplicació a determinats districtes judicials, és a dir, només en els districtes judicials on el nombre de parlants de les llengües regionals i minoritàries sigui suficient per justificar les mesures específiques: La fraseologia aquí és una variant de l'art.1.b). Com l'establert en l'art. 9, les mesures s'aplicaran als territoris on una llengua regional i minoritària sigui la forma d'expressió d'un nombre suficient de persones. És important que aquestes àrees en qüestió siguin judicials, quedant l'àrea geogràfica estesa sota la jurisdicció del tribunal o tribunals.

Com en altres articles amb provisions similars, la Carta no especifica el nombre de persones necessàries per justificar les mesures referents als jutjats o tribunals. En efecte, el nombre o proporció de parlants de llengües regionals o minoritàries que puguin justificar les mesures particulars de l'art.9, dependrà de les característiques de les mateixes. En tot cas, cada Estat contractant haurà de realitzar una anàlisi

¹¹⁷ Op. cit. *La Carta Europea...*, p. 13.

¹¹⁸ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 22.

específica per tal de decidir quina extensió geogràfica és la més apropiada. En el seu instrument de ratificació, quan Espanya va optar per no enumerar les llengües sinó per remetre's al que disposessin els EEAA de les CCAA, l'Estat Espanyol ja delimitava, els territoris on estimava d'aplicació de la part III del document.¹¹⁹

A més, en el Rapport (Informe)¹²⁰ explicatiu de la Carta s'aclareix que “aquesta estipulació respon en part a la regla general que inspira la major part de les disposicions de la Carta, que cerca protegir les llengües regionals o minoritàries a l'interior del territori on han estat tradicionalment parlades”, i afegeix “que en el que fa referència a les instàncies superiors situades fora del territori on la llengua regional o minoritària és parlada, és competència de l'Estat de tenir en compte la naturalesa especial del sistema judicial i de la jerarquia de les seves instàncies”.¹²¹

B) Singularitat de la llengua: És merament un recordatori sobre què és vàlid en la Part III de la CELRM. Els redactors¹²² de la Carta van aprofundir dins les mesures adoptades per incrementar-les depenent en les particulars característiques de cada llengua regional o minoritària que es troba en el territori de l'Estat contractant. Tal diferenciació està especialment legitimada en una àrea tan complexa com és el funcionament dels tribunals. Diversos factors assenyalats per comentaristes legals¹²³ poder ser rellevants:

- Depenent de les seves evolucions històriques, algunes llengües regionals i minoritàries poden haver desenvolupat apropiada terminologia jurídica que altres llengües que mai han estat usades en jutjats encara no han pogut dissenyar. En aquesta tasca terminològica, alguns idiomes poden aprofitar idiomes idèntics o similars; en canvi d'altres hauran d'idear una terminologia enterament amb els seus propis recursos.
- Les característiques de les llengües regionals i minoritàries inclouen el nombre de parlants entrenats en el món del dret. Si hi ha un alt nombre de jutges i advocats que

¹¹⁹ Pla i Boix, Anna M. *El règim jurídic de les llengües a l'Administració de Justícia*. Institut d'Estudis Autònomic, Generalitat de Catalunya. Barcelona: 2005, p. 185.

¹²⁰ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 10.

¹²¹ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, p. 185.

¹²² Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, pp. 70 i ss.

¹²³ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, pp. 30 i ss.

poden parlar en aquestes llengües, poden ser usades als tribunals amb molta més facilitat que en cas que regularment s'hagin de cridar intèrprets.

- Algunes llengües regionals i minoritàries juguen un paper important en la vida social i política, i necessiten accés als jutjats per tal de poder mantenir aquest rol.

En canvi, altres llengües estan orientades més de cara a la vida cultural, i no gaudeixen d'un nombre significatiu de parlants que els permeti estar presents en els tribunals.

- Si la majoria dels parlants d'una llengua regional o minoritària són bilingües i tenen un control de la llengua o llengües oficials majoritàries, l'ús de les llengües regionals o minoritàries als tribunals podria ser simbòlic. Tot i així, podria ser un mitjà pràctic per a la revitalització de la llengua, donant-li un nou àmbit, cosa que portaria al desenvolupament de la terminologia apropiada i la creació de llocs de treball en els quals es requereixi un coneixement d'aquestes llengües minoritàries.

- Si els parlants de la llengua regional o minoritària no parlen fluidament l'idioma oficial, l'ús de la llengua minoritària o regional als tribunals esdevé essencial per assegurar un tracte igual en els procediments.

Tot això ens mostra un espai de contrastos en el qual s'ha d'efectuar un anàlisi de la situació de cada llengua regional i minoritària per tal de decidir quins acords s'han de prendre per tal que l'ús del llenguatge sigui apropiat en l'Administració de justícia.¹²⁴

C) Excepció¹²⁵: L'art. 9.1 conté aquesta qualificació: “amb la condició que el jutge no ho consideri un impediment per la bona administració de justícia”.¹²⁶

Els autors¹²⁷ de la Carta creuen que l'ús de les llengües regionals i minoritàries no implica, evidentment, en sí mateix, un obstacle per a la bona administració de justícia, és a dir, l'ús d'aquestes llengües ha de ser compatible amb el funcionament

¹²⁴ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 150.

¹²⁵ Condició que no es pot interpretar en el sentit que la utilització de la llengua minoritària oficial representi un esforç, sinó que s'utilitzi, per exemple, amb finalitats merament dilatòries.

¹²⁶ Pel que fa a la bona administració de justícia, l'ATC 166/2005, de 19 d'abril, estableix que, l'art. 231 LOPJ no és contradictori a les disposicions de la Carta, atès que la “bona administració de justícia” que la mateixa estableix fa que cap de les parts pugui quedar en indefensió, recorrent a intèrprets si és necessari.

¹²⁷ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, pp. 75 i ss.

intern propi dels tribunals. El que ens anticipa l'article, però, és que en algunes instàncies, dificultats particulars poden sorgir en el procés i provocar que l'ús d'aquestes llengües sigui incompatible amb l'administració de la bona justícia. Si es dóna el cas, el jutge podrà decidir restringir o excloure l'ús de les llengües regionals o minoritàries¹²⁸. En altres paraules, la Carta faculta al jutge, en determinades circumstàncies, per ajustar les regles de l'ús de les llengües regionals o minoritàries en els jutjats.¹²⁹

Òbviament, a Espanya, aquesta frase mai podria ser utilitzada per dir que la Carta no és aplicable perquè és contrària a la LOPJ, perquè això suposaria una contravenció constitucional i també de drets del Conveni europeu de Drets Humans. Fins i tot seria un incompliment de les intencions del mateix Estat espanyol en ratificar la Carta. Tanmateix, descartat aquest risc principal, les possibilitats de bloqueig que s'obren són immenses. Per exemple, d'una altra interpretació podríem inferir estrictament la impossibilitat de celebració d'un procés en una llengua diferent del castellà quan el jutge s'hi oposi per un motiu ben fonamentat: que no entén les actuacions, la qual cosa, òbviament, constitueix un obstacle per a la bona administració de justícia. A Espanya, en un marc de doble oficialitat lingüística com és el vigent, aquesta condició no pot interpretar-se com un privilegi judicial que permeti prescindir de l'ús d'una llengua que és oficial i pròpia del territori on s'ubica el jutjat o el tribunal, al·legant-se que, a parer del jutge, emprar la llengua sigui un obstacle per a la bona Administració de justícia¹³⁰. Una lectura d'aquesta naturalesa vulneraria els mateixos objectius i principis de la Carta, que orienten i vinculen la seva interpretació¹³¹. Tret d'aquesta raó, a banda de la possible indefensió d'una de les parts – sempre que sigui real –, no hi ha cap altre pretext imaginable¹³² pel qual l'ús d'una llengua oficial diferent del castellà podria ser considerat un obstacle per a la bona administració de justícia.¹³³

¹²⁸ Això no podria passar respecte de la llengua castellana, doncs, com hem vist, la mateixa és la llengua oficial de l'Estat i alhora, segons la STC 56/1990, el TC estableix que el castellà és la llengua generalment emprada en l'àmbit de l'Administració de Justícia.

¹²⁹ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 12.

¹³⁰ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic de les*, pp. 186-187.

¹³¹ L'art. 7 CELRM garanteix, entre d'altres previsions, el compromís de fomentar la llengua regional o minoritària en la vida pública i privada així com el compromís d'eliminar tota distinció, exclusió, restricció o preferència injustificades que afectin l'ús d'una llengua regional o minoritària i tinguin per objecte descoratjar o posar en perill el seu manteniment o el seu desenvolupament.

¹³² I és precisament en l'evitació d'aquests dos inconvenients allò en què ha de treballar l'Estat per complir les disposicions de la Carta, bàsicament fent esforços molt rellevants per aconseguir l'adient

Aquesta provisió ha de ser entesa com a última garantia per tal d'assegurar que l'ús de les llengües regionals o minoritàries no impedeixi el funcionament del sistema. Tot i així, esdevé una excepció i només s'ha d'utilitzar quan és estrictament necessari.¹³⁴

L'únic objectiu d'aquesta condició prevista a l'article 9.1 és formalitzar una simple cautela, evitar situacions d'abús, sense que, sota cap concepte, pugui emparar una restricció general dels compromisos assumits per l'Estat en aquest àmbit judicial.

Pel que fa al Poder Judicial en general, a diferència d'altres Estats compostos, a l'Estat espanyol el mateix està fortament centralitzat¹³⁵. A aquest principi d'unitat jurisdiccional (art. 117.5 CE)¹³⁶ es vincula la competència exclusiva de l'Estat sobre l'AJ (art. 149.1.5 CE) i sobre la legislació processal (art. 149.1.6 CE), a més de la que té sobre l'establiment de les bases del règim jurídic de les administracions públiques i de l'estatut dels funcionaris (art. 149.1.19 CE). La competència de l'Estat és, doncs, àmplia, i el reconeixement de cert marge competencial autonòmic ve condicionat pel principi d'unitat. El TC defensa la posició que va establir l'art. 231 de la LOPJ (STC 56/1990, de 29 de març, FJ 4), que dóna preeminència a la llengua castellana basant-se en l'obligació de conèixer el castellà i en el principi de tutela judicial efectiva¹³⁷. L'art. 231 LOPJ, a diferència de la CELRM, és d'aplicació general a tots els procediments judicials i no diferencia entre els procediments penals, els civils i els administratius,

formació lingüística dels jutges i l'agilitat de les traduccions quan alguna de les parts no entengui la llengua oficial diferent del castellà. Però mentre no ho faci, les disposicions de la Carta que afecten directament els ciutadans no es poden deixar pendents i indefinides a l'espera que l'Estat implementi les mesures adients, perquè això suposaria un incompliment d'un tractat que forma part del Dret espanyol.

¹³³ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., p. 199.

¹³⁴ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, pp. 75 i ss.

¹³⁵ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 139.

¹³⁶ A diferència d'aquesta centralització del poder judicial espanyol, a Suïssa cadascun dels sis cantons i 6 semicantons posseeix la seva pròpia organització judicial, el seu propi procediment i la seva pròpia administració de justícia. La Constitució federal institueix, però, una jurisdicció federal única, el Tribunal Federal, encarregat de jutjar les causes de dret civil, de dret penal o de dret administratiu, ja directament, ja mitjançant recurs. La llei federal regula l'organització de la jurisdicció suprema del país i el procediment aplicable davant seu. L'organització judicial cantonal inclou en general dos tribunals ordinaris, un de primera instància i un tribunal superior anomenat Tribunal Cantonal, Cort de justícia, o Cort suprema segons els cantons. Les decisions dels tribunals cantonals, en concret les dels tribunals superiors dels cantons, poden remetre al Tribunal Federal certs assumptes. Papaux, Alexandre. Op. cit. *El derecho de las lenguas en Suiza...*, p. 7.

¹³⁷ L'art. 24 CE estableix que: «1. Totes les persones tenen dret a obtenir la tutela efectiva dels jutges i tribunals en l'exercici dels seus drets i interessos legítims sense que, en cap cas, pugui produir-se indefensió. 2. Així mateix, tots tenen dret al Jutge ordinari predeterminat per la llei, a la defensa i a l'assistència de lletrat, a ser informats de l'acusació formulada contra ells, a un procés públic sense dilacions indegudes i amb totes les garanties, a utilitzar els mitjans de prova pertinents per la seva defensa, a no declarar contra sí mateixos, a no confessar-se culpables i a la presumpció d'innocència».

doncs es refereix als procediments judicials en general. La Carta, en canvi, sí que diferencia els tres procediments, metodologia que, lògicament, atorga moltes més garanties als parlants de les llengües regionals o minoritàries, doncs es preveuen totes les situacions que poden tenir lloc en cadascun dels mateixos. És diferent les garanties que atorga l'art. 231 LOPJ, doncs al ser d'aplicació als procediments judicials en general, sense diferenciar-los, les garanties no són les mateixes que a la CELRM, són bastant menors.

2. L'àmbit personal

Aquest precepte de l'article estableix diverses previsions: que el procediment penal [art. 9.1.a)], civil [art. 9.1.b)] o administratiu [art. 9.1.c)] sigui tramitat en una llengua regional o minoritària a petició d'una de les parts; que s'ha de garantir a l'acusat o la part el dret d'expressar-se en la seva llengua regional o minoritària; que les proves i els requeriments no s'han d'inadmetre pel sol fet d'estar redactats en una llengua regional o minoritària; i, per últim, que s'han d'expedir els documents vinculats a un procediment judicial en la llengua regional o minoritària si així ho demana una de les parts.

La principal preocupació és assegurar les plenes garanties per a l'acusat i les parts en la presentació de proves per a la defensa, salvaguardant la correcta aplicació del dret penal, civil i administratiu. Aquests objectius en principi són complerts per tots els països del Consell d'Europa que havien ratificat la CEDH, per exemple l'art. 6¹³⁸, que proporciona certes garanties relatives a la realització dels judicis¹³⁹. L'art. 9.1. a), b) i c) no busquen duplicar aquestes garanties. Per tant, els compromisos acceptats aquí no es poden considerar complerts només perquè els requisits de l'art. 6 CEDH estan satisfets. S'ha d'emfatitzar que, al contrari del que molts Estats creuen, l'art. 6 CEDH i l'art. 9.1.a), b) i c) de la Carta tenen objectius diferents: l'art. 6 garanteix els drets de l'acusat pel que fa a la defensa, i l'art. 9.1.a). b) i c) cerca un espai per les llengües regionals o minoritàries, sobrepasant els drets de la defensa.¹⁴⁰

¹³⁸ L'art. 6 disposa que: [...] 3. Tot acusat té dret, especialment: a) A ser informat, en el termini més curt possible, en una llengua que compregui i d'una manera detallada, de la natura i de la causa de l'acusació formulada contra ell; [...] e) A ser assistit gratuïtament per un intèrpret, si no comprèn o no parla la llengua emprada en el judici.

¹³⁹ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 35.

¹⁴⁰ *Ibidem*, p. 35.

2.1 La llengua del procediment

En l'art. 9.1.a). I s'estableix exactament el mateix que en l'art. 9.1.b). I i 9.1.c). I:

9.1.a) /b) /c). En els procediments penals/civils/administratius:

I. A assegurar que els òrgans jurisdiccionals, a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries; i/o

Pel que fa referència al compromís de garantir que les parts “menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries” previst en aquest precepte, el mateix és una expressió que implica, en tot cas, que la llengua regional o minoritària en qüestió serà utilitzada a la sala d'audiència i als actes del procés en els quals participa la part que parla aquesta llengua¹⁴¹. També s'estableix que correspon a cada Estat, atenent a les característiques particulars del seu sistema judicial, de precisar l'abast d'aquesta disposició.¹⁴²

Per complir amb el propòsit que persegueix el precepte, la paraula “part” ha de ser interpretada en un sentit ampli, doncs no només s'inclou l'acusat en la mateixa, sinó que també es refereix a l'acusació pública (fiscalia) i a les altres parts del procés. El precepte estableix l'obligació de les autoritats judicials de menar el procés en una llengua regional o minoritària “a petició d'una de les parts” Tot i així, també es compliria el precepte encara que cap de les parts ho requerís expressament, és a dir, simplement emprant una llengua regional o minoritària, sense la necessitat d'al·legar expressament la voluntat de què el procediment es dugui a terme en la mateixa, ens atorgaria el dret que garanteix el precepte. La Carta es refereix a la sol·licitud d'una de les parts. Els autors, amb la finalitat de resoldre conflictes, poden haver tingut en ment procediments on concorrin simultàniament la llengua oficial i una llengua regional o minoritària (en aquest cas si només una de les parts desitja utilitzar aquesta última, les altres parts han de tenir la intenció de fer servir la llengua oficial majoritària).¹⁴³

Tot i així, també es poden donar casos en els quals totes les parts del procés, inclòs l'acusat, acordin l'ús de la llengua regional o minoritària, o bé en els districtes judicials on la llengua regional o minoritària és designada com la llengua oficial pels propòsits

¹⁴¹ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p.22.

¹⁴² *Ibidem*, p. 24.

¹⁴³ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, p. 80.

dels procediments judicials. Excepte aquestes situacions, si els procediments són tramitats en dues llengües, els serveis de traducció i interpretació seran necessaris.¹⁴⁴

Es desprèn directament de l'art. 9.1.a) /b) /c). I que les parts no s'han de fer càrrec de les despeses dels serveis d'interpretació i traducció, i l'art. 9.1.a) /b) /c). I no s'estableix cap disposició per complir amb la petició de la part d'utilitzar la llengua regional o minoritària. Per tant, l'ús de la mateixa és un dret, encara que la part en qüestió tingui un domini de la llengua oficial majoritària.¹⁴⁵

Els procediments civils [art. 9.1.b)] lògicament s'han d'entendre en el sentit que no pertanyen ni a la branca penal ni a l'administrativa. Per tant, el concepte inclou procediments comercials que han de ser solucionats davant tribunals que tracten temes socials, en la mesura que no són tribunals administratius.¹⁴⁶

Els assumptes administratius [art. 9.1.c)] solen ser portats per particulars contra les institucions públiques estatals. Poden crear factors especials que es refereixin a l'ús de les llengües regionals o minoritàries, i aquesta és la raó per la qual la Carta les distingeix d'un procediment civil ordinari. No obstant això, s'ofereix als Estats la mateixa opció que en els procediments civils i penals¹⁴⁷, i com que la majoria dels casos són entre una administració pública i un particular, significa que, a petició del particular, el cas pot ser escoltat en la llengua regional o minoritària

L'actual sistema de protecció de l'ordenament jurídic espanyol resulta de dades objectives i és d'aplicació general¹⁴⁸ (doncs com ja hem dit, no diferencia entre

¹⁴⁴ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 37.

¹⁴⁵ Íbidem, p. 39.

¹⁴⁶ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 22-23.

¹⁴⁷ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 22.

¹⁴⁸ Art. 231 LOPJ 6/1985, d'1 de juliol:

“1. En todas las actuaciones judiciales, los Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de Juzgados y Tribunales usarán el castellano, lengua oficial del Estado.

2. Los Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de Juzgados y Tribunales podrán usar también la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma, si ninguna de las partes se opusiere, alegando desconocimiento de ella, que pudiese producir indefensión.

3. Las partes, sus representantes y quienes les dirijan, así como los testigos y peritos, podrán utilizar la lengua que sea también oficial en la Comunidad autónoma en cuyo territorio tengan lugar las actuaciones judiciales, tanto en manifestaciones orales como escritas.

4. Las actuaciones judiciales realizadas y los documentos presentados en el idioma oficial de una Comunidad Autónoma tendrán, sin necesidad de traducción al castellano, plena validez y eficacia. De oficio se procederá a su traducción cuando deban surtir efectos fuera de la jurisdicción de los órganos judiciales sitos en la Comunidad Autónoma, salvo si se tratara de Comunidades Autónomas con lengua oficial propia coincidente. También se procederá a su traducción cuando así dispongan las leyes o a instancia de parte que alegue indefensión.

procediments penals, civils o administratius), sense el marge d'imprecisió que deriva de l'amplíssim marge reconegut a l'arbitri judicial en el primer paràgraf de l'art. 9.1 CELRM, tot i que es reconeix que la LOPJ no distingeix entre procediments penals, civils i administratius, cosa que sí que realitza la Carta.¹⁴⁹

Ara bé, la Carta inclou previsions com ara el compromís que els òrgans jurisdiccionals, “a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries”, o en els procediments penals que estem tractant, el compromís “d'expedir en aquestes llengües regionals o minoritàries, si hom ho demana, els actes vinculats a un procediment judicial, recurrent si cal a intèrprets i traduccions”. Tal com es pot veure, i en paraules del mateix CGPJ¹⁵⁰, aquestes previsions incorporen un dret a ser correspost més ampli que el garantit a la legislació estatal i autonòmica.¹⁵¹

A Espanya, i concretament a Catalunya, com hem vist, l'opció lingüística que prengui el ciutadà en la seva relació amb una administració es deriva de la CE i de l'EAC (art. 33.2¹⁵²). A més a més, a Catalunya es reforça per la LPL, on en el seu art. 13 proclama el dret dels ciutadans catalans a dirigir-se en la seva llengua pròpia a l'AJ. A la LPL s'estableix el dret de tothom a “ser atès”, amb independència de la llengua que el ciutadà o el professional s'adreça a l'òrgan judicial¹⁵³.

5. En las actuaciones orales, el Juez o Tribunal podrá habilitar como intérprete a cualquier persona conocedora de la lengua empleada, previo juramento o promesa de aquélla.”

A banda, l'art. 142 de la LEC, utilitza els mateixos termes. Per últim, l'apartat d) de l'art. 35 de la Llei 4/1999, de 13 de gener, estipula que, en els territoris de les Comunitats Autònomes que es tracti, els ciutadans tindran dret a utilitzar la llengua cooficial en les actuacions amb l'Administració General de l'Estat, i inclou l'Administració de Justícia dins d'aquesta categoria.

¹⁴⁹ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, pp. 190-191.

¹⁵⁰ El CGPJ manifesta en el seu Informe nº127 recollit en el *Boletín de Información* núm. 127, de gener de 1996, que «la Carta se refiere a asegurar la llevanza de la totalidad del proceso en la lengua regional o minoritaria [...], a opción de una de las partes, como primera de las alternativas ofrecidas a los Estados firmantes, aplicable a todo tipo de procedimientos, tanto penales, como civiles y administrativos, constituye una medida indudablemente más amplia y completa que la mera posibilidad de utilizar la lengua oficial concedida por el número 2 del artículo 231 de la Ley Orgánica a Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de los Juzgados y Tribunales, por más que la salvedad de nuestro ordenamiento interno, relativa a la oposición de una de las partes, es menor que la ambigua fórmula obstativa del primer párrafo del número 1 del artículo 9 de la Carta Europea». Val a dir que, pel que fa a aquesta darrera precisió concernent a «ambigua fórmula obstativa» de l'art. 9.1 CELRM, ha de valorar-se restrictivament, en els termes que han estat informats pel mateix Rapport interpretatiu del document.

¹⁵¹ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, p. 192.

¹⁵² Art. 33.2 EAC: «Totes les persones, en les relacions amb l'Administració de justícia, el Ministeri Fiscal, el notariat i els registres públics, tenen dret a utilitzar la llengua oficial que elegeixin en totes les actuacions judicials, notariales i registrals, i a rebre tota la documentació oficial emesa a Catalunya en la llengua sol·licitada, sense que puguin patir indefensió ni dilacions indegudes a causa de la llengua emprada, ni se'ls pugui exigir cap mena de traducció».

¹⁵³ L'art. 13 LPL estableix que les actuacions judicials:

En la LOPJ només es disposa el dret d'opció lingüística en sentit actiu, que com hem vist, és el dret del ciutadà a adreçar-se en la llengua que vol, però no el dret a ser correspost també en la mateixa llengua, que seria el sentit passiu. En canvi, amb caràcter més concret, tant la LPL com la LOPJ preveuen drets subjectius a ser atès en la llengua de preferència per a determinats tipus de resolucions o en algunes circumstàncies. Tot el que estableix la LOPJ, l'esperit d'igualtat entre les llengües que inspira la LPL, i les garanties que estableix l'actual EAC, de moment no es poden conciliar de cap manera.¹⁵⁴

En el que es refereix a la llengua del procediment, el TC apunta que la Carta europea, en la seva qualitat de TI vàlidament celebrat i oficialment publicat, s'integra en l'ordenament jurídic intern (art. 96.1 CE), sens perjudici del valor interpretatiu que li confereix l'art. 10.2 CE. Expressat això, el TC assenyala que cap dels preceptes ratificats per Espanya en el seu instrument de ratificació de la CELRM, entra en col·lisió amb les disposicions de la LOPJ. Seguidament, el TC rebutja que no existeix cap contradicció entre els arts. 231 LOPJ i 9.1.a).I CELRM, doncs tots els compromisos assumits en l'art. 9.1 de la Carta es materialitzen prèvia ponderació de l'excepció de la “bona administració de justícia”, on ha de figurar la prohibició d'indefensió de les altres parts, com ja hem vist.¹⁵⁵

També en relació a la llengua en la que es tramitarà el procés judicial, el TC es remet a l'art. 231.2 LOPJ, on s'estableix que els funcionaris dels Jutjats faran servir el castellà, podent utilitzar també la llengua oficial pròpia si cap de les parts s'oposés al respecte, al·legant desconeixement de la mateixa que pogués produir indefensió. En aquest punt de l'art. 231 LOPJ es pot veure clarament com aquest precepte no preveu el dret del

1. Són vàlides les actuacions judicials, tant les orals com les escrites, fetes en qualsevol de les dues llengües oficials, sense necessitat de traducció.

2. Tothom té dret a relacionar-se, oralment i per escrit, amb l'Administració de justícia en la llengua oficial que esculli i a ésser atès, i no se li pot exigir cap mena de traducció.

3. Tothom qui ho sol·liciti ha de rebre en la llengua oficial demanada les testimoniances de les sentències i els actes resolutoris que l'afecten, sense retards per raó de llengua.

4. El que disposen els apartats 1, 2 i 3 és aplicable també als tribunals eclesiàstics i als arbitrals.

5. En la provisió de places del personal al servei de l'Administració de justícia dependent de la Generalitat s'ha d'aplicar el que disposa l'article 11, d'acord amb la normativa específica corresponent, en els termes que siguin establerts per reglament.

¹⁵⁴ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 156.

¹⁵⁵ ATC 166/2005, de 19 d'abril, FJ 5.

ciutadà de demanar la sustentació del procediment en la llengua oficial pròpia¹⁵⁶; tot el contrari, és només una mera facultat del funcionari, i encara limitada per la possibilitat d'indefensió¹⁵⁷. Per tant, és fàcil que la llengua oficial pròpia no sigui utilitzada, doncs només cal que una de les parts del procés no la utilitzi com a llengua vehicular i es limiti a al·legar que el seu desconeixement pot provocar-li indefensió, per tal que el procés es passi a tramitar íntegrament en llengua castellana¹⁵⁸.

L'Informe del CGPJ, pel que fa als aspectes que afecten l'AJ¹⁵⁹, estableix que l'art. 231 LOPJ, en la seva actual redacció (tot i que admet que en referència a la promoció dels valors lingüístics de les minories nacionals pot admetre millores), recollint les importants experiències derivades de la seva aplicació pràctica, tals com les que resulten dels Convenis de col·laboració subscrits pel mateix CGPJ amb diverses CCAA en matèria de normalització lingüística, distingeix, encertadament, entre la utilització de la llengua minoritària per part dels funcionaris de la justícia (art. 231.2 LOPJ), objectable per alguna de les parts en quant li ocasioni indefensió; i el dret de les parts, representants i testimonis a expressar-se en la seva pròpia llengua, que no permet tal objecció, encara que s'hagin d'adoptar mesures com les d'habilitació d'un intèrpret a qualsevol persona coneixedora de la llengua (art. 231.5 LOPJ). Aquesta previsió de l'art. 231.2 LOPJ trenca la igualtat entre les llengües oficials que mantenen l'EAC i la LPL, en preveure només el desconeixement de la llengua pròpia de la comunitat. Mentre que el desconeixement del català obliga a tot el personal judicial a utilitzar el

¹⁵⁶ Un exemple d'un esment -sense èxit per a la part que defensava l'ús de la llengua minoritària- de la Carta:

- Interlocutòria de 19 d'abril de 2005 del Jutjat de 1ª instància núm. 28 de Barcelona. Considera que tant l'article 13.3 de la Llei de política lingüística com el 9 CELROM donen opció al jutge de triar la llengua catalana o minoritària, sense que sigui obligatori fer-ho en el cas que la part ho demani.

¹⁵⁷ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 156.

¹⁵⁸ STC 105/2000, de 13 d'abril, FJ 11.

¹⁵⁹ D'altra banda, el CGPJ, en el mateix, recollit en el *Boletín de Información* núm. 127, de gener de 1996, exposa en relació amb la ratificació de la CELRM, i en l'informe i en concret a la situació de l'ús de les llengües regionals a l'Administració de Justícia, recolzant-se en l'ATC 311/1993 o les SSTC 82/1986 i 46/1991, que el que caracteritza a una llengua com a oficial es el seu reconeixement com a tal per part dels poders públics, com mitjà de comunicació en ells i entre ells, així com la relació dels mateixos amb els subjectes privats, amb plena validesa i efectes jurídics. A tal efecte, el castellà és, en el conjunt d'Espanya espanyol, el mitjà normal de comunicació dels poders públics i dels ciutadans, ja que només respecte del castellà existeix en tot el territori de l'Estat un deure individual generalitzat de coneixement i pot establir-se la presumpció que tots els espanyols el coneixen. El CGPJ afirma que al mateix temps, en els territoris on existeixin estatuts que garanteixin la cooficialitat lingüística, l'ús pels particulars de qualsevol de les llengües oficials té plena validesa jurídica en les seves relacions amb els poders públics, sent el dret a utilitzar dites llengües davant qualsevol organisme un dret fundat en la CE (art. 3.2) i en el respectiu Estatut d'Autonomia. Per tant, afirma que no s'ha de contraposar el castellà com a llengua oficial de l'Estat respecte les altres llengües en el territori de cada Comunitat Autònoma on existeixi aquesta cooficialitat lingüística.

castellà, el supòsit invers només autoritza el dret a un intèrpret; això és, només serà una excepció del deure general de conèixer el castellà establert a l'art. 3 CE. En conseqüència, la LOPJ expressa que una de les parts del procés es podrà oposar a la utilització de la llengua regional o minoritària per part dels funcionaris de l'AJ al·legant desconeixement que pot causar indefensió, però no es podrà oposar en el cas que l'ús de la llengua es produeixi només per l'altra part, atès que en aquests casos s'haurà de buscar un intèrpret.¹⁶⁰

Seria lícit interpretar que en els supòsits en què s'al·legui desconeixement d'alguna o de totes les actuacions del procés, aquest s'ha de justificar suficientment (s'hauria de partir de la presumpció de coneixement dels dos idiomes oficials, però com hem vist anteriorment, la doctrina espanyola només admet la presumpció i el deure de coneixement de la llengua castellana i de cap altre). Així doncs, la LOPJ parteix del pressupòsit que el desconeixement del català és normal, i per això empara el ciutadà que al·lega el castellà fins al punt de condicionar la llengua de tots els que intervenen en el procés, mentre que per al català l'únic que es pot deduir és un dret a traductor o intèrpret quan la persona desconegui el castellà. Un règim com el dels ciutadans estrangers. L'associació indefensió amb el desconeixement del català (com acabem de veure, només en el cas que els funcionaris de l'AJ menin el procediment en català) per altra banda, és del tot desafortunada¹⁶¹, en situar el poder públic com a garant del dret lingüístic judicial del castellanoparlant davant del possible ús del català, cosa que, per altra banda, difícilment es pot conciliar amb el que estableix la CELRM.¹⁶²

Tal i com ja s'ha vist, en la STC 31/2010, el TC declara la constitucionalitat de l'art. 32.2 EAC, deixant clar que els ciutadans tenen el dret a ser atesos per l'administració pública en la llengua oficial de la seva elecció, sense privilegis per cap de les dues, i per tant, sense que se'ls pugui exigir cap mena de traducció¹⁶³. Això entra en contradicció amb alguna STC anterior (com per exemple la STC 105/2000) i també amb el que acabem de veure que va establir el CGPJ relatiu a la interpretació de l'art. 231.2 LOPJ i a l'al·legació que l'ús del català per part del personal judicial pot causar indefensió (i, en conseqüència, passar-se a tramitar el procediment en castellà) o la necessitat de

¹⁶⁰ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 139.

¹⁶¹ Urrutia Libarona, Iñigo. Las garantías lingüísticas ante la Administración de Justicia: cooficialidad y tutela judicial. *Revista Jurídica de Catalunya*. 2003, nº1, p. 96.

¹⁶² Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., pp. 158-159.

¹⁶³ STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 21.

traducció si és l'altra part la que empra el català. Per tant, en la STC 31/2010 es pot veure aquesta clara contradicció, quan la mateixa atorga constitucionalitat a l'art. 33.2 EAC, i per tant, assegura la igualtat en l'ús de les dues llengües en els procediments judicials, sense necessitats de traducció per a cap de les dues, ni dilacions indegudes¹⁶⁴.

En aquest àmbit de la cooficialitat lingüística en l'ordenament espanyol, alguns autors han manifestat les seves postures defensores que en aquesta matèria és en la que es denoten unes majors deficiències. Fins i tot s'ha titllat l'actual panorama de "desolador", atès que "l'AJ es manté, després de més de vint anys de cooficialitat lingüística, en un estat d'inèrcia monolingüe en les Comunitats Autònomes bilingües", i insistint que "el Poder Judicial no està preparat avui en dia per afrontar aquest repte, doncs en gran mesura ha regnat la desídia, la improvisació, l'enorme mobilitat funcional..., i sobretot la falta de planificació". Donant suport a aquesta literalitat, el Llibre blanc de la justícia¹⁶⁵, tot responenent a un innegable realisme, va destacar l'escassa preparació lingüística del personal judicial, i destaca la coherent dada de configurar-se l'AJ com "un reducte aïllat poc permeable a la utilització de llengües oficials diferents del castellà". Davant d'aquesta situació, certament difícil de solucionar, la Carta europea, en aquest específic article, requereix, de forma ineludible i per suposat, alteracions de l'ordenament a nivell legal.¹⁶⁶

Aprofundint en terreny de contradiccions, procedim a analitzar el Primer Informe elaborat per Espanya sobre l'aplicació de la CELMR al territori espanyol (2002)¹⁶⁷. En

¹⁶⁴ L'art. 24.1 CE consagra el dret a un procés públic sense dilacions indegudes, definit com un concepte jurídic indeterminat, el contingut concret del qual ha de ser obtingut mitjançant l'aplicació, a les circumstàncies específiques de cada cas, dels criteris objectius que siguin congruents amb el seu enunciat genèric i identificar, com a tals, la complexitat del litigi, els marges ordinaris de duració dels litigis del mateix tipus, l'interès que en els mateixos arrisca el demandant d'empara, la seva conducta processal i la conducta de les autoritats. Així mateix, assenyala el TS en la seva sentència del 26 d'abril de 2013, que les dilacions indegudes són una sort de prescripció de retards en la tramitació, que han d'avaluar-se amb l'anàlisi detallat de la causa i els lapsos temporals morts en la seqüència de tals actes processals. Pel contrari, el "termini raonable" és un concepte molt més ampli, que significa el dret de tot justiciable a que la seva causa sigui visa en un temps prudencial, que ha de tenir com a índexs referencials la complexitat de la mateixa i els avatars processals d'altres de la pròpia naturalesa, junt als mitjans disponibles en l'Administració de Justícia.

¹⁶⁵ Aprovat l'any 1998 pel CGPJ, p. 51.

¹⁶⁶ Castells, José Manuel. Op. cit. Efectos jurídicos de la ratificación..., pp. 165 i ss.

¹⁶⁷ Per facilitar al Consell d'Europa, als seus Estats membres i al públic en general la tasca de supervisar la seva aplicació, la Carta ha optat per un sistema de presentació d'informes periòdics redactats per les Parts sobre les mesures adoptades per vetllar pel compliment de les seves disposicions. Els informes són triennals; tot i així, el Primer Informe, el propòsit del qual és descriure la situació de les llengües regionals o minoritàries en el moment en el qual la Carta entra en vigor per l'Estat que es tracti, s'ha de presentar davant del Comitè d'Experts en el termini d'un any a partir de l'esmentada data. És important destacar que aquest no és un procediment quasi-judicial de presentació de queixes. El mandat del Comitè

aquest Primer Informe¹⁶⁸, l'Estat Espanyol es limita a transcriure la normativa estatal (art. 231 LOPJ i art. 440 LEC 1992)¹⁶⁹ i a nomenar els acords i instruments de cooperació entre les CCAA i el Poder Judicial per la promoció dels idiomes regionals en aquest àmbit¹⁷⁰. D'altra banda, no deixa de ser curiós que el mateix Informe espanyol reconegui¹⁷¹ que la concepció unitària del Poder Judicial i la seva independència orgànica i funcional fa que es centri en “permetre i no posar obstacles a què cada CCAA impulsi la política específica de defensa i promoció de la seva llengua que consideri adequada”, és a dir, les mesures que en aquest camp puguin adoptar les Administracions autonòmiques depenent de la col·laboració amb l'AJ. Aquestes mesures adoptades es refereixen a fórmules, normalment voluntàries, per facilitar el coneixement dels idiomes regionals. Per tant, Espanya decideix adoptar una posició abstencionista¹⁷² des de la instància central, reconeixent que la intervenció correspon a altres Administracions públiques; paper abstencionista que no correspon en cap terme amb la realitat, doncs realment l'Administració competent¹⁷³ per tractar i incidir en el Poder Judicial és

d'Experts és supervisar l'aplicació de la Carta i rebre informació a tal efecte. Cap organisme no pot demanar-li que actuï com una instància de recurs més o menys judicial. De moment l'Estat Espanyol ha presentat 4 informes periòdics davant del Comitè d'Experts. *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 31.

¹⁶⁸ En el Primer període de seguiment, l'Estat espanyol no va demanar informació als governs de territoris amb llengües emparades per la CELRM, així doncs, va elaborar l'Informe sense la intervenció informativa del Govern de la Generalitat de Catalunya. Tot i així, els Informes de l'Estat espanyol sempre han exhibit com a mostres d'aplicació de la Carta les actuacions dels governs autonòmics, dins i tot en aquest Primer Informe en el qual, com acabem de veure, les CCAA no van poder participar. Alhora, els mateixos informes estatals amaguen els incompliments de l'Estat i en algun cas fins i tot en donen les culpes a les CCAA quan es tracta d'àmbits de llur competència. El compliment de la Carta que duen a terme alguns governs territorials sembla ser usat per l'Estat com a subterfugi de la inactivitat d'aquest.

¹⁶⁹ Primer Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2002, pp. 86 i 87.

¹⁷⁰ Primer Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2002, pp. 91-93.

¹⁷¹ Primer Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2002, p. 91.

¹⁷² L'Informe de l'Observatori de la Llengua Catalana va manifestar que: “Malauradament, l'Estat espanyol, incomplint aquest compromís internacional ha presentat un document caòtic i inintel·ligible en el qual presenta un conjunt de dades fàctiques i una enumeració de textos jurídics, caracteritzades per la seva imprecisió, el seu desordre, la reiteració i reproducció parcial de textos jurídics, les contradiccions internes i la manca de claredat. Una simple lectura del document presentat per l'Estat com a “Informe” permet treure com a conclusió indiscutible que en aquest document no es posa de manifest ni la política seguida en relació als objectius i principis de la Carta, ni les mesures adoptades en aplicació de la Part III de la Carta. Constatació que implica, si més no, un incompliment de l'obligació que tenia l'Estat espanyol de presentar un Informe amb l'esmentat contingut a l'any de l'entrada en vigor de la Carta.” Informe sobre l'aplicació per l'Estat Espanyol de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries en relació a la llengua catalana. Coordinat pel Dr. Santiago Castellà i Surribas, presentat al Consell d'Europa, a Estrasburg, el 20 de gener de 2004.

¹⁷³ El TC ha permès a la Generalitat de Catalunya intervenir sobre l'aparell burocràtic de suport judicial, atès que, al seu parer, <l'administració de l'Administració de Justícia> no és poder judicial en sentit estricte (SSTC 56/1990, 105/2000, 253/2005, 270/2006 i 294/2006). Per tant, la intervenció sobre els cossos de jutges i fiscals està pràcticament vedada. Un exemple el trobem en la STC 270/2006, de 13 de setembre, que avala la majoria de previsions del Decret basc 117/2001, de 26 de juny, de mesures per a la normalització lingüística de l'Administració de justícia del País Basc, declara inconstitucional i nul·la per incompetència la disposició que preveia incloure jutges, secretaris i fiscals dins els programes de

l'Administració central de l'Estat. D'aquesta manera, l'Estat Espanyol justifica l'absència de la correcta aplicació dels preceptes de l'art. 9 CELRM.¹⁷⁴

En conseqüència, el Comitè d'Experts del Consell d'Europa es va encarregar de rebatre aquest Primer Informe espanyol amb el seu Primer Informe sobre l'aplicació de la CELRM a Espanya, de 21 de setembre de 2005¹⁷⁵. El Comitè d'Experts estableix que el fet que el procediment judicial penal, civil o administratiu pugui tenir lloc en la llengua regional o minoritària és procedent també en el cas en el qual la part que no entengui la llengua en qüestió, al·legui el seu desconeixement, doncs llavors entraran en joc els intèrprets i les traduccions.¹⁷⁶

Analitzat l'art. 231 LOPJ i la resta de la legislació espanyola aplicable i al·legada en el Primer Informe espanyol, el Comitè d'Experts conclou que “no sembla que s'informi específicament en cap fase a les Parts en un procediment sobre la possibilitat d'emprar la llengua cooficial, amb independència de què les parts parlin o no en castellà” i “no sembla garantit formalment el dret de l'acusat d'emprar una llengua cooficial inclús en el cas que no parli castellà”¹⁷⁷.

Prèviament, l'Observatori de la Llengua Catalana¹⁷⁸ també va presentar un Informe¹⁷⁹ al Comitè d'Experts l'any 2003¹⁸⁰, que es pronunciava en el sentit que “la filosofia de la

normalització o de formació que es poguessin dur a terme, d'acord amb els convenis subscrits amb el CGPJ o amb el Ministeri de Justícia.

¹⁷⁴ Castells, José Manuel. Op. cit. Efectos jurídicos de la ratificación..., pp. 165 i ss.

¹⁷⁵ Per tal d'assegurar l'eficàcia del sistema de supervisió de la Carta, la mateixa preveu l'establiment d'un Comitè d'Experts encarregat d'examinar els informes presentats per les parts. El Comitè d'Experts podrà verificar tota la informació rebuda en els Estats interessats, i haurà d'exigir a aquests últims més explicacions i informacions que consideri necessàries per realitzar la seva tasca d'investigació. Els resultats d'aquestes verificacions es comunicaran al Comitè de Ministres, juntament amb les observacions de l'Estat en qüestió, per tal que el Comitè de Ministres efectui les recomanacions que cregui convenientes a la Part interessada. Encara que pogués semblar que, en interès de la transparència, aquests informes haurien de fer-se públics automàticament, es va considerar que, donat que podrien contenir propostes de recomanacions que el Comitè de Ministres podria formular a un o més Estats, hauria de deixar-se que el Comitè de Ministres avalués, cas per cas, la conveniència de publicar els informes. Fins a l'actualitat, el Comitè d'Experts ha presentat 3 informes periòdics a l'Estat Espanyol. *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 31.

¹⁷⁶ Arzoz, Xabier. The implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages in Spain. *The European Charter for Regional or Minority Languages: Legal Challenges and Opportunities*. Council of Europe; Marcial Pons, 2008. Regional or Minority Languages, nº 5, p. 100.

¹⁷⁷ Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005, par. 226.

¹⁷⁸ L'Observatori de la llengua catalana és una iniciativa de tot un seguit d'entitats cíviques i culturals que han volgut crear un organisme independent, que tingui un ampli consens en la societat catalana i amb la major solvència i rigor acadèmic possible, per tal de fer un seguiment i una avaluació de la llengua catalana, tant pel que fa al seu ús social com pel que fa al marc legal en què es desenvolupa. D'entre les funcions principals de l'Observatori, destaquen:

- Disposar d'una veu autoritzada que amb criteris de rigor acadèmic pugui assumir el paper de referent tècnic pel que fa a la defensa de la llengua catalana, en el marc de la legislació nacional, estatal i

LOPJ pel que fa referència a la utilització de les llengües oficials pròpies d'una CCAA diferents del castellà, consisteix en fixar la preeminència del castellà com a llengua habitual dels procediments judicials, i l'excepcionalitat de les altres llengües que es podran utilitzar si cap de les parts s'hi oposa. El dret d'usar la llengua pròpia resta així condicionat a elements aliens al titular del dret. Aquest model es veu agreujat en els procediments en els quals una de les parts és l'administració central de l'Estat, ja sigui el Ministeri Fiscal, o l'advocacia de l'Estat, donat que interactua negativament amb la no exigència de capacitat lingüística per a l'exercici d'aquestes funcions”¹⁸¹.

internacional, per tal d'orientar i donar arguments jurídics a les institucions i entitats que treballen a favor de la llengua catalana. Avaluar la situació i l'evolució de l'ús social de la llengua catalana en tots els seus àmbits.

- Elaborar i difondre un informe anual sobre la situació de la llengua catalana, tant pel que fa al seu ús social com pel que fa a l'acompliment de la legislació vigent (nacional, estatal, internacional). Aquest informe inclouria, si fos el cas, propostes de reforma i millora de la legislació vigent.
- Fer un seguiment de l'aplicació de la Carta europea de llengües regionals o minoritàries, i presentar els corresponents informes davant el Comitè d'Experts i el Consell d'Europa.
- Fer un seguiment de les accions de denúncia o la presentació d'informes, queixes o propostes davant de les instàncies pertinents, fetes per administracions o entitats catalanes respecte a l'acompliment de les diverses legislacions, nacionals o internacionals, que fan referència a la llengua, així com l'adequació de les normatives i actuacions governamentals als tractats i convenis internacionals.
- Assessorar, a nivell d'informe, els organismes públics i institucions que ho sol·licitin.
- Coordinar-se amb altres organismes de característiques semblants, especialment de l'Estat espanyol pel que fa a la Carta europea de llengües regionals o minoritàries.

¹⁷⁹ També podran presentar informes al Comitè d'Experts els organismes o associacions que desitgin proporcionar més informació o descriure situacions específiques relatives a l'aplicació de la Carta, especialment a la seva Part III. Només organismes establerts legalment en una de les Parts tindran accés al Comitè d'Experts per qüestions relatives a la mateixa. *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 31.

¹⁸⁰ L'Informe de l'Observatori aporta una opinió de transcendental rellevància i que havia passat força desapercibuda en el nostre Estat: «L'incompliment de la Carta europea és tan flagrant que fins i tot el CGPJ, òrgan de direcció del poder judicial a l'Estat espanyol, quan va ser consultat sobre la ratificació espanyola de la Carta europea va afirmar que (com ja hem vist) “Así, en cuanto a la lengua del procedimiento, la Carta Europea se refiere a asegurar la llevanza de la totalidad del proceso en la lengua regional o minoritaria (también, por lo tanto, en una lengua oficial ‘menos difundida’, en la expresión utilizada por la Carta Europea), a opción de una de las partes, como primera de las alternativas ofrecidas a los Estados firmantes, aplicable a todo tipo de procedimientos, tanto penales, como civiles y administrativos, constituye una medida indudablemente más amplia y completa que la mera posibilidad de utilizar la lengua oficial propia concedida por el número 2 del artículo 231 de la Ley Orgánica a Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de los Juzgados y Tribunales...” (Consejo General del Poder Judicial, *Boletín de Información* núm. 127, enero de 1996). La insistència sobre la incompatibilitat de l'actual regulació continguda en l'art. 231 LOPJ amb la Carta europea, al llarg del document del CGPJ, és d'una rotunditat absoluta, afirmant en un altre paràgraf que “...en otros aspectos las disposiciones de ésta (de la Carta europea), particularmente en función de la modalidad elegida, pudieran requerir un nivel de protección mayor para obtener los resultados pretendidos por el texto normativo en proceso de ratificación”. Confirmant més endavant la idea que “...en función, por tanto de los términos de su ratificación, deba procederse a la revisión de algunos aspectos de la actual normativa, siempre de modo que se vean adecuadamente compatibilizados las exigencias derivadas del acceso a la tutela judicial, con el interés público y los derechos e intereses de las demás partes”>>.

¹⁸¹ Castellà Surribas, Santiago J. *Cap a un Estat Plurilingüe: Una lectura en positiu del primer informe del Comitè d'Experts de la Carta europea de llengües regionals o minoritàries sobre el compliment per l'Estat espanyol en relació a la llengua catalana*. Universitat Rovira i Virgili. Observatori de la Llengua Catalana: Barcelona, 2006, p. 19.

La conclusió del Comitè d'Experts de l'Informe del 2005 és clara: l'actual legislació espanyola que regula l'ús de les llengües oficials minoritàries davant l'AJ no supera l'estàndard mínim dels compromisos assolits per l'Estat al ratificar la Carta. I per tant, la vigència d'aquesta legislació comporta una violació permanent i continuada d'un TI. El Comitè, amb una rotunditat inusual en el conjunt de l'Informe, anima (“alienta”)¹⁸² les autoritats espanyoles “a modificar el marc jurídic” per tal que “les autoritats judicials, penals, civils i administratives de Catalunya realitzin els procediments en català, a petició d'una Part”, doncs el compliment dels compromisos contrets en virtut de l'art. 9 generalment considerat, es veu negativament afectat per una sèrie de deficiències organitzatives i pràctiques, i per un marc jurídic incomplet, i també a “garantir formalment a l'acusat el dret d'utilitzar el català encara que domini el castellà”¹⁸³. Insta també les autoritats a “prendre totes les mesures necessàries per assegurar, quan sigui procedent, que s'informa específicament a les Parts en un procediment en català si una de les Parts així ho sol·licita”¹⁸⁴. El Comitè afirma que encara que de la literalitat estricta del marc normatiu espanyol “sembla que està formalment de conformitat” amb els compromisos assolits en virtut de la CELRM, l'anàlisi sistemàtic constata l'incompliment, donat que aquest marc jurídic no propicia als catalanoparlants aprofitar l'oportunitat d'emprar la seva llengua en els procediments judicials¹⁸⁵.

En definitiva, estem davant d'una clara infracció d'un TI per part de l'Estat, detectada per un cautelós i restrictiu Comitè d'Experts en base als informes facilitats per entitats no governamentals com l'Observatori de la Llengua Catalana. Detectat aquest incompliment, Espanya resta, independentment de les conclusions específiques del Comitè d'Experts respecte l'AJ, obligada a modificar amb tota la diligència possible aquest marc jurídic intern¹⁸⁶. En tant que, per la seva naturalesa i després de la seva

¹⁸² La fórmula jurídica “alienta”, que aquí hem traduït al català per “anima”, és pròpia d'un Comitè d'Experts, sense força coactiva i de competències normatives sobre els Estats, les recomanacions del qual podran ser assumides o no en la seva totalitat.

¹⁸³ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. La Carta Europea de Lenguas Regionales..., p.122.

¹⁸⁴ Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005, p. 38.

¹⁸⁵ Castellà Surribas, Santiago J. Op. cit. *Cap a un Estat Plurilingüe: Una lectura en positiu ...*, p. 19-20

¹⁸⁶ Pel que fa a la justícia en general, el Tercer Informe espanyol sobre l'aplicació de la CELRM (2006-2009, pp.67-68) només fa referència en un incís a la Secretaria de Política Lingüística, al Consorci per a la Normalització Lingüística i els diferents departaments de la Generalitat, que informen dels drets lingüístics que deriven tant de la Carta com de la legislació catalana i espanyola, per exemple l'àmplia difusió que el Departament de Justícia de la Generalitat ha fet d'una Carta de drets lingüístics dels ciutadans i ciutadanes en els jutjats i tribunals catalans, entre d'altres actuacions. En el Quart Informe espanyol sobre l'aplicació de la CELRM (2010-2013, pp. 16-22) es constata que les recomanacions i

publicació oficial, tot TI, i en el cas que ens ocupa, la CELRM, és una norma interna de rang jeràrquic supralegal (com ja hem vist). el seu incompliment genera com a defecte immediat la inaplicabilitat de totes les normes d'inferior rang – legals i reglamentàries-contràries al Tractat.¹⁸⁷

Però els incompliments detectats pel Comitè d'Experts en l'àmbit de la justícia, no es redueixen a l'àmbit de l'art. 231 LOPJ, sinó que, tal i com indicava l'Informe de l'Observatori i constata el Comitè, “el limitat percentatge de personal al servei de l'AJ que parla català a Catalunya, en particular jutges i fiscals, segueix constituint un obstacle addicional per acomplir degudament els compromisos contrets”¹⁸⁸. I és per això que el Comitè parla de la necessitat “indispensable” per tal de donar un correcte compliment a la Carta europea, que les autoritats espanyoles examinin l'estructura i organització de la carrera i formació del personal de l'AJ, recomanant, a més a més, l'establiment de programes de formació escaients per a aquest personal i per als advocats, alhora que insta les autoritats governamentals competents a “prendre les mesures jurídiques i pràctiques necessàries per a assegurar l'aplicació dels compromisos continguts en l'art. 9 CELRM, assegurant en particular que un percentatge adequat del personal de l'AJ de Catalunya, a tots els nivells, i en particular, entre els jutges i fiscals, que poden emprar el català com a llengua de treball en els tribunals”¹⁸⁹. En el Quart Informe de l'Estat espanyol del 2014 no s'afegeix cap novetat a les aportacions incloses en els seus Informes anteriors, doncs segueix justificant els seus incompliments en base als acords lingüístics efectuats amb la Generalitat i bàsicament, amb l'actuació de la Generalitat, qui no té competència per regular els usos lingüístics del personal al servei de l'AJ que ara ens interessa (jutges, fiscals, secretaris judicials, etc.).

mesures urgents d'aplicació efectuades pel Comitè d'Experts del Consell d'Europa en el Primer Informe de l'any 2005, segueixen sent exactament les mateixes, per tant, l'Estat espanyol, per sí sol, posa de manifest que durant els Informes anteriors les autoritats espanyoles van fer cas omís a aquestes recomanacions. No hi ha novetats en la línia d'actuació espanyola, doncs segueix enumerant i explicant els acords que la Generalitat efectua, però amb una novetat per l'any 2013: <<Ja en el 2013, el Govern de la Generalitat, a fi d'aconseguir la normalitat de l'ús del català en la justícia i com a mesura per garantir el dret d'ús del català en l'àmbit judicial, va aprovar (Acord de Govern de 7 de maig de 2013) que “en els processos judicials davant de la jurisdicció ordinària en els que el Govern o l'Administració de la Generalitat o entitats del seu sector públic siguin part, en el primer acte processal en què sigui possible fer-ho, la seva representació i defensa sol·licita a l'òrgan judicial competent que la tramitació del procés es realitzi en la llengua catalana en les diverses instàncies que tinguin lloc a Catalunya>>.

¹⁸⁷ Castellà Surribas, Santiago J. Op. cit. *Cap a un Estat Plurilingüe: Una lectura en positiu...*, p. 21-22.

¹⁸⁸ Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005, par. 232 i ss.

¹⁸⁹ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. *La Carta Europea de Lenguas Regionales...*, p.123.

És significatiu un aclariment que li fa el Comitè d'Experts a l'Estat espanyol en el Primer Informe. La Carta ordena les parts a “vetllar, pels mitjans adequats, perquè les instruccions de seguretat estiguin també redactades en les llengües regionals o minoritàries”¹⁹⁰. Per a explicar què es compleix d'aquest article, l'Estat espanyol addueix que tots els catalans sabem el castellà. El Comitè d'Experts sembla escandalitzar-se davant d'aquesta resposta, que mostra que el redactor espanyol no entén en absolut l'objectiu de la Carta¹⁹¹. Fins a l'actualitat, la opinió del Comitè d'Experts pel que fa a l'AJ segueix sent la mateixa, doncs en l'Informe del 2008¹⁹² i en l'Informe del 2012¹⁹³ s'anima a Espanya a adoptar les mateixes mesures que acabem de veure de l'Informe del 2005, i el Comitè reitera, per tercer cop, que l'art. 9.1.a).I CELRM segueix sense complir-se¹⁹⁴.

Finalment, tornant a la qüestió de fons, l'interrogant que se'ns planteja és si el sistema espanyol funciona tant absolutament bé, que l'aplicació de la Carta no es mereix que es retoqui ni una sola coma de l'ordenament global espanyol, o pel contrari, si existeixen determinats aspectes mereixedors d'una revisió per fer-los concordar amb la Carta. Interrogant que va des de la mera transposició de la Carta, a la seva consideració com un “màxim” el qual s'ha d'aconseguir¹⁹⁵. El fet de tramitar el procediment en una llengua regional o minoritària a petició d'una de les parts no existia en el nostre ordenament jurídic amb anterioritat a la Carta¹⁹⁶, i en el futur és molt difícil

¹⁹⁰ Art. 13.2.d) CELRM: “Pel que fa a les activitats econòmiques i socials, les parts es comprometen, per al conjunt del país: d) a facilitar i/o fomentar per altres mitjans que els esmentats als apartats precedents l'ús de les llengües regionals o minoritàries.

¹⁹¹ Par. 320 del Primer Informe del Comitè d'Experts: <<El Govern espanyol estima que la seguretat està plenament garantida en vista de què tots els parlants d'una llengua regional o minoritària també dominen el castellà>>. El Comitè d'Experts respon: <<321. El Comitè d'Experts considera, en primer lloc, que no és pertinent l'argument conforme al qual tots els catalanoparlants també dominen l'espanyol, doncs aquest compromís suposa precisament fonamentar l'ús de la llengua catalana en l'àmbit de les instruccions de seguretat. A tal efecte, el Comitè d'Experts posa de relleu que al fer possible que les llengües regionals o minoritàries siguin un mitjà de comunicació en la vida moderna, fet al qual condueix, entre altres aspectes, el present compromís, aquestes poden conservar-se com a llengües vives i madures. L'argument segons el qual els parlants de les llengües regionals o minoritàries coneixen també la llengua majoritària podria invocar-se en qualsevol dels àmbits coberts per la Carta, i mancaria de sentit>>.

¹⁹² Segon Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació de la CERLM a Espanya, p. 33.

¹⁹³ En el Tercer Informe del Comitè d'Experts en el par. 267 s'introdueix la matisació respecte el percentatge adequat de jutges i fiscals que han de conèixer el català, de “prendre les mesures jurídiques i pràctiques necessàries per garantir que la proporció adequada del personal judicial que treballa en les CCAA afectades per l'aplicació de l'art. 9 a tenir un coneixement pràctic de la llengua adequat”.

¹⁹⁴ <<El Comitè conclou que les disposicions contingudes en l'art. 9.1.a).I, b). I i c). I, segueixen sense complir-se>>. Tercer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2012, par. 273.

¹⁹⁵ Castells, José Manuel. Op. cit. Efectos jurídicos de la ratificación..., pp. 165 i ss..

¹⁹⁶ A diferència de l'Estat espanyol, a Suïssa els cantons estan en el seu dret d'exigir l'ús exclusiu davant els seus tribunals d'una llengua oficial o de diverses que ells determinen sobiranament. En qualitat

d'aconseguir el seu compliment, doncs si un jutge o un magistrat que a petició d'una de les parts decidís dur a terme la totalitat del procediment judicial en català, estaria emparat per la Carta europea, això sí, sense que es pogués produir cap tipus d'indefensió per a l'altra part (que tal i com hem vist, n'hi hauria prou amb l'al·legació del desconeixement del català per l'altra part). És a dir, que indirectament i en essència, els apartats de la Carta ara examinats i incorporats al nostre ordenament jurídic, permeten obrir la possibilitat que abans tancava a jutges i magistrats l'art. 231.2 LOPJ, i sens dubte, aquesta és una novetat excel·lent.¹⁹⁷

2.2 Els drets dels particulars davant l'Administració de Justícia

9.1.a). En els procediments penals:

II. A garantir a l'acusat el dret d'expressar-se en la seva llengua regional o minoritària; i/o

Aquesta disposició va més enllà del dret de l'acusat, establert en l'art. 6.3.e) CEDH, a rebre l'assistència gratuïta d'un intèrpret si no pot entendre o parlar la llengua utilitzada en les sales d'audiència. Aquest precepte es basa en la consideració que, tot i que els parlants d'una llengua regional o minoritària coneguin i puguin parlar l'altra llengua oficial, quan es tracti de justificar-se i declarar sobre els actes que se'ls hagin imputat davant d'un tribunal, els mateixos sentin la necessitat d'expressar-se en la llengua amb la qual tenen més facilitat d'expressió o amb la que es comuniquen amb més fluïdesa.

d'exemple, la llei d'enjudiciament administratiu de Friburg del 23 maig 1991 preveu una reglamentació fundada en el principi de la territorialitat. En virtut d'aquest principi, la llengua determinant en un cas no és necessàriament la de l'administrat, sinó la o les llengües oficials de una circumscripció donada. Així, s'emporta el procediment, en primera instància, en francès o en alemany segons l'o les llengües oficials del municipi en el qual la part té el domicili, la residència o la seva seu (art. 36 apartat 1). No obstant això, quan el procediment té un vincle territorial (per exemple, en el cas d'una llicència de construcció, d'expropiació, d'utilització de béns de domini públic, etc.), la llengua del procediment serà la del municipi en el que estigui situat l'objecte en qüestió (art. 36 apartat 2). Pel que es refereix a les decisions de primera instància, el codi conté una derogació del principi de territorialitat en les relacions entre usuaris i establiments hospitalaris, penitenciaris o culturals de l'Estat. En aquests casos la llibertat d'elecció de la llengua (francès o alemany) correspondrà a l'administrat (art. 36.3). En cas de recurs el procediment tindrà lloc a la llengua de la decisió recorreguda (art. 37.1). Passa el mateix en cas de reclamació, de reconsideració, de revisió, d'interpretació i de rectificació. En els processos directes davant el Tribunal administratiu, el procediment tindrà lloc a la llengua oficial de la part demandada o, quan l'Estat és el demandat (Per exemple, en cas de responsabilitat civil de l'Estat) en el de la part demandant (art. 37.2). Finalment, en tots els casos, si les circumstàncies ho justifiquen, poden reconèixer excepcions totals o parcials al principi de territorialitat (art. 38) en la mesura que es realitzin en favor d'una de les llengües oficials del cantó i sempre que no tinguin incidència sobre tercers que no tinguessin la mateixa llengua que el destinatari de la decisió. Si no hi ha derogació, l'autoritat tornarà els documents a la part que no va respectar la llengua del procediment i li assignarà un termini per procedir a aquesta llengua, sense la qual cosa no entrarà en matèria (art. 39.1). La mateixa regla s'aplicarà per aquelles peces que serveixen a mode de prova (art. 39.2). L'autoritat pot recórrer també a intèrprets durant les vistes (art. 39.3). Papaux, Alexandre. Op. cit. El derecho de las lenguas en Suiza..., p. 12.

¹⁹⁷ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. La Carta Europea de Lenguas Regionales..., p.123.

Per tant, aniria en contra dels propòsits de la Carta que la seva aplicació es limités a situacions de necessitat pràctica.¹⁹⁸

El precepte constitueix una alternativa a l'anterior apartat "I" en els casos en els quals aquest resulti inviable. Tot i així, si el que s'estableix en el paràgraf "I" és acceptat, serà necessari incloure en el mateix el que s'expressa en aquest paràgraf "II", que és més restrictiu, donant només a l'acusat (i no a les altres parts), el dret a demanar l'ús de la llengua regional o minoritària. Llavors, només les manifestacions escrites i orals de l'acusat poden efectuar-se en la llengua regional o minoritària, doncs la resta del procediment pot tenir lloc en la llengua oficial de l'Estat.¹⁹⁹

El dret de la Carta atorga, en primer lloc, la possibilitat de parlar en la llengua regional o minoritària, doncs l'expressió oral és especialment important. Tal i com hem dit, l'acusat és lliure d'expressar-se en la llengua regional o minoritària amb la qual s'expressi millor, fins i tot si té un control de l'altra llengua oficial²⁰⁰. És ben sabut que les llengües no són només un mitjà de comunicació, també són expressió d'un legítim sentiment d'identitat cultural que ha de ser protegit per les constitucions i les lleis. Ara bé, en el particular cas de l'AJ espanyola, només existeix una preocupació per la vessant comunicativa de la llengua, estimant-se suficient amb què el justiciable la compregui, encara que sigui de forma molt elemental: si entén el que se li diu, no pateix indefensió. Per tant, aquí ja podem veure una clara discrepància amb el que estableix la Carta, doncs, per al legislador espanyol, els sentiments d'identitat i culturals del ciutadà, protegits pel dret en altres contextos, desapareixen quan s'assumeix el rol del justiciable. Quan el ciutadà entén i es fa entendre amb la llengua oficial majoritària, la llibertat d'elecció de llengües quan existeix una altra llengua oficial, es converteix en la justícia en una assumpte merament residual. La dignitat d'expressar-se davant la justícia en la llengua amb la qual íntimament t'identifiques - normalment, la llengua materna -, es converteix en una qüestió menor. Així doncs, existeixen supòsits en els quals aquest component d'identitat pot ser més rellevant per la causa que l'aspecte estrictament comunicatiu. Pensem en la declaració d'una víctima o en la d'un testimoni de la valoració del qual depèn la condemna o l'absolució: no formen part de la seva credibilitat la convicció, l'espontaneïtat, i per tant, la llengua en la qual s'expressa? En

¹⁹⁸ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, p. 82.

¹⁹⁹ Ibidem, p. 92.

²⁰⁰ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, pp. 41 i ss.

suma, concorren algunes raons que permeten qüestionar la perspectiva que contempla la llengua en la justícia com un instrument d'estricta comunicació processal. No només perquè en el procés, a més de paraules, també es comuniquen sentiments, es manifesten postures i es defensa la seva coherència, sinó també perquè tan limitada visió pot ocultar un incentiu a favor d'una utilització sistemàtica i sense excepcions de la llengua oficial majoritària o de la llengua de treball escollida pel tribunal, en perjudici d'aquelles altres que millor reflecteixen la postura i les intencions de la part.²⁰¹

Pel que fa a aquesta possibilitat d'utilitzar la llengua pròpia davant les autoritats i poders públics espanyols, el TC afirma que s'ha de distingir, com va fer la STC 82/1986, entre el reconeixement oficial d'un idioma, és a dir, l'assignació al mateix de plens efectes oficials, i la possibilitat d'utilitzar-lo en un procediment judicial o administratiu, ja que, com hem vist, en les actuacions judicials la regla general en el conjunt d'Espanya és l'ús del castellà, mentre que en el territori de cada CCAA que compta amb una llengua pròpia, aquesta en l'actualitat pot ser utilitzada en les condicions establertes per l'art. 231 LOPJ (AATC 1103/1986, 935/1987). D'altra banda, convé tenir en compte que, donat que tant l'Estat com les CCAA tenen el deure d'assegurar el coneixement del castellà i de les altres llengües oficials, deure que deriva de la CE i dels Estatuts (SSTC 87/1983, FJ 5, i 88/1983, FJ 4) no es poden desconèixer les conseqüències que aquesta situació implica, doncs "en els territoris dotats d'un estatut de cooficialitat lingüística els particulars poden utilitzar, a la seva elecció, qualsevol de les llengües oficials en les seves relacions amb l'Administració Pública" (SSTC 337/1994, FJ 17 i 82/1986, FJ 5).

En relació amb la tutela judicial efectiva de l'art. 24 CE, la jurisprudència ha entès que no hi cap el dret a prestar declaració davant d'un òrgan judicial de la CCAA sense intèrpret, és a dir, la part o l'advocat no gaudeixen del dret a ser entesos directament pels jutges o funcionaris²⁰² en la llengua pròpia oficial de la comunitat (art. 231.5 LOPJ).²⁰³

²⁰¹ Caamaño Domínguez, Francisco. Op . cit. ¿Justicia sin lenguas..., p. 45.

²⁰² En l'important ATC 166/2005, FJ 5, s'aborda la problemàtica arran d'una qüestió d'inconstitucionalitat plantejada per l'Audiència Provincial de Biscaia (AP), doncs segons la mateixa, el règim establert en l'art. 231 LOPJ no s'adequa al que preveu l'art. 9 CELRM, doncs, d'acord amb el principi d'immediació connectat amb el règim lingüístic, considera que és necessari el coneixement de l'idioma propi oficial per part dels membres de l'Administració de justícia- el TC acull bàsicament les argumentacions del fiscal general i considera que no hi ha contradicció amb la Carta europea, vinculada al règim de cooficialitat que estableix la CE, atès que la "bona administració de justícia" (principi que, com

En l'Informe del CGPJ s'argumenta, entre les qüestions de discrepància entre l'ordenament jurídic espanyol i la CELRM, el fet de què la Carta reconeix a l'acusat de nacionalitat espanyola el dret a expressar-se en la seva llengua pròpia en les actuacions judicials, mentre que el TC (STC 74/1987) limitava i condicionava aquesta possibilitat al desconeixement del castellà per part de l'imputat²⁰⁴. Aquesta idea és errònia, doncs com a premissa, s'ha de posar en relació la STC 74/1987 amb el lloc o territori en el qual es produeixen els fets. Tot el que afirma el CGPJ en el seu Informe només podria ser cert en el cas que els fets succeïssin fora del territori de la CCAA on sigui oficial la llengua pròpia, i la Carta admetés l'exercici del dret a utilitzar la llengua regional o minoritària en els procediments penals davant de qualsevol autoritat judicial en qualsevol lloc d'Espanya (el que no fa l'art. 9.1 de la CELRM).²⁰⁵

En conseqüència, hi hauria coincidència entre la legislació espanyola i la Carta en aquesta matèria, ja que l'ordenament jurídic espanyol reconeixia amb anterioritat a la seva entrada en vigor, el fet que qualsevol ciutadà davant de tota instància judicial radicada en el territori d'una CCAA dotada de cooficialitat lingüística, pogués utilitzar la llengua pròpia, com a conseqüència o derivació del principi d'oficialitat, i no com a derivació del seu desconeixement del castellà. Ara bé, si es desconeix el castellà, òbviament podrà utilitzar-se la llengua pròpia en un procés penal – amb la traducció o interpretació corresponent – per evitar la indefensió en qualsevol indret d'Espanya, en les mateixes condicions que qualsevol estranger que desconegui el castellà, que és la doctrina que s'estableix en la STC 74/1987.²⁰⁶

hem vist, estableix la mateixa Carta) fa que cap de les parts pugui quedar en indefensió, fins i tot quan es tracta, com en aquest cas, d'un poder públic com el Ministeri Fiscal. Pel que fa a la immediació, assenyalava que la intervenció de l'interpret no la infringeix, ans al contrari, protegeix el dret dels interventors a expressar-se en la llengua pròpia. La conclusió és que l'òrgan judicial no només pot autoritzar la interpretació al castellà, sinó que hi està obligat a fi de complir les seves funcions. Un altre exemple el trobem en la Interlocutòria de 5 de juliol de 2007 de l'Audiència Provincial de Biscaia i Sentència de 22 de gener de 2009 de l'Audiència Provincial de Guipúscoa. Deneguen el dret a un procés directament en èuscar sense la intervenció de traductors.

²⁰³ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia i el nou Estatut..., p. 148.

²⁰⁴ En concret, el CGPJ manifesta textualment que: «Respecto del derecho del acusado, de nacionalidad española, a expresarse en su lengua propia, aún cuando este derecho ha sido reconocido por el Tribunal Constitucional, al menos en los procesos penales (STC 74/1987), lo ha sido en términos condicionados al desconocimiento del castellano por parte del imputado, sugiriendo que la presunción derivada del deber constitucional de su conocimiento puede quedar desvirtuada por una “verosímil alegación de ignorancia o conocimiento insuficiente” del mismo (STC 74/1987), como exigencia derivada del artículo 6.3.a) del Convenio Europeo de Derechos Humanos. La garantía de la Carta Europea es, en cambio, incondicionada.» Informe del Consejo General del Poder Judicial. *Boletín de Información* núm. 127, enero 1995.

²⁰⁵ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. La Carta Europea de Lenguas..., p.113.

²⁰⁶ *Ibidem*, p.122.

Per tant, els punts de discrepància són uns altres, com veurem més endavant. No obstant, s'han d'indicar abans els punts de coincidència, que es resumeixen en què tant la Carta com la legislació vigent espanyola, pretenen arbitrar un sistema que possibiliti l'ús de les llengües oficials regionals o minoritàries en els processos penals, civils o contenciosos-administratius per les parts²⁰⁷, els seus representats i els qui les dirigeixin, pèrits, testimonis... i que quan sigui necessari es recorri a intèrprets i traduccions sense despeses addicionals per als interessats, perquè ni en la Carta, ni en el nostre ordenament, encara no es preveu per part de les instàncies judicials i el personal al seu servei, el coneixement de la llengua oficial pròpia de la CCAA on prestin serveis, juntament a la llengua oficial de l'Estat.²⁰⁸

En la nostra legislació catalana, com ja hem vist, concretament en la LPL pel que respecta a aquest dret d'ús de la llengua de preferència, la mateixa estableix en el seu art. 13.2 el dret de tothom a relacionar-se, oralment i per escrit, amb l'AJ en la llengua oficial que s'esculli, sense que se li pugui exigir cap mena de traducció. Aquest dret, que constitueix el correlat lògic de l'oficialitat, s'estén a qualsevol comunicació del ciutadà (en qualitat de part, testimoni, advocat o procurador) processal, administrativa o, simplement, informal, que adreci a l'AJ. El mateix estableix l'art. 33.2 EAC. Reiterant també la constitucionalitat manifestada per la STC 31/2010 respecte aquest article, procedirem a analitzar les contradiccions que sorgeixen del Segon Informe espanyol²⁰⁹ sobre l'aplicació de la CELRM a Espanya.²¹⁰

En aquest Segon Informe espanyol²¹¹, l'Estat ja no adopta una política tant abstencionista com en el primer, i ja es reconeixen els problemes contradictoris²¹² que

²⁰⁷ És positiva la Sentència de 24 d'abril de 2008 del Ple de la Sala penal de l'Audiència Nacional. Estima un recurs d'apel·lació perquè el fet d'obligar els acusats a parlar en castellà comporta una infracció del dret a un judici just amb interdicció de la indefensió. El dret de declarar en la llengua "materna" forma part del dret subjectiu a l'autodefensa o defensa personal de l'art. 24 CE. La sentència té en compte l'art. 3 CE, la CELRM i l'art. 231 LOPJ: "És una garantia del dret de defensa permetre a l'acusat que s'expressi en la seva llengua materna". S'hi afirma també que la STC 74/1987 reconeix el dret de declarar en la llengua "materna" a tot arreu i que l'art. 231.5 LOPJ distingeix les llengües espanyoles "cooficials o minoritàries", "que configuren la riquesa del nostre patrimoni cultural", de les estrangeres.

²⁰⁸ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. La Carta Europea de Lenguas Regionales..., p.122

²⁰⁹ Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2006.

²¹⁰ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, p. 140.

²¹¹ A partir d'aquest segon període, la Generalitat de Catalunya ha elaborat un informe específic previ per a la llengua catalana, a petició de l'Estat, que és el responsable dels informes i que tramet al Consell d'Europa el text que considera adient.

²¹² Encara que el Govern espanyol reconegui aquestes contradiccions, en aquest Segon Informe, un cop més, ens trobem davant un document poc elaborat, conformat per la conjunció d'informacions i dades difícilment comparables, de fonts molt diverses i heterogènies quant al detall i nivell d'anàlisi, que dona

enfronten les disposicions legislatives espanyoles amb els preceptes ratificats de la Carta. Concretament, en l'àmbit de Justícia, podem veure que Espanya manifesta que la causa principal de les dificultats per a la plena normalització dels idiomes oficials minoritaris resideix en la mateixa exigència de què el personal dels òrgans jurisdiccionals coneguin en grau suficient les corresponents llengües de forma que els drets lingüístics de les persones que optin per la llengua oficial minoritària en el curs d'un procediment puguin ser exercits. Segueix dient que aquesta dificultat s'incrementa si es té en compte que el personal que presta serveis a l'AJ, en especial jutges i fiscals, s'adscriuen a cossos comuns per a tot l'Estat i són, per tant, susceptibles d'ocupar llocs de treball en una o altra part del territori espanyol. Paral·lelament, s'ha de considerar l'existència d'un fort problema de saturació judicial, que provoca importants endarreriments en els processos judicials. Aquesta realitat, àmpliament coneguda per la opinió pública, anima a què en els debats sobre els problemes existents, així com en l'adopció de mesures per a la reforma judicial, prima l'adopció de mesures tendents a la descongestió d'assumptes pendents sobre les possibles mesures per garantir una major atenció als drets lingüístics. Tot i reconeixent aquest problema general, l'Estat ha adoptat en els anys 2004-2006, diferents mesures tendents a reforçar les garanties lingüístiques de las parts, basades en mèrits per a la provisió de places per al personal judicial al servei de l'AJ a les diferents CCAA en general.²¹³

una imatge distorsionada de la realitat lingüística de l'Estat espanyol, i que fa impossible avaluar els canvis en el grau de compliment de la Carta europea des del Primer Informe. En aquest Segon Informe:

1. No és dóna resposta a les principals qüestions plantejades al voltant del pluralisme lingüístic en l'Estat espanyol, i que són el nucli central i l'esperit de la Carta europea;
2. No es respon cap de les peticions d'informació i aclariments que el Comitè d'Experts havia fet en la valoració del primer informe;
3. Els òrgans centrals de l'Estat no han seguit cap de les recomanacions fetes pel Comitè de Ministres en el valoració del primer Informe, ni en el terreny de les mesures normatives i pràctiques, ni en la capacitat i reclutament dels funcionaris.
4. No s'hi recullen les queixes i situacions de malestar, ni els problemes detectats en el funcionament de les administracions públiques pel que fa referència a l'aplicació de la Carta europea;
5. S'evita tota responsabilitat dels òrgans centrals de l'Estat emparant-se en les competències exclusives de les Comunitats Autònomes pel que fa a les llengües declarades pròpies i oficials en els seus respectius Estatuts d'Autonomia;
6. No s'hi fa cap al·lusió directa ni indirecta a la unitat de la llengua catalana –repetidament avalada pels tribunals més alts del país– en els diversos territoris de l'Estat espanyol en els que gaudeix d'un règim d'oficialitat, independentment de les denominacions particulars que tingui.

En definitiva, és un informe incomplet, distorsionat i enganyós i per tant incompatible en si mateix amb el compliment cabdal de les obligacions assumides per l'Estat en relació a la Carta europea. *Breu Informe sobre l'aplicació per l'Estat espanyol de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries en relació a la llengua catalana*. Observatori de la Llengua Catalana., 2007, p. 8.

²¹³ Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2006, pp. 243-246.

Entrant pròpiament en l'àmbit de Catalunya, el Segon Informe espanyol reconeix que el govern de la Generalitat de Catalunya ha intentat des de fa temps que aquest coneixement suficient de la llengua oral i escrita catalana sigui un requisit exigible per tal d'ocupar una plaça a Catalunya de forma que posteriorment no es pugui al·legar el desconeixement del català com a impediment per a l'exercici de la llibertat d'elecció lingüística dels ciutadans. Tot i així, tractant-se com es tracta d'un cos de funcionaris de caràcter estatal, la competència de Catalunya no li permet regular en aquests termes el règim del seu personal, doncs, com hem vist, li correspon al CGPJ, i per tant, ha topat amb una resistència consistent a avançar més enllà del reconeixement com un mèrit de les competències lingüístiques en la llengua oficial i pròpia de la plaça de destí. A tall d'exemple, en l'art. 530 LOPJ²¹⁴ s'afegeix la possibilitat de què el coneixement oral i escrit del català es considera un requisit exigible per accedir als llocs de treball en territoris amb llengua oficial pròpia, més enllà de la seva consideració, en tot cas, com un mèrit a valorar. Amb aquesta previsió, la LOPJ obre la porta, encara que de forma tímida i matisada, a la inclusió del coneixement del català com a requisit exigible per accedir a llocs de treball de l'AJ a Catalunya; però no és ni de bon tros suficient, doncs aquest personal judicial no inclou ni els jutges, ni els magistrats, ni els fiscals, ni els secretaris judicials encarregats de tramitar el procediment judicial amb l'exigència de l'ús del català que empara l'art. 9 CELRM.²¹⁵

L'Informe posa en relleu que les recomanacions fetes pel Consell d'Experts en el seu Primer Informe sobre l'aplicació de la CELRM a Espanya i que ja hem vist, no han estat resoltes de forma substancial, doncs es segueixen constatant reiterades vulneracions²¹⁶

²¹⁴ Art. 530 LOPJ: «En las convocatorias para puestos de trabajo de las Comunidades Autónomas con competencias asumidas cuya lengua propia tenga carácter oficial, se valorará como mérito el conocimiento oral y escrito de la misma. En determinados puestos, podrá considerarse requisito exigible para el acceso a los mismos, cuando de la naturaleza de las funciones a desempeñar se derive dicha exigencia y así se establezca en las relaciones de puestos de trabajo».

²¹⁵ Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2006, pp. 252.

²¹⁶ Aquesta vulneració del dret a l'ús del català es produeix en el context següent:

- Encara és una pràctica habitual fer parlar castellà als lletrats o a les parts que intervenen en les sales de vista, en base a la sola al·legació de la falta de comprensió de jutges, secretaris, a instància del Ministeri Fiscal o dels Advocats de l'Estat.
- Els Secretaris Judicials documenten normalment en castellà les actuacions orals que tenen lloc en català.
- No es garanteix el dret del ciutadà, previst en l'art. 9 CELRM que estem tractant, d'escollir la llengua en la qual es tramitarà el procediment penal, civil o administratiu, dret que jurídicament s'ignora.
- La previsió de les dificultats que comportarà optar lingüísticament pel català en la seu judicial dissuadeix els operadors jurídics de l'ús d'aquesta llengua minoritària protegida per la CELRM, de forma que, tot i les mesures d'incentivació com el Pla pilot impulsat per la Generalitat de Catalunya, el cert és que no s'ha aconseguit canviar els usos lingüístics d'advocats i procuradors, que segueixen presentant els escrits majoritàriament en castellà, fins al punt que el percentatge d'escrits de lletrats que es registren en català no superen ni el 5% ni tan sols en les oficines judicials que s'han acollit a dit Pla Pilot.

del dret dels ciutadans a expressar-se i a ser atesos en català als tribunals, així com a realitzar el procediment en català, emparant-se en l'actual regulació dels usos lingüístics que conté l'art. 231 LOPJ, contrària a les previsions de la CELRM. Tampoc s'observa el mateix nivell d'agilitat del procés quan les resolucions es realitzen en llengua catalana, donat que es requereix la traducció al castellà tant pels documents destinats al TS, TC, com inclús pels destinats a autoritats de l'Estat que actuen a Catalunya (lletrats d'organismes públics) amb les dilacions conseqüents que genera la traducció (i que prohibeix l'art. 33.2 EAC).²¹⁷

S'ha de tenir en compte que en el 2006, l'any d'aquest Segon Informe espanyol que estem tractant, encara no havia estat aprovat l'EAC, però l'Informe el té en compte²¹⁸ igualment, doncs expressa que a l'adequació normativa s'haurien d'acompanyar les mesures de difusió dels drets reconeguts i emparats per l'EAC en els arts. 33.3, 102.1 i 102.4 (que obliguen a requerir el coneixement del català a tot el personal de l'AJ i als operadors jurídics que es mencionen per poder obtenir una destinació a Catalunya). Per tant, l'Informe expressa que serà necessari doncs, que les CCGG modifiquin la LOPJ i els Reglaments corresponents per adequar-se a l'EAC i a la CELRM. L'efectiu coneixement de la CERLM resulta imprescindible per garantir la tutela judicial efectiva de tals drets, i és de notar, que el seu coneixement és més precari i reduït del que cabria esperar pel que es refereix tant al seu contingut material com al seu caràcter de dret positiu plenament aplicable a partir de la ratificació de la Carta per part de l'Estat Espanyol.²¹⁹

Pel que fa a l'opinió del Comitè d'Experts al respecte, la mateixa queda clarament plasmada en el seu Segon Informe periòdic del 2008, quan estableix, en l'apartat referent a l'aplicació de l'art. 9 CELRM, que les autoritats catalanes van invertir més de dos milions d'euros l'any 2005 per promoure l'emplaçament del català a la justícia, en particular en termes d'impartir formació en català als funcionaris judicials. També queda constatat pel Comitè d'Experts que les autoritats catalanes recolzen el projecte Pilot que anomenava Espanya en el seu Segon Informe que acabem de veure, així com

²¹⁷ Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2006, p. 254.

²¹⁸ Pel que fa a l'aranès, l'Informe reconeix que, a partir de la Llei 16/1990, de 13 de juliol, l'aranès té la condició de cooficial, si bé aquesta condició no va aparèixer expressament en l'EAC fins el nou text legislatiu promulgat el juliol del 2006, que eleva el nivell de protecció de l'aranès a la seva consideració com a llengua oficial a Catalunya en l'art. 6.5 EAC: «La llengua occitana, denominada aranès a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori i és oficial a Catalunya, d'acord amb el que estableixen aquest Estatut i les lleis de normalització lingüística».

²¹⁹ Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2006, pp. 256-257.

també que les autoritats catalanes proporcionen als funcionaris judicials diversos materials jurídics en català, com un manual de llenguatge judicial, vocabulari de dret processal penal, etc. Per últim, també s'utilitzen 50 especialistes lingüístics en l'AJ per tal que prestin serveis de formació i consultoria, i tractin de millorar l'ús del català als tribunals.²²⁰

Posteriorment, la STC 31/2010, quan van ser impugnats els arts. 33.3 i 33.4 EAC, va confirmar la constitucionalitat dels mateixos, però només, i recalcant la seva postura, en el cas que s'interpretin en el sentit que són una derivació de la cooficialitat i del dret d'opció lingüística (art. 33.1 EAC) i que els cossos de funcionaris que regula són públics, i com a conseqüència, la regulació de les mateixes, correspon, única i exclusivament, al legislador estatal. En base al mateix argument, el TC va desestimar igualment la impugnació dels arts. 102.1 i 102.4 EAC (STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 21).

Tot i aquestes notables mesures, el Comitè d'Experts reconeix que el català amb prou feines segueix sent utilitzat per una petita part del personal judicial. Com a conseqüència, preveure les dificultats que comporta escollir el català pel seu ús als tribunals, com ja hem vist que posava en relleu l'Estat Espanyol en el seu Segon Informe periòdic, dissuadeix als ciutadans i als juristes d'utilitzar el català. Els experts manifesten que segons fonts no governamentals, les dificultats existents en la pràctica existeixen, fet que dificulta enormement l'exercici d'aquest dret. Així mateix, posen en relleu que l'ús del català provoca dilacions indegudes en el procediment. Per tant, el Comitè d'Experts estima que, no obstant tots els esforços desplegats per part de la Generalitat de Catalunya, els inconvenients detectats en el seu Primer Informe segueixen en peu. Així doncs, el Comitè d'Experts segueix animant l'Estat espanyol a prendre les mesures relatives a la modificació del marc jurídic per tal que quedi clar que les autoritats judicials, penals, civils i administratives de Catalunya portaran a terme els procediments en català a petició d'una part i a prendre les mesures necessàries per assegurar que les parts són informades sobre la obligació de dites autoritats judicials de dur a terme el procediment en català en virtut de l'art. 9.1.a).I, 9.1.b).I i 9.1.c).I; i també a prendre les mesures necessàries per incrementar el percentatge del personal de l'AJ de Catalunya a tots els nivells i en particular, entre els jutges i fiscals²²¹. Respecte l'art.

²²⁰ Segon Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2008, pp 33-34.

²²¹ Segon Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2008, p. 33.

9.1.a) II que estem tractant, aquest Segon Informe no incideix explícitament en el compliment o incompliment del mateix, només fa referència nítidament en el paràgraf 71 que “el Comitè d’Experts pren nota amb satisfacció de què el dret de l’acusat a utilitzar una llengua regional o minoritària durant els procediments penals, en virtut de l’art. 9, paràgrafs 1.a).II i b).II, està formalment reconegut pel marc jurídic existent”. La opinió del Comitè d’Experts respecte l’art. 9.1.a).II que estem tractant canvia radicalment en el seu Tercer Informe, on, sense cap argumentació ni cap justificació legal, puntualitza que en aquest cas, sí que es compleix el compromís²²².

2.3 Els requeriments, les proves i altres documents dins del procés

9.1.a). En els procediments penals:

III. A assegurar que els requeriments i les proves, escrites o orals, no siguin considerades inadmissibles per l’únic motiu que siguin formulades en una llengua regional o minoritària; i/o

IV. A expedir en aquestes llengües regionals o minoritàries, si hom ho demana, els documents vinculats a un procediment judicial, recurrent si cal a intèrprets i a traduccions que no impliquin costos addicionals per als interessats.”

El primer compromís [art. 9.1.a), apart. III CELRM] es refereix al fet que es permeti a les parts, en el procés penal, a presentar en una llengua regional o minoritària alguna petició al tribunal o es presentin proves per justificar el cas. La disposició no es refereix només als documents, sinó que també s’hi poden incloure les al·legacions fetes de forma oral. Aquestes al·legacions orals efectuades en una llengua regional o minoritària, han de ser admeses sota les mateixes condicions que si s’haguessin fet en la llengua oficial majoritària.²²³

L’art. 142.3 LEC i l’art. 231.3 LOPJ faculta a les parts, als seus representants i lletrats, així com testimonis i pèrits, per utilitzar la llengua cooficial, tant en manifestacions orals com en escrites. La jurisprudència ha introduït diverses modulacions a aquesta normativa. En efecte, el dret a emprar la llengua que es vulgui se circumscriu al mateix acte de declaració i no al fet que les manifestacions formulades siguin recollides en la llengua en la qual es fan. És el cas de les declaracions de testimonis fetes en l’idioma propi i recollides en l’acta en castellà (ITC 88/1999). Així mateix, el dret d’ús només es

²²² <<En referència a l’article 9, par. 1. a). II, III, IV i b) II i III, c) II i III, el Comitè d’Experts conclou que aquests preceptes es compleixen>>. Tercer Informe del Comitè d’Experts sobre l’aplicació a Espanya de la CELRM, 2012, par. 273.

²²³ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 45.

pot exercir davant dels òrgans judicials radicats a la CCAA amb la llengua pròpia cooficial, no davant dels òrgans centrals (STC 30/1986). Aquesta mateixa limitació territorial es desprèn del darrer incís de l'art. 231.3 LOPJ, on es preveu que l'ús vàlid de la llengua pròpia només és possible dins del territori on és oficial²²⁴. L'àrea geogràfica o el territori autonòmic actuen, en principi, com a límit a l'abast o l'àmbit d'aplicació d'aquesta previsió i no deixa de ser una més de les projeccions de l'opció del model lingüístic espanyol pel principi de territorialitat, és a dir, l'opció que sigui el marc geogràfic d'una CCAA el que determini, en principi, l'aplicació de la doble oficialitat entesa com a dret dels ciutadans i com a deure dels poders públics.²²⁵

Pel que fa a la garantia penal que les demandes i les proves no es desestimïn pel mer fet d'estar redactades en una llengua regional i minoritària, com també la disposició relativa a la possibilitat de presentar documents i proves en les llengües regionals o minoritàries, podrien correspondre adequadament a la possibilitat d'utilitzar la llengua pròpia que la LOPJ reconeix a les parts, representants, assessors legals, pèrits i testimonis (art. 231.3 LOPJ), així com amb les facultats de presentació de documents en l'idioma oficial de la CCAA que reconeix la LOPJ (art. 231.4). En la LOPJ pot tenir també suficient cobertura la garantia de permetre a les parts, en la compareixença personal davant d'un Tribunal Civil o Administratiu, sense incórrer per utilitzar la seva llengua pròpia en despeses addicionals [aparts. b) II i c) II del mateix 9.1 CELRM].²²⁶

Pel que fa referència a Catalunya, en l'art. 13.1 LPL, es consagra que són vàlides les actuacions judicials, tant les orals com les escrites, fetes en qualsevol de les dues llengües oficials, sense necessitat de traducció, precisió ratificada en l'art. 13.2 de la mateixa llei, quan preveu que no pot exigir-se²²⁷ cap traducció a qui es relacioni, oralment o per escrit, amb l'AJ en la llengua oficial que s'esculli²²⁸.

²²⁴ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 148.

²²⁵ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic*..., p. 149.

²²⁶ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 155.

²²⁷ En la mateixa línia, se situen previsions com ara l'art. 12 de la Llei valenciana 4/1983, d'ús i ensenyament del valencià; l'art. 11 de Llei de les Illes Balears, de normalització lingüística; l'art. 7 de la Llei 3/1983, de normalització lingüística de Galícia, o l'art. 9 de la Llei basca 10/1982, de normalització lingüística de l'euscar.

²²⁸ Aquest fou un tema àmpliament consensuat en el decurs de la tramitació parlamentària d'aquesta previsió. El Consell Consultiu de la Generalitat, en el seu Dictamen núm. 203, de 18 de desembre de 1997 (BOPC núm. 240, de 22 de desembre, p. 18), va advertir que aquesta és una conseqüència immediata de l'aplicació del principi de cooficialitat lingüística als òrgans de l'Administració de justícia radicats en el territori de Catalunya, «ja que és clar que el règim de cooficialitat lingüística es tradueix entre altres

El règim jurídic fixat per la LOPJ i la LEC que acabem de veure, en aquesta matèria ha centrat moltes crítiques. L'exigència de traduir les actuacions judicials i els documents redactats en llengua catalana, és percebuda des de certs sectors²²⁹ com un element que condemna l'ús d'aquestes llengües a un estatut minoritzat a l'àmbit judicial. Centrant l'estudi al cas del català, cal recordar que la Generalitat, en aquest àmbit, no ha estalviat recursos per fer front a problemes com ara les dilacions en la tramitació de les causes derivades d'haver de traduir expedients judicials complets substanciats en llengua catalana, bé per desconeixement de la llengua per part del jutge, bé pel fet de concórrer algun dels supòsits previstos al marc jurídic estatal que hem vist²³⁰. El problema de les dilacions en la tramitació del procés, imputades a l'exigència d'haver de traduir l'expedient judicial perquè el jutge o magistrat no coneix la llengua catalana emprada per les parts, ha estat una de les qüestions que més crítiques ha suscitat i continua suscitant; fins i tot els mitjans de comunicació s'han fet ressò d'un constant degoteig de denúncies concernents a aquest problema.²³¹

Aquesta situació seria denunciada pels mateixos operadors jurídics. Prova n'és, per totes, la declaració del Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya adreçada al TSJC el 18 de març de 1991, en què va posar-se de manifest que «encara hi ha jutjats de Catalunya en els que sistemàticament dels escrits presentats en català se'n deriva una suspensió de terminis i la remesa a l'oficina de traduccions. Això comporta la paralització dels processos durant mesos [...] produint-se perjudicis irreparables, apart de representar un incompliment del que estableix la llei (art. 231.4 LOPJ)». Atesa aquesta situació, la comunicació sol·licitava l'adopció per part del TSJC de les mesures

coses en el dret a l'ús indistint de les llengües oficials en les relacions dels ciutadans amb d'Administració de justícia i sense necessitat d'acompanyar traducció».

²²⁹ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 156.

²³⁰ A tall d'exemple dels debats que ha plantejat aquesta qüestió, l'article del diari ABC edició Catalunya de 21 de gener de 1996, es titulava «La Audiencia de Barcelona ordena traducir al castellano un expediente judicial de 5.000 folios escritos en catalán».

²³¹ *L'aplicació de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries per l'Estat Espanyol*. Consell d'Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya i Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears. Tarragona, 16 de maig de 2003, p. 25.

El Consell de l'Advocacia Català (CICAC) i el Col·legi d'Advocats de les Illes Balears (ICAIB) han denunciat a Estrasburg, davant de la seu del Consell d'Europa, l'estat espanyol per incomplir les mesures aprovades a la CELRM. A Europa, el CICAC i l'ICAIB han acusat Espanya de no vetllar per l'ús en oficines judicials i en l'administració de l'Estat de les llengües oficials de comunitats com Catalunya, i considera que no n'hi ha prou d'impulsar el coneixement del català entre els funcionaris que treballen en aquests territoris, si no que cal exigir-los que parlin i escriguin correctament la llengua pròpia del lloc per tal d'optar a una plaça en aquesta comunitat. L'incompliment per part de l'Estat Espanyol de la Carta Europea per a les Llengües Regionals i Minoritàries suposa, denuncien els advocats, una marginació cap als ciutadans que tenen com a pròpia una llengua oficial, com pot ser el català, i que no sempre la poden utilitzar als jutjats.

següents: primerament, demanava que s'adrecés una comunicació general a tots els jutjats de Catalunya en què, segons l'escrit, <<es deixi clar que els escrits presentats en català han de ser proveïts tenint plena validesa i eficàcia, sense que calgui traducció>>; segonament, es demanava que aquells jutges que no coneguessin prou el català i necessitessin recórrer a la traducció fossin auxiliats pel personal del seu jutjat, per resoldre la mancança i, transitòriament, <<com que el servei de traducció de Barcelona no dóna l'abast, fer convenis amb els centres del Consorci de Normalització Lingüística de la Generalitat o les oficines lingüístiques d'entitats com ara l'Òmnium Cultural que poden servir de suport lingüístic en els mateixos partits judicials, sense que calgui trametre les traduccions a Barcelona>>; finalment, es demanava que s'implementés un pla de formació en el coneixement de la llengua catalana específicament sobre el llenguatge jurídic adreçat al personal judicial. El TSJC va atendre la petició tot recordant que quan procedís acordar la traducció dels documents, això no impediria la seva producció d'efectes, ni tampoc podria comportar la paralització de les actuacions²³². Malauradament, com acabem de veure, en la pràctica no ha estat així.²³³

El Primer Informe del Comitè d'Experts sobre el compliment de la CELRM a Espanya, estableix que en aquest cas de l'art. 9.1.a).III, només es compleix parcialment el compromís²³⁴. En l'Informe CELRoM del 2013 de la Generalitat de Catalunya²³⁵, amb

²³² Per acord de 19 de març de 1991, la Sala de Govern del TSJC resolva atendre la petició del Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya. Va resoldre posar en coneixement dels jutjats i dels tribunals del territori, per comunicació adreçada als presidents de les respectives audiències provincials, tres directrius: en primer lloc, en paraules de l'acord <<recordar que el artículo 231.4 de la LPOJ concede plena validez y eficacia, sin necesidad de traducción al castellano, a las actuaciones realizadas y documentos presentados en catalán>>; en segon lloc, recordava que quan procedís acordar la traducció dels documents, <<ello no impedirá ni su producción de efectos ni deberán por esta circunstancia, paralizar las actuaciones>>; finalment, recordava que <<cuando la traducción de oficio no pueda realizarse dentro del órgano judicial, a través de las personas conocedoras de ambas lenguas, en el mismo destinadas>>, es podia recórrer als centres del Consorci de Normalització Lingüística de la Generalitat.

²³³ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, p. 203

²³⁴ En l'Informe s'estableix que: <<les disposicions contingudes a l'art. 231.3 LOPJ, art. 35.d) i 142 LEC 2000 referents a l'enjudiciament civil, semblen estar formalment de conformitat amb el que disposen els par. 1.a.iii, 1.b.ii i 1.b.iii i 1.c.ii y 1.c.iii, el fet que no consti que en una fase dels procediments pertinents (penals, civils o administratius), ni s'informa específicament als parlants sobre aquestes oportuna, o sobre la possibilitats que es duguin a terme en català prèvia sol·licitud d'una Part i de què es respecti el dret de l'acusat a utilitzar el català, els resultats obtinguts fins la data, gràcies en particular a les mesures adoptades pel Govern de la Generalitat i l'elevat percentatge de catalanoparlants que viuen a Catalunya, condueixen en la pràctica al compliment parcial dels compromisos previstos en 1.a).I, 1.a).II i 1.a).III, 1.b).I i 1.b).II, i 1.c).I i 1.c).II de l'art. 9 CELRM. Tot i així, per tal de complir plenament aquest requisit, de forma que els tribunals situats a Catalunya duguin a terme els procediments en català a petició d'una Part, així com els altres requisits establerts, és necessari adoptar les següents mesures: A) introduir en el marc jurídic, garanties formals corresponent als compromisos previstos en els par. 1.a).I, 1.a).II, 1.b).I i 1.c).III; B) Assegurar que s'informi específicament a les parts, en la fase pertinent dels procediments, sobre les possibilitats inherents als compromisos contrets per Espanya en virtut de l'art. 9; i C) Prendre mesures apropiades tant d'índole pràctica com organitzativa. el Comitè d'Experts estima que, en el cas de

la intervenció de la Direcció General de Política Lingüística²³⁶, es puntualitza que des del punt de vista de la documentació que reben els jutjats, les dades recollides pel propi registre dels jutjats revelen que la majoria dels documents que inicien els procediments judicials (procedents d'administracions públiques, cossos de policia, fiscalia, particulars) estan redactats en llengua catalana en el període del 2010 al 2012²³⁷. Tot i així, la Generalitat puntualitza en aquest informe que és necessari precisar que els escrits presentats pels professionals privats que treballen amb l'AJ (advocats i procuradors) estan redactats majoritàriament en castellà. Finalment, es constata que els tècnics jurídics privats que es relacionen amb la justícia utilitzen de forma molt minoritària el català en la seva tasca professional, en paral·lel a l'escassetat d'ús en les

Catalunya, els compromisos previstos en els par. 1.a).I, 1.a).II y 1.a).III, 1.b).I, 1.b).II y 1.b).III y 1.c).I, 1.c).II i 1.c).III de l'art. 9, només es compleixen parcialment>>.

²³⁵ La Generalitat de Catalunya, mitjançant la Direcció General de Política Lingüística i a petició de l'Estat, va redactar l'informe CELRoM 2010-2012, que va ser lliurat al Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques de l'Estat per tal que elabori l'informe que ha de presentar al Consell d'Europa. L'informe va ser tancat l'octubre de 2013. En els anteriors períodes de seguiment en què l'Estat espanyol ha demanat dades als governs territorials (el 2n i el 3r període), l'informe final de l'Estat que recull les dades de tots els territoris, ha omès sistemàticament i íntegrament les crítiques del Govern català a la política de l'Estat i dels altres territoris de llengua catalana. També ha omès altres dades. És per això que per primera vegada la Generalitat de Catalunya ha enviat, després de proposar-ho a un membre del Comitè d'Experts del Consell d'Europa per al seguiment de la CELRM, i abans que l'Estat lliurés el seu informe, l'Informe complet del Departament de Cultura al Comitè d'Experts. L'informe 2010-2012, de 184 pàgines, actualitza les dades sobre la situació de coneixement i ús de la llengua catalana i l'occitana; exposa la política lingüística de la Generalitat; informa sobre les novetats normatives, i denuncia els obstacles per a l'aplicació de la Carta. Per això el Govern espanyol ha lliurat el seu Quart i de moment últim Informe al Comitè d'Experts del Consell d'Europa i novament n'ha exclòs tota crítica a la política lingüística de l'Estat i dels altres territoris de llengua catalana continguda en l'informe català, a més d'altres dades. Així doncs, seguint l'estructura del document lliurat per la Generalitat de Catalunya a l'Estat, perquè elaborés el seu informe de compliment de la CELRM, es publiquen els *Greuges contra la llengua catalana 2010-2013*, extrets de l'informe elaborat per la Direcció General de Política Lingüística.

²³⁶ La Direcció General de Política Lingüística és l'òrgan d'anàlisi, direcció, planificació, coordinació i execució de la política lingüística de la Generalitat de Catalunya. Pel Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura es deroga l'anterior decret i es crea, novament, la Direcció General de Política Lingüística (creada l'any 2004). Entre algunes de les seves funcions es troben (art. 68.1 Decret 304/2011):

- a) Analitzar, planificar, dirigir, coordinar i executar la política lingüística de la Generalitat de Catalunya d'acord amb la normativa vigent.
- b) Vetllar per l'aplicació de la política lingüística que estableix el Govern i coordinar les accions i mesures dels diversos departaments.
- c) Fixar els criteris d'usos lingüístics institucionals en relació amb les llengües oficials a Catalunya.
- d) Elaborar les propostes legislatives i reglamentàries relacionades amb la política lingüística i amb el foment de la llengua catalana i informar sobre els projectes normatius de caràcter general que s'hi relacionen que promouen els departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya.
- e) [...].

foment de la llengua catalana i informar sobre els projectes normatius de caràcter general que s'hi relacionen que promouen els departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya.

²³⁷ Informe CELRoM del Departament de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, 2010-2012, pp. 101-102.

actuacions de jutjats i tribunals²³⁸. El Tercer Informe del Comitè d'Experts puntualitza que en aquest cas, sí que es compleix el compromís, sense cap argumentació al respecte que justifiqui aquesta decisió²³⁹. En el Quart Informe de l'Estat Espanyol²⁴⁰, pel que fa a la presentació de documents en els jutjats, s'estableix exactament el mateix que van puntualitzar la Generalitat de Catalunya l'esmentat supra.

El segon compromís [art. 9.1.a), apart. IV CELRM] implica que a petició (és a dir, si una de les parts ho requereix), els documents relacionats amb un cas criminal es poden redactar en una llengua regional o minoritària. Els documents han d'incloure tot el material escrit que consti en les actuacions judicials. Emparades sota aquesta clàusula s'inclouen no només les proves presentades per la part que sol·licita l'ús de la llengua regional o minoritària (com en subparàgraf III), sinó tots els documents relatius als procediments. No obstant això, només s'aplica al material escrit.²⁴¹

Són les autoritats judicials les que proporcionen als documents la traducció necessària. La diferència entre aquesta disposició i el que en l'apartat "I" s'estableix és que el procediment no es duu a terme en una llengua regional. Aquest apartat només es refereix a una simple traducció dels documents. Però en ambdues clàusules, les mesures poden limitar-se als casos en què una de les parts ho sol·liciti. També es preveu expressament que els costos de traducció no han de ser sufragats per les parts interessades, és a dir, els qui demanen que els documents estiguin disponibles en una llengua regional o minoritària gaudiran d'aquest dret sense haver de pagar res.²⁴²

L'art. 13.3 LPL conté una excepció puntual a les declaracions radicals dels dos apartats anteriors, doncs proclama que els testimonis de les sentències i ordres resolutòries que els afectin poden ser obtinguts en la llengua que les sol·licitin, sense que per aquest

²³⁸ En els àmbits amb una major intervenció com a parts d'Administracions o organitzacions de caràcter públic (ajuntaments, Govern català, universitats, entitats públiques, policia local i de la Generalitat, serveis socials, etc.), com són els àmbits jurisdiccionals d'instrucció i penal o menors, el percentatge de documents en català que inicien l'expedient judicial és molt més elevat que en jurisdiccions en les quals l'escrit inicial del procés pot ser una demanda o un recurs interposat per un particular (civil, mercantil i social). En la jurisdicció contenciosa-administrativa, encara que amb gran intervenció dels lletrats de les instàncies públiques, el major volum de recursos és presentat per particulars. Per això el català té un ús minoritari, però lleugerament superior en aquests àmbits.

²³⁹ <<En referència a l'article 9, par. 1. a) II, III, IV i b) II i III, c) II i III, el Comitè d'Experts conclou que aquests preceptes es compleixen>>. Tercer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2012, par. 273.

²⁴⁰ Quart Informe Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2014, p. 20.

²⁴¹ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, p. 85.

²⁴² Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, pp. 47 i ss.

motiu es puguin produir retards. Aquesta és l'única solució que tenim en la legislació catalana que s'equipararia a l'art. 9.1.a).IV CELRM, tot i que no s'entén la raó de limitar la prescripció als testimonis d'ordres resolutòries i sentències, si tant aquestes com les actuacions que constitueixen pressupòsit de validesa (totes i cadascuna de les que integren la deguda tramitació del procés en què es pronuncien) han estat plasmades o traduïdes en idiomes no coincidents. En lògica estricta, no es veu la possibilitat d'harmonitzar aquesta excepció amb el que es presenta, de la manera més dràstica, com a regla general. Potser es pot apuntar la possibilitat que l'exigència de traducció envolti qualsevol mena de frau o mala fe amb efectes dilatoris sobre el procés. Aquesta lectura s'ha de descartar radicalment, doncs en primer lloc, a la Generalitat no li pertoca vetllar per la disciplina d'un procés sense dilacions indegudes; i en segon lloc, la mala fe amb la què es pretén utilitzar l'exigència de traducció en qualsevol actuació del procés dona per sobreentès, es miri com es vulgui, que tant el tribunal com els litigants tenen el deure de conèixer els dos idiomes i que, paral·lelament, fan un ús poc recte del seu dret a usar-los, doncs ni una cosa ni l'altra tenen base legal.²⁴³

El Comitè d'Experts constata en el seu Primer Informe²⁴⁴, a més, que no pot avaluar el compliment del mandat de la Carta europea d'expedir en aquestes llengües regionals o minoritàries, si hom ho demana, els actes vinculats a un procediment judicial, recurrent si cal a intèrprets i a traduccions que no impliquin costos addicionals per als interessats, per manca de dades, deixant pendent aquesta qüestió per un proper informe, i sol·licitant que en el mateix, el govern espanyol aportí la informació pertinent. En el Segon Informe espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, pel que fa la presència del català en la documentació jurídica, manifesta que només un 20% del personal de l'AJ fa servir habitualment el català en la documentació judicial. Aquest percentatge es correspon quasi de forma paritària al personal inscrit en les oficines judicials inscrites en el Pla Pilot de Funcionament que hem vist que va adoptar la Generalitat de Catalunya i al que podien adscriure's-hi les oficines judicials que ho consideressin oportú. El Pla Pilot estableix que al menys, el 70% de la documentació emesa en les mateixes sigui en català; i juntament a aquest percentatge, un altre 16% del personal utilitza de forma esporàdica el català en la documentació, però la majoria restant no l'utilitza en cap

²⁴³ Sainz de Robles, Federico Carlos. La doble oficialitat i l'Administració de Justícia. Herrero de Miñón, Miguel, et al. *Estudis jurídics sobre la Llei de Política Lingüística*. Generalitat de Catalunya: Institut d'Estudis Autònoms. Madrid: Marcial Pons, 1999, p. 250.

²⁴⁴ Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005, par. 235.

cas²⁴⁵. En el mateix Informe es posa de manifest, una pàgina més avall, que es vulnera el dret d'ús del català en el cas que encara es deneguen en alguns jutjats les traduccions de sentències i autos al català, de forma que s'incompleix el que disposa l'art. 13.3 LPL i l'art. 9.1.a).IV CELRM (per exemple, l'auto 21/09/05 del Jutjat Contenciós-administratiu n° 2 de Barcelona).²⁴⁶

En el Segon Informe del Comitè d'Experts, només fa una breu referència: “tot i les notables mesures adoptades pel Govern de la Generalitat, el català amb prou feines segueix sent utilitzat per una petita part del personal judicial en l'elaboració dels actes i la documentació vinculats a un procés judicial. Com a conseqüència, preveure les dificultats que comporta escollir el català pel seu ús en els tribunals dissuadeix als ciutadans i als juristes d'utilitzar el català”²⁴⁷. En l'Informe CELRoM del 2013, elaborat per la Generalitat de Catalunya, es destaca que tenint en compte que no hi ha hagut canvis normatius rellevants des de l'anterior Informe espanyol del 2010 que permetin impulsar els usos del català en els procediments judicials, no s'aprecien canvis importants en els usos lingüístics per part del personal al servei de l'AJ de Catalunya, que segueixen sense gaires variacions, doncs la responsabilitat pertany a l'Estat, i si l'Estat no fa res al respecte, és evident que els usos lingüístics de l'AJ catalana seguiran sent exactament els mateixos. Menció a banda, en canvi, mereix la lenta però progressiva disminució del percentatge de sentències i de documents de tràmit en llengua catalana en l'àmbit territorial de Catalunya, doncs les dades extreïdes del registre sobre llengua del document de l'aplicació informàtica que s'utilitza per a la tramitació de les causes judicials a Catalunya, ho mostra clarament. Així doncs, l'evolució negativa en els usos del català es produeix tot i la tasca d'assessorament, correcció i traducció duta a terme pels tècnics del Govern de la Generalitat²⁴⁸. El Tercer Informe del Comitè d'Experts estableix que en aquest cas, sí que es compleix el compromís, però es disminueix l'ús del català en els jutjats, i com abans, no explicita als motius que el duen a arribar a aquesta conclusió²⁴⁹. El Quart Informe de l'Estat Espanyol només fa una molt breu referència als usos lingüístics per part del personal de l'AJ a Catalunya, i

²⁴⁵ Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2006, p. 255.

²⁴⁶ Íbidem, 2006, p. 256.

²⁴⁷ Segon Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2008, p. 33.

²⁴⁸ Informe CELRoM del Departament de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, 2010-2012, p. 45.

²⁴⁹ <<En referència a l'article 9, par. 1. a) II, III, IV i b) II i III, c) II i III, el Comitè d'Experts conclou que aquests preceptes es compleixen>>. Tercer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2012, par. 273.

puntualitza exactament el mateix que el la Generalitat de Catalunya en el seu Informe CELRoM²⁵⁰.

Pel que fa a les compareixences, per als procediments civils i administratius s'estableix:

9.1.b) / c) En els procediments civils / administratius:

II. A permetre, quan una part en un litigi ha de comparèixer en persona davant d'un tribunal, que s'expressi en la seva llengua regional o minoritària sense incórrer per això en despeses addicionals; i/o

El mandat del punt "II" relatiu a les compareixences personals davant un tribunal civil o administratiu autoritza l'ús de la llengua regional o minoritària sense cost addicional per a l'interessat. És a dir, s'estableix expressament que la part interessada no ha d'incórrer en cap despesa addicional per a la interpretació o traducció. Les paraules "si cal" cobreixen tots els casos de totes les parts, així com s'ha d'entendre que les llengües regionals o minoritàries no tenen necessitat de traducció o interpretació.²⁵¹

La disposició es refereix als casos en què el tribunal ordena que la persona comparegui. Pot afectar a persones diferents de les parts, per exemple testimonis. Ha de ser vist com que afecti només a les declaracions orals en els tribunals i no s'estén a material escrit, a diferència del paràgraf 9.1.a).II. Aquesta provisió només faculta a la persona citada a declarar per parlar en una llengua regional o minoritària; això implícitament significa que poden ser qüestionades en aquest idioma, però les declaracions orals d'altres persones que participin en el procediment no cal que es facin en aquesta llengua minoritària o regional. Com ja s'ha observat, les despeses d'interpretació en relació amb l'ús oral de la llengua regional o minoritària no es poden imputar a la persona interessada. Els costos han de ser assumits per les autoritats judicials²⁵², com estableix l'art. 231.4 LOPJ que ja hem vist, permetent que les actuacions judicials orals fetes en l'idioma oficial de la CCAA tinguin plena validesa i eficàcia i per tant sense implicar això una despesa addicional per a l'interessat.

Per últim en referència a la producció de documents en els procediments civils i administratius s'estableix que:

²⁵⁰ Quart Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2014, p. 19.

²⁵¹ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 48.

²⁵² Ibidem, p. 48.

9.1.b) / c) En els procediments civils / administratius:

III. A permetre la producció de documents i de proves en les llengües regionals o minoritàries, recurrent, si cal, a intèrprets i a traduccions.”

Aquesta disposició, a diferència de l'anterior, té a veure amb els articles escrits (sol·licituds, arguments, declaracions de defensa o evidència). Cobreix substancialment els mateixos punts que l'establert en 9.1.a).II. excepte que es limita als documents. El terme “proves” es podria entendre que inclou l'audiència de testimonis o experts, però això està cobert per la clàusula anterior. En el present cas la iniciativa prové d'una de les parts, no del tribunal.²⁵³

A diferència del paràgraf a). IV, en aquest paràgraf s'especifica “si cal mitjançant l'ús d'intèrprets o traduccions”, sense fer referència a qui ha d'assumir el cost. En el context d'aquesta precepte, els costos causats en la traducció poden ser carregats a les persones interessades o coberts per les autoritats judicials, en funció de les disposicions adoptades per l'Estat contractant.²⁵⁴

Referent als costos d'interpretació, l'art. 9.1.d), en relació als procediments civils i administratius estableix que:

9.1.d) A adoptar mesures a fi que l'aplicació dels apartats I i III dels paràgrafs b) i c) precedents i l'ús, si s'escau, d'intèrprets i de traduccions que no impliquin addicionals per als interessats.

En relació procediments penals, no nombrats en l'apartat d), el subparàgraf 9.1.a) estipula que l'ús d'intèrprets pel pressupòsits que s'estableixen en els preceptes que han estat acceptats, els costos ocasionats no haurien de córrer a càrrec de les parts.²⁵⁵

Quan una persona sigui requerida per aparèixer davant els tribunals en un procediment civil o administratiu, la qüestió sobre qui ha de pagar el cost de la traducció o interpretació depèn del que s'estableix en el subparàgraf 9.1.d): si l'Estat accepta el precepte en aquest paràgraf, està d'acord a pagar el preu de la interpretació o traducció. La implicació és que no només s'estén a alliberar de càrrecs dineraris a la part que ha fet servir la llengua regional o minoritària, sinó que a més a més, els costos de traducció i

²⁵³Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, pp. 91-92.

²⁵⁴Ibidem, p. 92.

²⁵⁵Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 50.

interpretació no s'inclouen en el cost total del procés, i no poden ser carregats a la part que hagi perdut el judici.²⁵⁶

En el cas que un Estat part no accepti aquest precepte, el cost de la traducció i interpretació serà acordat conforme el seu propi dret intern, excepte si s'adopten mesures especials per aquest supòsit.²⁵⁷

L'art. 235.5 LOPJ disposa que en les actuacions orals, el jutge o tribunal podrà habilitar com intèrpret a qualsevol persona coneixedora de la llengua empleada, previ jurament o promesa d'aquella. L'art. 142.5²⁵⁸ LEC adopta una dicció pràcticament idèntica a la de l'art. 231.5 LOPJ, si bé precisa que l'habilitació de l'intèrpret es resoldrà per providència judicial, i l'art. 143 LEC concreta els termes del règim de la intervenció dels intèrprets.

3. Altres: la validesa i la traducció en l'àmbit estatal

Simplement permetent l'ús de les llengües regionals i minoritàries als tribunals no implica el compliment al peu de la lletra del que s'estableix en els preceptes: un Estat contractant ha d'actualitzar les facilitats de l'ús del llenguatge en la pràctica. Això significa que les persones acusades han d'estar informades dels seus drets pel que fa a l'ús de les llengües regionals o minoritàries; el personal judicial ha d'estar entrenat per respondre a aquest requeriment d'ús; s'han de produir les normes protocol·làries necessàries referents a la terminologia del tribunal; hi ha d'haver un nombre suficient d'intèrprets i traductors disponible, etc.²⁵⁹

El Comitè d'Experts ha puntualitzat també que el mer fet que no s'hagin efectuat queixes²⁶⁰ per part dels parlants pel que fa a l'accés als tribunals de les llengües regionals o minoritàries significa que es duu a terme sense masses dificultats.²⁶¹

²⁵⁶ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, pp. 89.

²⁵⁷ Íbidem, p. 89.

²⁵⁸ L'art. 142.5 LEC estableix que: «En las actuaciones orales, el tribunal por medio de providencia podrá habilitar como intérprete a cualquier persona conocedora de la lengua empleada, previo juramento o promesa de fiel traducción».

²⁵⁹ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 51.

²⁶⁰ Segons el meu parer, ha estat així, doncs la postura adoptada pels ciutadans ha estat en certa forma bastant conformista, per motius que podrien ser diversos.

²⁶¹ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, p. 90.

En alguns casos, l'ús de les llengües regionals o minoritàries sembla que destorbi el context lingüístic del procés - no gaires intèrprets estan disponibles, el personal judicial no té un control de la llengua regional o minoritària, els procediments esdevenen més lents, les parts estan espantades perquè creuen que demanar que el procés es tramiti en una llengua regional o minoritària pot comportar que el procés es giri en contra seva, etc. La qüestió és que fins i tot on el dret ho permet, els parlants de les llengües regionals o minoritàries rarament fan ús del seu dret d'utilitzar la seva llengua en el procés.²⁶²

El Comitè d'Experts ha notat dificultats en l'aplicació de l'art. 9.1 a diversos països, per exemple en l'ús del Sami i el romaní a Finlàndia²⁶³. Es va arribar a una conclusió similar pel que fa a l'ús del romanç en els procediments penals a Suïssa²⁶⁴. Es veu que el precepte només es va acordar parcialment. Es puntualitza que intentar proveir el dret dels Estats d'una teòrica possibilitat d'utilitzar les llengües regionals o minoritàries no és suficient per satisfer els preceptes ratificats de l'art. 9.1 CELRM. Tot i així, el Comitè és conscient de les dificultats pràctiques que pot comportar aquesta disposició. La mateixa no requereix als Estats assolir la situació ideal proclamada, encara que sí que requereix que els esforços reals i concrets es puguin fer més enllà de les modificacions de les

²⁶² Arzoz, Xabier. Op. cit. The implementation of the European Charter..., p. 106.

²⁶³ L'any 2007, el Consell d'Europa va publicar el seu Tercer Informe sobre les llengües minoritàries a Finlàndia. L'informe fa una repassada de la situació de totes les llengües que s'hi parlen a banda del finès, és a dir, el sami, el rus, el romaní, el jiddisch, el tàtar, el carelià i l'alemany, i destaca aquelles situacions en què la llengua gaudeix de bona salut i aquelles en què les autoritats fineses haurien de continuar treballant. Pel que fa a la llengua sami, una de les llengües autòctones de Finlàndia, el Comitè d'Experts celebra el fet que s'hagin aprovat diverses lleis per a la promoció d'aquesta llengua i també, tot i que en menor mesura, per a la promoció del romaní. El Comitè encoratja, per tant, que les autoritats fineses enforteixin la promoció del romaní i desenvolupin una planificació coherent de la llengua.

Pel que fa a Noruega, el Comitè d'Experts va establir en el seu Informe del 2010 que existia una manca de terminologia jurídica en sami, que ja es va assenyalar pels experts en l'informe anterior del 2007.

²⁶⁴ L'art. 70 de la Constitució federal atribueix a la Confederació la competència de fomentar la comprensió i els intercanvis entre les comunitats lingüístiques (apartat 3), de donar suport als cantons plurilingües. El 1999 el Consell federal va aprovar el Primer informe suís sobre l'aplicació de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries en relació en primer lloc a els cantons dels Grisons i del Tessin, ja que només el romanç i l'italià són considerats per Suïssa com a llengües minoritàries. El 18 de desembre de 2002 el Consell federal va aprovar el Segon informe. Suïssa va aprovar el Conveni Marc per a la protecció de les minories nacionals el 21 de setembre de 1998 (en vigor des del 1 de febrer de 1999). Aquestes instruccions tendeixen a assolir una representació equitativa de les comunitats lingüístiques en tots els àmbits d'activitat de l'administració i a tots els nivells jeràrquics, de manera que la proporció d'alemanys, francesos i italians en l'administració correspongui al seu proporció en la població resident de nacionalitat suïssa, i preveu, si és necessari, variacions per afavorir les llengües llatines. La llei federal sobre personal exigeix que l'ocupador posi en marxa mesures capaces d'assegurar la representació equitativa de les comunitats lingüístiques, la promoció del plurilingüisme i l'obertura a les altres comunitats lingüístiques. El principi de territorialitat de les llengües té com a conseqüència que els particulars hauran de dirigir-se a les autoritats administratives cantonals en la llengua oficial del cantó. No hi ha, en efecte, cap dret a comunicar-se amb aquestes autoritats en una altra llengua que no sigui la llengua oficial del cantó. Papaux, Alexandre. Op. cit. El derecho de las lenguas en Suiza..., p. 15.

normes legals. Si aquests esforços es duen a terme, el Comitè va creure que tot i les dificultats, en el precepte hi ha una determinació per donar efecte real a les disposicions.²⁶⁵

Els Estats han d'esforçar-se per trobar solucions pragmàtiques que donin l'efecte corresponent a aquestes disposicions, garantint que el procés serà imparcial i equitatiu. El tribunal pot posteriorment avisar un especialista per utilitzar els seus serveis, per tal d'aprovisionar les traduccions i interpretacions.²⁶⁶

3.1 La validesa general dels documents en l'àmbit estatal

Art. 9.2. Les parts es comprometen:

- a) A no refusar la validesa dels actes jurídics establerts dins l'àmbit de l'Estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària; [...].

Es refereix als documents com els contractes, transaccions unilaterals (declaracions, factures, etc.), actes judicials, etc. La validesa general d'aquests documents requereix que siguin aportats per les parts i escoltats per terceres persones, incloent les autoritats públiques. Per exemple, una autoritat judicial hauria de reconèixer les conseqüències legals de tals documents (per raons com la seva execució, el seu registre, etc.), sense al·legar que els documents no estan redactats amb la llengua oficial majoritària.²⁶⁷

L'art. 9.2.a) no preveu altres condicions que hagin de ser imposades a tals documents per tal que siguin vàlids. La restrictiva forma de les paraules ("A no refusar la validesa", "pel sol fet") suggereix que la negació de validesa per no estar els documents redactats en la llengua oficial no és possible. Aquest precepte permet el plantejament davant de qualsevol òrgan judicial de fora d'una CCAA bilingüe, d'un document en llengua pròpia, corresponent l'esforç – i la despesa – de la seva traducció al castellà als propis òrgans judicials, per actuar en la més estricta coherència amb aquest anunciat de la CELRM.²⁶⁸

En realitat, el seu camp d'aplicació està limitat en la mesura en què no indica totes les condicions per tal que un document legal tingui plena validesa i efectes jurídics, sinó

²⁶⁵ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 53.

²⁶⁶ Íbidem, p. 54.

²⁶⁷ Íbidem, p. 54.

²⁶⁸ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, pp. 90 i ss.

que estipula que el fet de què un document estigui redactat en una llengua regional o minoritària no pot ser, per sí sol, un motiu per negar la seva validesa. Així mateix, no exclou que un Estat pugui preveure formalitats addicionals en aquest cas, per exemple, la inclusió d'una fórmula de certificació en la llengua oficial de l'Estat²⁶⁹. L'aplicació del paràgraf 2 de l'art. 9 no redunda en perjudici de l'aplicació de tractats i convenis sobre assistència judicial.²⁷⁰

El mateix art. 231.4 LOPJ limita la validesa dels documents jurídics redactats en llengua catalana a les CCAA on el català sigui també oficial; també disposa de la necessària traducció al castellà per dotar de validesa i plena eficàcia aquests documents fora de l'àmbit d'aquestes CCAA; i finalment prescriu l'obligació de traducció si una part del procediment al·lega indefensió²⁷¹. Per tant, d'entrada, com a regla general, els òrgans jurisdiccionals radicats fora de l'àmbit territorial de Catalunya admeten escrits en català només si són acompanyats d'una traducció²⁷² en els supòsits previstos a l'art. 231.3 LOPJ i 142.4 LEC, en actuacions judicials procedents de jutjats i tribunals en territoris autonòmics on la llengua emprada té estatut d'oficialitat²⁷³. Actualment, la Generalitat és qui ve assumint el cost econòmic de la traducció de la documentació que hagi de tenir

²⁶⁹ Al respecte, el CGPJ no aborda en el seu Informe amb precisió l'art. 9.2.a) i es diu el següent en general, sobre els tres apartats de l'art. 9.2: «En cuanto al número 2 del mismo artículo 9, relativo a la validez de los documentos jurídicos elaborados dentro del ámbito del Estado, y en lo que al ejercicio de la jurisdicción, sea contenciosa o voluntaria, se refiere, dada la amplitud de las tres fórmulas opcionales ofrecidas por la Carta, tampoco resulta insatisfactoria la actual regulación legal del derecho interno español, puesto que, una vez presentados, podrán sufrir efectos, tanto dentro como fuera del territorio de la Comunidad Autónoma de que se trate, aunque deba procederse a su traducción de oficio fuera del ámbito lingüístico en el que se produjeron...». Informe del Consejo General del Poder Judicial. *Boletín de Información* núm. 127, enero 1996.

²⁷⁰ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 24.

²⁷¹ Castellà i Surribas, Santiago. *Informe sobre l'aplicació per l'Estat Espanyol de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries en relació a la llengua catalana*. Universitat Rovira i Virgili. Observatori de la Llengua Catalana: Barcelona, 2003, p. 61.

²⁷² A Suïssa, en canvi, segons l'art. 30.1 de la Llei federal d'organització judicial del 16 de desembre de 1943 (a continuació: OJF), totes les memòries destinades al Tribunal Federal es redactaran en una llengua nacional. El natural que parla romanç té llavors el dret de dirigir-se al Tribunal Federal en la seva llengua materna. Les sentències del Tribunal Federal es redacten en una llengua oficial, per regla general en la llengua de la decisió impugnada. Si les parts parlen una altra llengua oficial, el Tribunal Federal podrà dictar la seva sentència en aquesta llengua. Després de l'adopció el 10 de març de 1996 del nou article 116 de la Constitució de 1874, el romanç s'ha convertit en llengua oficial de la Confederació per a les relacions que aquesta manté amb les persones que parlen aquesta llengua. El 6 de juny de 1996, d'acord amb aquesta reforma constitucional, el Tribunal Federal va dictar la seva primera sentència en romanç. La nova Constitució de 1999 no fa més que repetir en el seu art. 70.1 la solució adoptada en 1996 respecte a la minoria romanç. Pel que fa al procediment davant del Tribunal Penal Federal, les competències són limitades, aquest té lloc en la llengua de l'acusat si parla una de les llengües oficials (art. 10 i 97 de la llei federal del 15 juny 1934 sobre el procediment penal [a continuació: PPF]). Si hi ha diversos acusats o en els casos dubtosos, el president decideix (art. 97 apartat 1.º in fine PPF). El fiscal pot expressar-se en la llengua oficial de la seva elecció (art. 97 PPF) sense estar vinculat a la del processat, que en la nostra opinió és discutible. Papaux, Alexandre. Op. cit. *El derecho de las lenguas en Suiza...*, p. 10.

²⁷³ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, p. 163.

efectes fora de l'àmbit lingüístic i en tots els casos en els quals l'art. 231.4 ho determini.²⁷⁴

Òbviament, aquest apartat 9.2.a) de la Carta només ofereix novetats en la mesura que atorga validesa als documents jurídics redactats en una altra llengua oficial diferent al castellà, fora del seu àmbit territorial d'oficialitat. Tot i així, en la mesura que la traducció o certificació de l'escrit hagi d'acompanyar-se per l'interessat, la novetat seria mínima. No obstant, en el supòsit de què correspongués la seva traducció – sense despeses addicionals per als interessats – als propis òrgans jurisdiccionals, la novetat seria notable, perquè en tal cas, per exemple, el TC no podria rebutjar un recurs d'empara pel simple fet de què el mateix estigui redactat en català²⁷⁵. Hem de tenir en compte que en l'ATC 1103/1986, el TC afirmava que de la CE i de la Llei Orgànica que la desenvolupa (fonamentalment, l'art. 231 LOPJ en relació a l'art. 80 LOTC²⁷⁶), <<se deduce sin ninguna duda>> el defecte formal de l'escrit d'estar redactat en català²⁷⁷ i no en castellà.²⁷⁸

El problema s'ha plantejat, per tant, en els casos de persones que han utilitzat la seva llengua pròpia diferent de la castellana davant dels òrgans jurisdiccionals (com ara el

²⁷⁴ Pons Parera, Eva. Op. cit. Estatuto jurídico..., p. 304.

²⁷⁵ Per exemple, l'ATC 1103/1986, de 17 de desembre, de FJ únic, estableix que: <<El art. 3 de la Constitución establece, como es notorio, que el castellano es la lengua oficial del Estado y que las demás lenguas españolas son también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas, de acuerdo con sus Estatutos. En el Estatuto de Autonomía de Cataluña (llavors el del 1979), el art. 3 declara el catalán lengua propia de Cataluña e idioma oficial en Cataluña, en concurrencia con el castellano, que es, dice el Estatuto, “oficial en todo el Estado español”. Por su parte, el art. 231 de la Ley Orgánica del Poder Judicial, aplicable a esta jurisdicción, a tenor de lo dispuesto en el art. 80 de la Ley Orgánica del Tribunal Constitucional (Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre), establece que las lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas pueden ser utilizadas por las partes en los procedimientos judiciales tramitados en el territorio de dichas Comunidades Autónomas. Dedúcese de todo ello que el escrito presentado por Don Francesc Arnau i Arias adolece de un defecto de forma. Este tribunal es sumamente respetuoso con todas las lenguas existentes en las diferentes Comunidades Autónomas del Estado español y de los derechos de quienes las hablan y escriben, pero es igualmente respetuoso con los preceptos de la Constitución y de las Leyes Orgánicas que la desarrollan, de los cuales se deduce sin ninguna duda el defecto anteriormente mencionado>>.

²⁷⁶ Art. 80 LOTC: <<Se aplicarán, con carácter supletorio de la presente Ley, los preceptos de la Ley Orgánica del Poder Judicial y de la Ley de Enjuiciamiento Civil, en materia de comparecencia en juicio, recusación y abstención, publicidad y forma de los actos, comunicaciones y actos de auxilio jurisdiccional, día y hora hábiles, cómputo de plazos, deliberación y votación, caducidad, renuncia y desistimiento, lengua oficial y policía de estrados>>.

²⁷⁷ L'ATC 1103/1986, continua dient que: <<advertido el carácter subsanable de dicho defecto, el solicitante de amparo persiste en utilizar la lengua catalana “sin otro razonamiento que el no haber encontrado dificultad ante el Tribunal de Derechos Humanos de Estrasburgo, a lo que habrá que observar que las decisiones adoptadas al respecto no son arbitrarias y no se hacen con otros criterios que los derivados de la Constitución y de las leyes, por lo que las reglas que aplique el Tribunal antes referido en ningún caso pueden vincular a éste>>.

²⁷⁸ Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. Op. cit. La Carta Europea de Lenguas Regionales..., p.124.

TC) amb seu fora de l'àmbit territorial autonòmic on aquesta llengua gaudeix d'estatut d'oficialitat. El TC ha tingut ocasió de pronunciar-se sobre aquesta situació en diverses resolucions, com ara, per totes, la ITC 935/1987 o la ITC 374/1988. En ambdues, es va resoldre la inadmissió a tràmit de les demandes formalitzades davant del mateix TC en llengua catalana, esgrimint com a argument jurídic que «la formalización de la demanda es actuación judicial que se realiza en la sede del Tribunal y que debe por ello cumplir las prescripciones sobre la lengua oficial del Estado, al no encontrarse en ninguno de los supuestos especiales que el antes citado artículo 231 establece, que prevé como regla general la utilización general del castellano, con las excepciones que allí mismo se establecen. Al no hallarse la demanda presente incluida en ninguna de esas excepciones, resulta aplicable la regla general, por lo que es preceptiva su redacción en castellano»²⁷⁹. En aquest sentit, cal recordar que l'art. 80 LO 2/1979 del TC, preveu que, al TC, en matèria de llengua oficial s'aplicaran, amb caràcter supletori a aquesta disposició legal, aquests preceptes de la LOPJ i de la LEC²⁸⁰.

Sens perjudici d'aquesta regla general, el TC ha adoptat una interpretació flexible d'aquest requisit d'ús de la llengua catalana davant aquest òrgan constitucional en un supòsit concret, en aquest cas, sol·licitar el benefici de la justícia gratuïta. Per tant, el TC sentència que en aquests casos sí que es podria emprar la llengua pròpia del ciutadà diferent al castellà, però mai podria ser presentada una demanda pròpiament dita en la llengua autonòmica.²⁸¹

En jurisprudència constitucional més recent, com per exemple en la STC 74/2009, de 2 de març, es deixa constància en els fets de la necessitat de traducció al castellà de tota la documentació aportada davant del Tribunal Constitucional. El criteri segueix sent exactament el mateix que anys enrere, doncs la falta d'assumpció del plurilingüisme per

²⁷⁹ FJ únic de la ITC 374/1988, de 24 de març.

²⁸⁰ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, pp. 164-165.

²⁸¹ ITC 935/1987, FJ 2: «permite que las actuaciones judiciales realizadas y los documentos presentados en el idioma oficial de una Comunidad Autónoma, sin necesidad de traducción al castellano, tengan plena validez y eficacia y que puedan surtir sus efectos fuera de la jurisdicción de los órganos judiciales sitos en la Comunidad Autónoma, lo que, referido, como el precepto dice, a actuaciones judiciales ya realizadas y a documentos aportados a los procesos, no presentan ninguna especial dificultad cuando tales actuaciones o documentos hayan de surtir efectos ante este Tribunal en virtud del art. 80 de la LOTC para el recurso de amparo». Partint d'aquesta premissa, el TC afegiria que «La misma regla puede entenderse aplicable, en virtud del principio de favorecimiento de la defensa de los derechos fundamentales y de las libertades públicas de los ciudadanos, permitiendo que la denuncia de la vulneración de los mismos, a los efectos de solicitar el beneficio de justicia gratuita y la interrupción del plazo de la acción de amparo, puede hacerse en la lengua que tales ciudadanos utilice, como hizo el Acuerdo de la Sección Primera de este Tribunal de 1 de abril del corriente año, pero tal criterio no puede ya aplicarse a la formalización en regla de la oportuna demanda, ni a los posteriores actos procesales».

part de les institucions centrals de l'Estat (per exemple, disposant d'un servei de traduccions) és palmària, i la legalitat d'aquesta situació davant del TC per aplicació subsidiària de l'art. 231 LOPJ no deixa de suposar un greu menyspreu de l'oficialitat de les llengües pròpies de les CCAA, que queden subordinades a traduir sistemàticament tot allò que hagi d'arribar a una institució central de l'Estat. D'altra banda, el criteri que es segueix en la presentació de documents davant els òrgans jurisdiccionals que no són centrals i estan ubicats en territoris on només és oficial el castellà, com per exemple, a Andalusia, el criteri que es segueix és el mateix que segueixen el TC i el TS. Mostra d'això és la STC 182/2008, de 22 de desembre, on s'analitza un cas d'inadmissió d'un recurs contenciós administratiu, en un conflicte urbanístic a Sevilla, perquè l'empresa recurrent va presentar en català l'escriptura de constitució de la societat²⁸².

L'art. 33.5 EAC, que com hem vist atorga plena validesa als documents jurídics redactats en llengua catalana davant els òrgans constitucionals i els òrgans jurisdiccionals d'àmbit estatal, obligats a atendre i a tramitar els escrits, que tenen plena eficàcia jurídica; no poden corregir aquest incompliment en veure limitats els efectes de les mateixes a l'àmbit territorial propi de la seva autonomia. Efectivament, la STC 31/2010 va declarar que aquest apartat de l'art. 33 EAC no és inconstitucional sempre que s'interpreti en els termes establerts en el FJ 21, que conclou que «habida cuenta de que el derecho atribuido a los ciudadanos de Cataluña lo es estrictamente “de acuerdo con el procedimiento establecido por la legislación correspondiente”, que como es

²⁸² El TC resol favorablement un recurs d'empara presentat per una societat catalana a la qual, en un procés contenciós administratiu, el jutjat de Sevilla que coneixia de la causa va demanar la traducció al castellà de l'escriptura de constitució de la societat, que era en català i que havia aportat per justificar el poder de representació i la capacitat d'actuació processal del seu representant legal. La recurrent va presentar la traducció requerida, però de manera defectuosa (les pàgines parells de l'escriptura de constitució i les senars dels estatuts). El jutjat contenciós administratiu va resoldre arxivar la causa perquè la falta de traducció constituïa una infracció d'un requisit de procediment. Plantejada l'apel·lació a la Sala Contenciosa Administrativa del TC, aquest va establir que, tot i que s'havia esmenat el defecte sobre l'acreditació de la facultat d'entaular accions judicials, atès que s'havia aportat el poder emès pel consell d'administració de l'empresa escripturat notarialment que conferia al representat aquesta capacitat, faltava la traducció dels estatuts de la societat i va ratificar l'arxivament. El TC, que acull els arguments de la sol·licitant d'empara i els del Ministeri Fiscal, entén que la interpretació de la norma (article 45.2 de la Llei de la jurisdicció contenciosa administrativa) és «excessivament formalista i doncs contrària al principi pro actione», atès que de la documentació en castellà que constava en el procés es desprenien clarament les facultats de representació i d'actuació processal del representant legal. Per això considera que l'actuació dels òrgans judicials vulnera «la tutela judicial efectiva (art. 24.1 CE) en el seu vessant d'accés a la jurisdicció». Quant a l'aspecte juridicolingüístic, el Tribunal, d'acord amb la circumscripció territorial de l'oficialitat del català, que també ha adduït més d'una vegada quan els documents de les actuacions tenen efectes en les institucions centrals de l'Estat, estima «inobjectable el requeriment a la demandant perquè es presentés la traducció al castellà», però alhora, d'acord amb una interpretació no formalista del dret d'accés a la jurisdicció, entén que la presència de qualsevol document que no sigui en castellà no ha d'implicar la negació del dret. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Constitucional. *Revista de Llengua i Dret*, 2010, nº 53, pp. 413-415.

indiscutible tratándose de los órganos a los que el precepto se refiere será siempre la legislación del Estado, el apartado 5 del art. 33 EAC admite una interpretación conforme con la Constitución, ya que a dicha legislación ha de corresponder no sólo el *modus* en que aquel derecho ha de ejercerse y hacerse efectivo, sino, antes aún, definirlo cumplidamente en su contenido y en su alcance. En este sentido, la existencia o no de eficacia jurídica de los escritos presentados en catalán a dichos órganos y, en su caso, el grado de ésta ha de ser establecido con entera libertad, dentro de los límites constitucionales (art. 3.1 CE), por el legislador estatal competente>>.

Per tant, el TC torna a retallar la finalitat de l'art. 33.5 i limita l'eficàcia jurídica dels escrits presentats davant els òrgans constitucionals i jurisdiccionals estatals al que estableixi el legislador estatal competent, és a dir, l'art. 231.4 LOPJ. Es tracta d'un nou incompliment de la Carta europea ja que aquesta parla de “no rebutjar la validesa (...) dins de l'àmbit de l'Estat”, i el redactat de l'art. 231.4 LOPJ deixa clar que la validesa i plena eficàcia del document jurídic fora de les CCAA on la llengua catalana sigui oficial resta condicionada a la necessària traducció dels mateixos. Aquesta condició no està prevista en la CELRM i per tant, suposaria admetre una interpretació restrictiva d'un dret fonamental, doncs el TC resta sotmès a la llei, i dins de la llei, com ja hem vist, està inclosa la CELRM, encara que els poders centrals actuïn ignorant la seva existència.²⁸³

El Comitè d'Experts, en el seu Primer Informe, considera que es compleix aquest compromís, sense cap argumentació al respecte més enllà de la normativa espanyola (art. 231.4 LOPJ)²⁸⁴, basant-se en el Primer Informe de l'Estat espanyol que ja hem vist amb anterioritat i la postura abstencionista que va adoptar al llarg de tot l'Informe. Espanya, en el Segon Informe sobre l'aplicació de la CELRM, estableix que una de les diverses manifestacions en les quals es produeix una vulneració del dret a l'ús del català es produeix quan el TS retorna les actuacions quan li són remeses per resoldre en cassació per unificació de doctrina, amb sentències i/o a més els altres documents en català, sense la traducció al castellà, qüestió que suposa en la pràctica una dilació evident, a més d'un element dissuasori²⁸⁵. Sense anar més lluny, el TS s'encarrega d'adoptar una posició igual a la que hem vist que ve adoptant el TC des de fa anys²⁸⁶. Si

²⁸³ Castellà i Surribas, Santiago. Op. cit. *Informe sobre l'aplicació per l'Estat Espanyol...*, p. 61.

²⁸⁴ Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005, p. 39.

²⁸⁵ Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2002-2005, p. 256.

²⁸⁶ Tot i així, una resolució judicial positiva pronunciada dos anys més tard que coneixem i que al·lega positivament la Carta és la Interlocutòria del Tribunal Suprem (Sala 4a) de 24 de novembre de 2009, que

bé en alguns casos els organismes centrals espanyols han acceptat documents en català, el criteri general és de refusar-hi l'ús de les llengües autonòmiques diferents al castellà²⁸⁷. La reserva de competències i capacitats des dels òrgans centrals de l'Estat causa que molt sovint els ciutadans hagin de veure's involucrats en expedients que es

resol acceptar un recurs de cassació redactat en llengua catalana sense necessitat d'aportació de la traducció al castellà. El TS basa la seva argumentació en un motiu principal i dos d'accessoris: el primer és que la part pot presentar la documentació del procediment en català tant si va adreçada a l'òrgan jurisdiccional autonòmic (però que ha de tenir efectes més enllà de la comunitat), com si el destinatari és directament un òrgan que no és a la comunitat. Entén el Tribunal que d'una interpretació sistemàtica del punt 3 de l'article 231 de la LOPJ en relació amb el punt 4 es desprèn que el punt 3 permet que les parts presentin els documents en català (o en una altra llengua oficial) als òrgans jurisdiccional de la comunitat autònoma i, un cop previst això, el punt 4 inclou aquesta facultat per als altres supòsits amb efectes extraterritorials. El TS corrobora aquesta interpretació amb els articles 9.1.b) de la CELRM i l'art. 33.5 de l'EAC. Sens dubte és una resolució rellevant, tant perquè obre una via al dret del ciutadà i qui el representa a utilitzar el català amb independència d'on estigui situat el tribunal que coneix de la fase concreta de la causa judicial, com perquè conté una doctrina molt progressiva que evidencia que una lectura plurilingüista de la legislació és possible i que utilitza dos textos que massa vegades el Tribunal ha oblidat, com són la Carta europea i el mateix EAC. Una altra resolució del TS positiva al respecte és la de 10 de desembre de 2009, on l'esment relatiu a la llengua és de passada i només per deixar constància que els serveis del TS han traduït al castellà la sentència de primera instància, que era en gallec. Tot i que no estableix cap doctrina sobre la qüestió, cal fer palès que aquesta situació, i malgrat la falta de reconeixement normatiu explícit d'aquestes traduccions fetes a l'òrgan jurisdiccional central, cal valorar positivament que es facin sense recordar l'obligació de traducció per part dels òrgans jurisdiccional de la comunitat autònoma i que s'assumeixin amb normalitat. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Suprem. *Revista de Llengua i Dret*, 2010, nº 54, pp. 6-8.

²⁸⁷ La ITS 11357/2011 de 3 de novembre, dictada en un judici penal per tràfic de substància contra la salut pública, rebutja la queixa de la recurrent en cassació sobre la circumstància que molts documents de les diligències i de l'expedient de l'Audiència de Girona eren en català. El TS reconeix que s'hagués hagut de traduir d'ofici les actuacions pel fet de ser traslladades fora del territori on el català és oficial (art. 231.4 LOPJ), però inadmet la pretensió pel fet que el recurrent en cap moment no va demanar tampoc aquesta traducció. Aquesta línia s'insereix, doncs, dins un cert criteri que a vegades ha expressat el TS d'acceptar de facto els documents en català que no li arriben traduïts. Seria més raonable, però, interpretar el precepte en el sentit que l'òrgan central destinatari dels documents en català (o una altra llengua de l'Estat) establís la necessitat de traducció, atès que fixar apriorísticament la traducció de tota la documentació que ha de tenir efectes fora de Catalunya implica presumir necessitats que potser no existeixen i traduir documents totalment irrelevants, amb el cost consegüent per a l'Administració i la dilació en la tramitació del procediment. En la mateixa línia, la ITS 11326/2011, de 18 de novembre, tracta d'un judici penal per un delictes electoral que ha tingut un important ressò mediàtic, i les incidències lingüístiques que s'hi han esdevingut. L'encausat, condemnat per delictes electoral en no voler formar part d'una mesa electoral a Barcelona, arriba al TS mitjançant un recurs de cassació redactat en català. L'òrgan jurisdiccional central li demana que n'aporti traducció al castellà, i amb l'informe del Ministeri fiscal favorable a aquesta exigència, ja al 2011, després d'oferir un segon termini, el recurs es declara desert. El Tribunal fa un repàs de la legislació aplicables, bàsicament la Carta europea de llengües regionals o minoritàries i l'EAC, especialment l'art. 33.5. Així mateix reproduceix la interpretació que d'aquest darrer precepte fa la STC 31/2010, en el sentit que l'article és constitucional sempre que el dret sigui el que configuri la legislació de l'Estat. Com que aquest dret no està actualment desenvolupat, l'ús del català en l'escrit d'interposició del recurs no es considera correcte i es ratifica, per tant, el decret de la secretària que va declarar desert el recurs. Contra aquesta resolució es presenta un incident de nul·litat d'actuacions, que és rebutjat per una interlocutòria de 5 de març de 2012. Sobre aquesta ITS, dues consideracions: La primera, que cal tornar a posar en relleu l'enorme resistència de l'Estat a acceptar un mínim plurilingüisme en l'àmbit de l'Estat, circumstància que posa en entredit l'abast real de l'oficialitat del català en diversos àmbits, especialment, en la justícia. I la segona, fer notar l'eficàcia de la STC 31/2010 sobre l'Estatut català a l'hora de desactivar qualsevol potencialitat d'innovació o canvi que aquest contenia. En el cas present, la proclamació d'un dret deixat a mans d'una improbable reforma legislativa de l'Estat relega la norma estatutària, l'article 33.5, a una simple declaració de bones intencions. Pons Parera Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica legislativa del Tribunal Suprem. *Revista de Llengua i Dret*, 2011, nº 58, pp. 197-200.

tramiten i es resolen a la capital de l'Estat. El criteri lingüístic del Govern espanyol és, doncs, radicalment diferent del que impera a Suïssa, Bèlgica o Quebec, on els governs centrals respectius són plurilingües.²⁸⁸

En el seu Segon Informe de l'any 2008, com que ja havia estat aprovat l'EAC dos anys abans, el Comitè d'Experts estableix que voldria saber si la disposició estatutària que atorga validesa jurídica als escrits presentats en català davant els òrgans constitucionals i altres òrgans jurisdiccionals de fora de Catalunya (art. 33.5 EAC), realment s'aplicarà en la pràctica, tenint en compte les normes vigents a nivell estatal. En aquest Segon Informe, el Comitè d'Experts considera, sense cap explicació, que de moment, el compromís es compleix, en la meua opinió potser perquè ha constatat que en la pràctica, els ciutadans no denuncien la inadmissió dels documents redactats en una llengua oficial minoritària fora dels territoris on és oficial, potser per por, per comoditat, per no saber com denunciar-ho, etc.²⁸⁹

El rigor del redactat de l'art. 231.4 LOPJ ajuda a agreujar la substitució lingüística del català pel castellà en l'àmbit dels processos judicials²⁹⁰ i en les relacions amb l'Administració i entre subjectes privats, al castigar econòmicament amb les despeses de la traducció al castellà a qui vulgui fer valdre un document jurídic redactat en llengua catalana davant els òrgans superiors de la jurisdicció ordinària situats a Madrid i la jurisdicció constitucional, que com hem vist, com a regla general, no admeten el català com a llengua vàlida. L'art. 231.4 LOPJ fa, així mateix, obligatòria la traducció al castellà fins i tot quan la receptora del document jurídic no precisi de la mateixa, donant per suposat que fora de les CCAA en les quals el català és oficial, ningú entén el català;

²⁸⁸ *Greuges contra la llengua catalana 2010-2013: Extrets de les dades aportades per la Generalitat de Catalunya per al 4rt Informe espanyol de seguiment de l'aplicació de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2014, p. 7.

²⁸⁹ Segon Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2008, p. 34.

²⁹⁰ Pel que fa a l'apartat 4 d'aquest article 231, la STC 105/2000 va resoldre el recurs interposat contra la Llei Orgànica (LO) 16/1994, de 8 de novembre, per la que es modifica la LOPJ, i que va donar lloc a l'actual redacció d'aquest apartat afirmant la constitucionalitat de la redacció actual del mateix. Aquest apartat es va impugnar perquè es defensava que el fet que els documents presentats en l'idioma oficial d'una CCAA tenen plens efectes jurídics sense necessitat de traducció al castellà, es podia considerar com si s'obligués als jutges i magistrats a conèixer l'idioma propi de la CCAA si volguessin ocupar places en els seus òrgans judicials. El TC va expressar que no era així, doncs afirma que l'actual redacció de l'apartat impugnat és constitucional, doncs faculta que jutges i magistrats hagin d'ordenar la traducció d'un escrit o un document redactat en una llengua oficial autonòmica quan sigui necessari per complir la funció jurisdiccional, per tant, no se'ls obliga a conèixer la llengua cooficial de la CCAA on exerceixin les seves funcions.

i provocant l'absurdatat de obligar a traduir documents jurídics destinats a la Franja de Ponent, territori catalanoparlant a l'Aragó on el català no és oficial.²⁹¹

Que la llengua de treball del TS i del TC sigui el castellà no hauria de ser un impediment per què, quan l'assumpte es va tramitar en llengua oficial diferent a la castellana, els escrits inicials de les parts - recursos i al·legacions – poguessin redactar-se, si així voluntàriament ho estimessin, en la llengua oficial en la que ja figuren totes les actuacions. Aquesta seria una solució intermèdia que diferencia entre la llengua de treball del tribunal i la llengua en la qual es va substanciar el procediment, i que permetria també al TS i al TC ajudar, dins de les seves possibilitats, a prestigiar totes les llengües oficials de l'Estat, com a llengües vives i patrimoni comú de tots els espanyols.²⁹²

Però malauradament, l'automatisme amb què les empreses públiques estatals, les Administracions públiques de l'Estat i el Ministeri Fiscal demanen la traducció al castellà dels documents jurídics redactats en català interacciona negativament desincentivant un cop més el dret d'ús de la llengua catalana davant l'AJ.²⁹³

Si ja hem vist que l'articulació entre la LOPJ i la LPL i l'EAC era difícil, atesa la perspectiva i finalitat diverses, la conjugació amb la CELRM encara resulta més complicada. Les dues lleis catalanes (EAC i LPL) i la Carta europea tenen una voluntat de protecció lingüística; la LOPJ, no. El mateix CGPJ advertia²⁹⁴ la diferència entre la legislació interna i la de la Carta en el sentit que aquesta establia una disponibilitat lingüística per a la llengua oficial pròpia molt més generosa. La traducció sistemàtica de tota la documentació que prové de Catalunya, sense que els òrgans jurisdiccionals centrals assumeixin cap compromís amb les llengües oficials no castellanès, suposa un entrebanc greu per a l'ús oficial d'aquestes llengües i contrasta amb la previsió molt més generosa de la Carta perquè les autoritats no rebutgin els actes redactats en la llengua oficial minoritària. D'acord amb el que estableix aquest art. 9.2 CELRM que hem tractat i l'art. 33.5 EAC, l'Estat hauria de desenvolupar un paper més respectuós amb les altres llengües oficials i possibilitar que tinguessin, com a mínim, determinats

²⁹¹ Castellà i Surribas, Santiago. Op. cit. *Informe sobre l'aplicació per l'Estat Espanyol...*, p. 62.

²⁹² Caamaño Domínguez, Francisco. Op. cit. *¿Justicia sin lenguas...*, p. 55.

²⁹³ Íbidem, p. 63.

²⁹⁴ Informe del Consejo General del Poder Judicial. *Boletín de Información* núm. 127, enero 1996.

efectes supraterritorials. Entenem, doncs, que la Carta, i més encara quan la posem en relació amb l'EAC, requereix un canvi en la legislació actual.²⁹⁵

3.2 La traducció de la legislació nacional

Art. 9.3. Les parts es comprometen:

“3. Les parts es comprometen a posar a l'abast, en les llengües regionals o minoritàries, els textos legislatius nacionals més importants i aquells que concerneixen particularment els usuaris d'aquestes llengües, llevat que aquests textos no siguin ja disponibles altrament.”

Aquesta clàusula preveu la traducció a les llengües regionals o minoritàries d'una sèrie de disposicions, llevat que les traduccions ja estiguin disponibles, per tant, es refereix als casos en els quals el text ja existeix en una llengua regional o minoritària, degut a què s'ha traduït a una llengua similar o idèntica que és la llengua oficial d'un altre Estat.²⁹⁶

Dos tipus de textos s'hi inclouen²⁹⁷:

A) Els textos legislatius nacionals més importants: El compromís es refereix només la legislació nacional, afectant l'Estat part en el seu conjunt. Per tant, no ho fa la legislació preocupació o l'elaboració de normes per federacions, entitats governamentals regionals o locals, encara que és en aquests nivell en el qual s'adopten les disposicions relatives a les llengües regionals o minoritàries. Pel que fa als textos més importants, la Carta no pretén exigir als estats que acceptin aquesta disposició traduir un gran nombre de lleis o reglaments. No és el propòsit d'aquesta mesura posar a disposició tota la legislació estatal bàsica en les llengües regionals o minoritàries, però només per posar a disposició d'aquestes llengües, principalment com un gest simbòlic, una certa quantitat de legislació clau. Per tant, aquesta és una obligació bastant vaga, i els Estats gaudeixen d'un ampli marge de discreció per decidir com fer-ho.

B) Els textos més importants en relació als parlants de les llengües regionals o minoritàries: Aquesta categoria de la legislació és relativament fàcil de definir, doncs es

²⁹⁵ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 156.

²⁹⁶ *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa, p. 24.

²⁹⁷ Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. Op. cit. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter...*, pp. 90 i ss.

compon d'un nombre bastant reduït de lleis relatives a la situació i l'ús de les llengües regionals o minoritàries.

La Carta estableix que el compromís de traduir la legislació esmentada a les llengües regionals o minoritàries no s'aplica si en la legislació pertinent "es disposa una altra cosa". Això es refereix als casos en què ja s'han realitzat traduccions, per exemple, per organismes privats per tal d'efectuar la promoció de les llengües, o en altres països els idiomes oficials poden ser idèntics o estretament relacionats amb les llengües regionals o minoritàries.²⁹⁸

Aquesta qüestió ha de valorar-se tenint present que pot representar un avenç amb relació a la situació vigent. El RD 489/1997, de 14 d'abril, sobre publicació de lleis en les llengües cooficials de les comunitats autònomes, només preveu la possibilitat de traducció de les lleis i de les normes amb rang legal (art.1)²⁹⁹.

Des de certs sectors³⁰⁰, s'ha postulat que la Carta fa, en aquesta matèria, un pas endavant. Per la seva part, el CGPJ³⁰¹ constata que «la obligación de hacer accesibles

²⁹⁸ Woehrling, Jean-Marie. Op. cit. *The European Charter...*, p. 57.

²⁹⁹ BOE núm. 92, de 17 d'abril. L'art. 1 disposa: «1. Las Leyes, los Reales Decretos-Leyes y los Reales Decretos Legislativos, una vez sancionados por el Rey, serán publicados en castellano en el “Boletín Oficial del Estado” [...] 2. Las disposiciones generales a que se refiere el apartado anterior podrán ser también publicadas en las demás lenguas oficiales de las diferentes Comunidades Autónomas, con arreglo a lo dispuesto en el artículo siguiente del presente Real Decreto, si así lo decidieran los órganos competentes de las respectivas Comunidades». L'art. 2 de la mateixa disposició preveu la potestat que se celebrin convenis de col·laboració entre Estat i CCAA per cooperar en la traducció, l'edició i la distribució de publicacions de disposicions generals en les llengües oficials diferents de la castellana.

³⁰⁰ L'Informe sobre l'aplicació de la CELRM per l'Estat espanyol, emès pel Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya i l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears de 16 de maig de 2003. Aquest document conté una valoració crítica de l'Informe presentat per l'Estat espanyol el 2002, i d'entre les observacions crítiques que figuren a l'informe, destaca la concernent als incompliments del compromís assumit en virtut de l'art. 9.3 de la Carta (accés als textos legals en català). L'Informe, en aquest àmbit, constata que «No existeixen traduccions oficials de la legislació estatal, comunitària i internacional publicada o ratificada per l'Estat espanyol abans de l'any 1998 i no s'ha pres cap tipus de mesures per a fer-ho [...]. La normativa aplicable en aquesta matèria és el RD 489/1997 de 14 d'abril [...]. Aquesta normativa però, ha estat superada per la Carta perquè només exigeix la traducció de les lleis i les normes amb rang de llei (art. 1), mentre que la Carta preveu fer accessibles en les llengües regionals els textos legislatius més importants i els que es refereixin als parlants d'aquestes llengües». També es denuncia la duplicitat de versions oficials en una mateixa llengua, quan es proclama que «arrel de diferents convenis, com per exemple l'Ordre de 21 d'abril de 1998 (BOE núm. 99, de 25 d'abril), per la qual es disposa la publicació del Conveni de col·laboració entre l'Administració General de l'Estat i la Generalitat de Catalunya per a la publicació de les lleis de llengua catalana, es vénen publicant suplementos periódicos del BOE en la nostra llengua. El problema és que s'han fet diversos convenis: el del País Valencià (Ordre de 21 de desembre de 2000, publicada al BOE de 29 de desembre del mateix any) i el de Catalunya (abans esmentat). Això és gravíssim perquè comporta l'esquarterament per a la unitat de la llengua i per a la seguretat jurídica que això comporta. A les Illes Balears es realitza la distribució gratuïta del suplement en llengua catalana del BOE com a conseqüència del Conveni signat el 4 de desembre del 2001». L'Informe, en aquesta matèria, també constata que «les traduccions oficials de les disposicions surten amb cinc o sis mesos d'endarreriment des de quan han estat publicades», entre

en las lenguas regionales o minoritarias, así como en las lenguas oficiales menos difundidas, los textos legislativos nacionales más importantes y aquellos que se refieren en particular a los hablantes de dichas lenguas (art. 9.3 de la Carta Europea), es ciertamente compatible con nuestro derecho interno, si es que no era ya en la actualidad exigible desde el plano de los valores constitucionales superiores de respecto a nuestro patrimonio lingüístico y cultural, con independencia de que también la ratificación de la Carta Europea pueda servir de ocasión para adoptar las medidas legislativas y administrativas necesarias para ello>>, i segueix, <<en este sentido, la disponibilidad de medios técnicos, de grabación, reproducción y traducción, resultan indispensables para que la satisfacción de las finalidades de la Carta Europea no comporten dilaciones indebidas en el proceso, al tiempo que será preciso desplegar un importante esfuerzo adicional, al que se viene ya realizando, en el terreno de la formación idiomática de cuantos intervienen en los procesos dentro del ámbito jurisdiccional autonómico>>.

Pel que fa a l'accés a textos jurídics en llengua catalana, el Comitè detecta un clar incompliment en l'absència de traducció al català dels textos legals anterior a 1998, i en el retard que es dona a la publicació de la versió catalana del BOE, la qual cosa suposa en paraules del Comitè "importants obstacles per a l'ús efectiu de la llengua catalana en l'àmbit de la justícia a Catalunya". Constatant l'incompliment, el Comitè d'Experts recomana a les autoritats espanyoles l'adopció de les mesures apropiades per assegurar l'accés als textos jurídics en català, assenyalant que "la mesura més apropiada serà publicar una traducció oficial al mateix temps que la versió oficial en castellà".³⁰²

d'altres mancances i disfuncions. Fins a la segona meitat dels anys noranta, la legislació estatal es publicava exclusivament en castellà. El Parlament de Catalunya va adoptar diverses iniciatives, frustrades, tendents a garantir la publicació de les lleis i altres disposicions d'aplicació general en català. Així, per exemple, destaca la Resolució 134/IV del Parlament de Catalunya, per la qual s'acordava de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei per a la publicació de lleis i altres disposicions d'aplicació general en totes les llengües oficials de l'Estat (BOPC núm. 192, de 21 de febrer de 1994). Aquesta reivindicació no seria atesa fins anys més tard. Amb el RD 489/1997 de 14 d'abril i el Conveni de col·laboració entre l'Administració General de l'Estat i la Generalitat de Catalunya per a la publicació de les lleis en llengua catalana (Ordre de 21 d'abril de 1998), les lleis i les normes amb rang legal varen passar a publicar-se també en català. Per Acord de 12 de març de 2002 entre el Govern de l'Estat i la Generalitat, es feia un nou pas en acordar-se la publicació en català d'una col·lecció legislativa del BOE. La Declaració Universal de Drets Lingüístics, que no vincula jurídicament, no bandeja aquesta qüestió, doncs en el seu art. 18 disposa que <<1. Tota comunitat lingüística té el dret que les lleis i altres disposicions jurídiques que la concerneixen es publiquin en la llengua pròpia del territori. 2. Els poders públics que tenen en els seus àmbits d'actuació més d'una llengua territorialment històrica han de publicar totes les lleis i altres disposicions jurídiques de caràcter general en aquestes llengües, amb independència que els seus parlants n'entenguin d'altres>>.

³⁰¹ Informe del Consejo General del Poder Judicial. *Boletín de Información* núm. 127, enero 1996. Triadú i Vila-Abadal, Joaquim. Op. cit. Perspectiva constitucional..., p.147.

³⁰² Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005, par. 239-241.

Per exemple, en el Primer Informe del Comitè d'Experts pel que fa a l'art. 9.3 CELRM, es diu que el BOE publica algunes normes en les diferents llengües espanyoles, però la part més costosa de la publicació, que és la traducció, l'assumeixen les comunitats autònomes, de manera que només es publiquen en altres llengües diferents del castellà aquelles normes que els governs territorials han decidit de traduir³⁰³. Així, la Generalitat tradueix al català totes les normes possibles, però en basc no n'hi surt cap perquè ni el Govern Basc ni el navarrès no ho han fet mai. També es produeix el fet lamentable que algunes són traduïdes també al català pel Govern valencià, de manera que apareixen amb dues versions catalanes³⁰⁴.

De conformitat amb la informació proporcionada en el Segon Informe espanyol, el DOGC es publica simultàniament en català i en castellà. En canvi, pel que respecta al BOE, es publiquen suplementos en català, però existeix una dilació temporal entre la publicació del BOE en castellà i la seva publicació en català. També s'expressa que en relació als textos anteriors al 1998, el 2002 es van firmar dos acords relatius a la publicació en català dels instruments continguts en la sèrie "Textos legislatius" del BOE, i relatius al Diari Oficial i a altres publicacions de la Generalitat de Catalunya. Tot i així, segons les autoritats, encara s'han de realitzar grans progressos en el que respecta a la traducció oficial de les lleis anteriors al 1998. El Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya va crear, en el 2006, el projecte "Lexcat", que ofereix traduccions de tota la legislació estatal per a la qual, fins la data, només existia una versió oficial en castellà. Tot i així, els textos no tenen la categoria d'oficials, com succeeix amb les publicacions en el BOE. El Comitè d'Experts recorda a les autoritats espanyoles que una traducció sistemàtica al català dels textos jurídics pertinents és una part important del compliment dels compromisos contraïts pel Govern espanyol en virtut de l'art. 9 de la Carta, que són els de més alt nivell. A judici del Comitè d'Experts, la inexistència d'una versió catalana del BOE suposa importants obstacles per l'ús efectiu de la llengua catalana en l'àmbit de la justícia a Catalunya.³⁰⁵

³⁰³ En aplicació de l'art. 70 de la Constitució federal, els actes legislatius federals s'han de publicar en les tres llengües oficials, les tres versions ocupant un lloc en peu d'igualtat. Els textos legals en alemany, francès o italià tenen llavors el mateix valor jurídic. La majoria dels textos legals es preparen (i pensen) en alemany, el que és el resultat de la importància numèrica dels Suïssos alemanys en la pròpia Administració federal. Malgrat els esforços de la Confederació per intentar reduir el predomini de l'alemany, aquest segueix constituint avui dia un problema per a la integració de les minories lingüístiques en l'administració central. Papaux, Alexandre. Op. cit. El derecho de las lenguas en Suiza..., p. 15.

³⁰⁴ Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005, par. 239-241.

³⁰⁵ Segon Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació de la CELRM a Espanya, 2008, p. 34.

La traducció de les normes no és assumida pel mateix BOE, amb la normalitat que entenem que hauria d'exigir-se d'un Estat constitucionalment amb diverses llengües oficials, sinó que la disponibilitat de determinades normes (lleis i reglaments amb especial afectació a la zona) en una llengua oficial requereix un acord previ entre l'Estat i la CCAA (Generalitat de Catalunya), que comporta l'assumpció d'uns costos que haurien de córrer a càrrec del BOE.

D'altra banda, aquesta política de llengües “a la carta” impulsada pel BOE ha possibilitat que, havent subscrit també conveni al govern valencià, el BOE s'editi en suplement català i en suplement valencià, la qual cosa, tenint en compte la unitat lingüística del català i del valencià, resulta incoherent³⁰⁶, constitueix una duplicitat perjudicial pel seu cost i atempta contra l'art. 7.1.b) CELRM³⁰⁷.

Seria d'esperar i desitjar que un Estat com l'espanyol que, per propi disseny constitucional, reconeix l'oficialitat de les llengües catalana, basca, gallega i occitana, es dotés dels mitjans propis necessaris per produir el BOE en totes les seves llengües oficials, i editar-lo simultàniament en totes les llengües, evitant l'asincronia que penalitzi les llengües oficials autonòmiques, i sense repercutir costos, ni necessitar de convenis específics amb altres governs autonòmics. Igualment, s'ha de prestar atenció al fet que l'EAC, que incorpora l'oficialitat de la llengua occitana (aranès) en relació amb l'art. 3.2 CE, fa aconsellable la incorporació de l'occità com a llengua de traducció almenys de la normativa estatal que afecti de forma expressa el territori propi d'aquesta llengua, l'Aran.³⁰⁸

En el Quart Informe espanyol, es recalca que el BOE, en virtut d'un conveni de col·laboració subscrit entre dit organisme i la Generalitat, des de 1998, publica en català les normes amb rang de llei i algunes de rang reglamentari, i que actualment estan disponibles dits textos a partir de l'any 1979. L'organisme estatal assumeix el cost de la publicació i distribució, així com el 50% del cost de la traducció que assumeix

³⁰⁶ Op. cit. Greuges contra la llengua catalana 2010-2013..., p. 72.

³⁰⁷ Art. 7.1 CELRM: “En matèria de llengües regionals o minoritàries, en els territoris en què aquestes llengües són usades i segons la situació de cada llengua, les parts fonamenten la seva política, la seva legislació i la seva pràctica en els objectius i principis següents: b) el respecte de l'àrea geogràfica de cada llengua regional o minoritària, de manera que assegurin que les divisions administratives ja existents o no es no constitueixen cap obstacle a la promoció d'aquesta llengua regional o minoritària.

³⁰⁸ Op. cit. Greuges contra la llengua catalana 2010-2013..., pp. 73-74.

Catalunya³⁰⁹. En el marc del Projecte LexCat, s'ha dut a terme tres actuacions destacables: l'ampliació del catàleg de lleis disponible; la millora de les prestacions tècniques dels textos publicats en línia; i la publicació en català en paper l'any 2010 de la LEC i de la Llei d'Enjudiciament Criminal (LECrim), i la seva distribució a jutges i secretaris judicials dels àmbits jurisdiccionals respectius.³¹⁰

En el Tercer Informe del Comitè d'Experts, es puntualitza que la versió en català del BOE apareix ara una setmana amb posterioritat a la versió espanyola, el que significa que les traduccions ara són publicades en el moment oportú. D'acord amb la informació rebuda dels representants de la Conselleria de Justícia de Catalunya, en els últims dos anys, totes les lleis adoptades entre 1977 i 1998 han estat traduïts oficialment. Les versions consolidades no són oficials. La Comissió d'Experts considera que el compromís es compleix.³¹¹

4. La posició de l'Estat espanyol respecte de les recomanacions del Comitè d'Experts

L'AJ espanyola ignora l'aplicació de la Carta com si no es tractés d'un text normatiu vigent a Espanya. Són gairebé inexistents les sentències judicials que esmenten la Carta o les altres disposicions que protegeixen les minories lingüístiques. Quan els tribunals hi fan referència ho fan només perquè una de les parts, la que defensa la llengua minoritària, l'ha citada, i el tribunal esmenta la Carta per això, però aquesta al·legació gairebé mai no ha servit de fonament per a donar la raó a la part que defensa l'ús de la llengua minoritària. En les sentències consultades en què s'ha al·legat la Carta, curiosament la decisió ha estat gairebé sempre negativa per a la part que defensava l'ús de la llengua minoritària.³¹²

Tots els poders centrals de l'Estat espanyol en general ignoren la Carta, que mai no esmenten, i si l'apliquen ho fan forçats pels governs territorials de les comunitats autònomes que s'han mostrat sensibles al pluralisme lingüístic, particularment el català. Si l'Estat espanyol aplica la Carta en alguns casos sembla fer-ho perquè no pot ignorar del tot el caràcter oficial de les llengües minoritàries en els territoris on són parlades, però no perquè tingui en compte un conveni internacional que mai no esmenta. Encara,

³⁰⁹ L'any 2012 es va arribar a la xifra de 290 suplementos en llengua catalana i de 209 disposicions en dita llengua, de les quals 53 són lleis o normes amb rang legal.

³¹⁰ Quart Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2014, p. 22.

³¹¹ Tercer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2012, pp. 36-37.

³¹² Op. cit. *Greuges contra la llengua catalana 2010-2013...*, p. 5.

en els comentaris de l'Estat espanyol al darrer informe del Comitè d'Experts (2011) s'addueix la crisi econòmica³¹³ per frenar la protecció de les llengües regionals o minoritàries.³¹⁴

Els cicles de seguiment de l'aplicació de la Carta conclouen amb unes recomanacions del Comitè de Ministres del Consell d'Europa. Les recomanacions que afecten les competències de l'Estat espanyol s'han anat repetint al llarg dels tres cicles, la qual cosa indica la nul·la receptivitat de l'Estat a aquestes recomanacions. Com ja hem vist, l'aplicació de totes aquestes recomanacions depèn de l'Estat, no dels territoris. Les mesures que s'han adoptat fins ara han estat en el sentit d'intentar incentivar el coneixement lingüístic, sense cap obligatorietat, ni que es requereixi com a requisit de capacitació per a exercir en els territoris d'ús lingüístic de llengua regional, que a més a més és cooficial.³¹⁵

Els successius governs espanyols, doncs, no fan cas d'aquestes recomanacions. Per exemple, no s'exigeix el coneixement de la llengua pròpia oficial als funcionaris que depenen de l'Estat i que són destinats als territoris respectius. No cal dir que als funcionaris de la capital, a Madrid, tampoc no se'ls exigeix cap coneixement de les llengües espanyoles diferents del castellà, ni a una part d'ells, ni hi ha cap organisme públic que tradueixi entre aquestes llengües. El resultat és que, tot i que aquestes llengües són oficials al territori, hi ha dificultats per a utilitzar-les amb l'Administració perifèrica de l'Estat.³¹⁶

La ignorància del coneixement i l'ús del català per part del personal del jutjats comporta situacions de discriminació arreu dels territoris de parla catalana, doncs l'estatus actualment aplicable a l'Estat espanyol per a la llengua catalana dins de l'AJ és similar al que té una llengua estrangera: els titulars dels òrgans jurisdiccionals i el personal al servei dels jutjats i tribunals no tenen l'obligació de conèixer-la, els ciutadans en poden al·legar desconeixement i s'han de traduir les actuacions realitzades en aquesta llengua,

³¹³ En la meua opinió, la crisi econòmica que pateix actualment Espanya és una situació, a vegades inevitable, de la societat democràtica i plural en la qual vivim, i per tant, no constitueix un argument sòlid en absolut per frenar els drets lingüístics dels ciutadans, no hi té res a veure, i la situació lingüística als tribunals espanyols segueix sent la mateixa que abans de la crisi econòmica. Per ampliar sobre l'impacte de la crisi en els drets en general, vegeu: Carrillo, Marc. L'impacte de la crisi sobre els drets de l'àmbit social. *Revista catalana de dret públic*, 2013, nº 46.

³¹⁴ Op. cit. L'aplicació de la Carta Europea de les llengües regionals..., p. 16.

³¹⁵ Op. cit. *Greuges contra la llengua catalana 2010-2013...*, p. 6.

³¹⁶ Op cit. L'aplicació de la Carta Europea de les llengües regionals..., p. 17-18.

dins del mateix Estat, quan les actuacions judicials i els documents presentats hagin de produir efecte fora de la jurisdicció dels òrgans judicials que estan situats a la CCAA.³¹⁷

5. Les possibles vies per solucionar els incompliments

En primer lloc, s'ha de deixar clar que la Carta no inclou cap instrument o mecanisme judicial que permeti als particulars plantejar possibles vulneracions dels drets que estableix la mateixa.

Realment és paradoxal que, per una banda, l'Estat Espanyol s'acollís als màxims establerts per la Carta europea per salvaguardar el català almenys en l'àmbit de la justícia i, de l'altra, que hagi fet, no només oïdes sordes a les recomanacions fetes pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre aquesta qüestió – i d'altres – per redreçar diferents situacions que no són precisament favorables a l'ús del català en l'àmbit judicial, sinó que, a més, amb total impunitat han seguit els atacs jurídics contra l'ús del català en aquest àmbit, empitjorant la situació. Una possible escletxa que cal descobrir encara és la denúncia en el si dels tribunals i a la UE d'aquesta situació d'incompliment d'un TI com és el de la CELRM, d'una banda, i dels atacs continuats que creen situacions de discriminació envers l'ús de la llengua catalana, de l'altra.³¹⁸

Així, de la bibliografia jurícolingüística més recent que citarem a continuació, caldria explorar per professionals del dret, ciutadans, Govern de la Generalitat i/o organitzacions no governamentals les vies següents:

1. Invocació directa més freqüent de la Carta europea als tribunals per part dels ciutadans: Per a Jordi Nieva sembla que fins a l'actualitat hi ha hagut una interpretació esbiaixada de les traves jurídiques en els tribunals sobre aquesta qüestió. Per al mateix autor, la Carta europea és un Tractat europeu i internacional ratificat per l'Estat espanyol i, per tant, el seu contingut ha d'informar tot l'ordenament jurídic, amb la qual cosa, doncs, la seva aplicació no hauria de generar tants inconvenients com s'observa a la pràctica dels tribunals.³¹⁹

³¹⁷ Íbidem, p. 20.

³¹⁸ http://www.cerle21.cat/ca/butlleti/lofensiva_contra_el_catala/6/el_setge_a_lensenyament_en_catala_a_les_tat_espanyol_i_lincompliment_de_la_carta_europea_de_les_llengues_regionals_i_minoritaris_o_coom_aturem_un_proces_de_genocidi_linguistic_a_la_unio_europea/36/#ftn29.

³¹⁹ Nieva, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., pp. 183-204.

2. Invocació al Tribunal Superior de Justícia Europeu sobre la base dels arts. 21 i 22 de la Carta de els Drets fonamentals de la Unió Europea (2000): Alessia Vacca exposa, d'una banda, el poc poder legal que té el Tractat de la Carta europea del Consell d'Europa, on no hi ha veritables sancions pel que fa a l'incompliment de la seva regulació i on, per tant, sense sancions les normes són simples deutes morals; d'altra banda, la mateixa autora reconeix el poder legal exercit des de la UE (TJUE), i on la Carta dels Drets fonamentals de la UE pot obrir el camí per apel·lar al TJUE en casos de discriminació per raó de llengua. L'autora també adverteix, però, que els jutges del TJUE són curosos quant a la intervenció sobre els drets humans i la possible influència sobre les decisions dels estats, però també al·lega sentències favorables en aquests, però també al·lega sentències favorables en aquest sentit.³²⁰
3. Invocació al Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg: En el Seminari sobre drets lingüístics i dret a l'educació, organitzat per l'Institut d'Estudis Autònoms de la Generalitat de Catalunya, que va tenir lloc a Barcelona el 17 d'octubre de 2012, Antoni Milian, catedràtic de Dret Administratiu, argumentava diferents actuacions quant a llengües d'Europa en matèria de dret lingüístic a la seu del Tribunal d'Estrasburg, entre altres, i sempre en el marc constitucional i estatutari dels drets lingüístics.³²¹

³²⁰ Vacca, Alessia. Una aproximació comparativa als tractats del Consell d'Europa i al marc de la Unió Europea pel que fa a la protecció de les llengües minoritàries. *Revista de Llengua i Dret*, 2010, nº 53, pp. 111-136.

³²¹ http://www.cercle21.cat/ca/butlleti/lofensiva_contra_el_catala/6/el_setge_a_lensenyament_en_catala_a_lestat_espanyol_i_lincompliment_de_la_carta_europea_de_les_llengues_regionals_i_minoritaris_o_com_aturem_un_proces_de_genocidi_linguistic_a_la_unio_europea/36/#ftn29.

CAPÍTOL IV – ABSÈNCIES DE LA CELRM

1. El deure general de l'Administració de Justícia d'utilitzar la llengua oficial minoritària

D'acord amb la CE, la mateixa atribueix a l'Estat la competència exclusiva sobre l'AJ (art. 149.1.5 CE) i sobre la legislació processal (art. 149.1.6 CE, sens perjudici de les especialitats derivades de les particularitats del dret substantiu de les CCAA). A més, l'Estat té reservat l'establiment de les bases del règim jurídic de les administracions públiques i de l'estatut dels funcionaris (art. 149.1.18 CE). En conseqüència, l'Estat gaudeix d'àmplies competències per regular els temes relatius a l'AJ i al règim funcional dels seus empleats. No obstant, alguns estatuts d'autonomia, entre ells l'EAC (arts. 101 i ss.), recullen unes clàusules, denominades subrogatòries, segons les quals les CCAA poden exercir totes les facultats que les Lleis orgàniques sobre el Poder Judicial (LOPJ) i del CGPJ reconeixin o atribueixin al poder central. Sobre aquesta qüestió, el TC s'ha pronunciat distingint entre "l'Administració de Justícia", que en sentit estricte es refereix al desenvolupament de les funcions típicament jurisdiccionals com "jutjar i executar allò jutjat" (el "nucli dur" del Poder Judicial, art. 117 CE), i "l'administració de l'Administració de Justícia" que fonamentalment conté els mitjans materials i personals que donen recolzament a la funció jurisdiccional, però que, en propietat, no és Poder Judicial. Les CCAA podran intervenir essencialment en aquest segon àmbit material³²².

Per últim, el TC, en interpretar el règim estatutari dels funcionaris públics, no ha inclòs dins d'aquest àmbit la qüestió lingüística; donat que, en la STC 82/1986, ha manifestat que la matèria funcional – que afecta clarament a l'accés – no és inherent a la matèria lingüística.³²³

L'AJ o el Poder Judicial, en sentit estricte, reuneix les característiques que s'atribueixen al tercer poder per tal que aquest exerceixi amb independència la seva jurisdicció. Així, la mencionada independència judicial, la inamobilitat dels jutges i magistrats, la unitat jurisdiccional, entre d'altres, constitueixen els trets definitoris del Poder Judicial, però

³²² STC 56/1990, FJ 8; i STC 15/2000, FJ 2.

³²³ Vernet i Llobet, Jaume. *Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces y fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia de las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística*. Escuela Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Cuadernos de Derecho judicial, Madrid: 1999, pp. 290-291.

que no ho són de l'administració de l'Administració de Justícia, ja que aquest conjunt de mitjans materials i personals podria estar al servei d'altres funcions estatals o autonòmiques. Així, tant podrien desplegar la seva activitat com administració del Poder Judicial, com Administració de l'Estat, d'una CCAA, d'una entitat local o d'una universitat.³²⁴

Pel que fa a la declaració d'oficialitat del català, en un pla de principis, implica el dret del ciutadà d'usar la llengua de preferència davant l'AJ (vessant actiu), i el dret de ser contestat per la mateixa en aquesta llengua que el ciutadà ha escollit (vessant negatiu). La legislació catalana i l'estatal han abordat aquests dos aspectes d'aquest dret ciutadà de formes diferents³²⁵. Si valorem el tractament legal i jurisprudencial que ha tingut aquest dret, hem de destacar dues deficiències greus: per un cantó, que el dret no es correspon amb un deure paral·lel del funcionari judicial, sinó només amb un deure de l'AJ en conjunt a entendre el ciutadà, amb la qual cosa el recurs a la traducció i interpretació no té un caràcter excepcional, sinó que ha esdevingut un tret constitutiu del sistema. Per altra banda, el dret de ser atès en la llengua que el ciutadà esculli es recull en la LPL i s'ha discutit si aquest deure inclou el vessant passiu del dret o només hi incorpora l'actiu. Tampoc es preveu aquest vessant passiu a la LOPJ, que només regula el vessant actiu. Ara bé, la tendència del jutge ha estat oferir tutela al desconexedor del castellà, sense entrar en gaires valoracions³²⁶. Tot i així, com ja hem vist, la LOPJ parteix de la premissa que el desconexement del català és normal, per tant, arribem a la conclusió que el tractament de català i castellà per part de la legislació espanyola és totalment desigual pel que fa al dret a ser correspost en la llengua de preferència.³²⁷

³²⁴ Aparicio Pérez, Miguel Ángel. La difícil relación entre la organización del Poder Judicial y el Estado Autonómico. Gerpe Landín, Manuel et al. *Poder Judicial y modelo de Estado*. Barcelona: Atelier Constitucional, 2013, pp. 80 i ss.

³²⁵ D'una banda, en relació al vessant actiu, la LPL estableix el dret de tothom a relacionar-se oralment i per escrit amb l'AJ (art. 13.2), estenent-se a qualsevol comunicació del ciutadà (en qualitat de part, testimoni, advocat o procurador) processal, administrativa o, simplement, informal, que adrexi a l'AJ. Per la seva banda, l'art. 231.3 LOPJ i l'art. 142.3 LEC estableixen gairebé el mateix que la LPL.

³²⁶ La STS de 14 d'abril de 1997, per exemple, reconeix la vulneració de la tutela judicial efectiva quan un ciutadà és defensat per un advocat que no coneix el català, llengua que són redactats alguns documents, encara que l'advocat l'hagi escollit la mateixa persona defensada; més recentment, la ITS de 15 d'abril de 2004. Contràriament, la ITC 338/2004, de 13 de setembre, reconeix que no hi ha indefensió quan el jutjat, que treballava en català, no canvia la llengua de treball (així ho havia demanat una part) i només notifica traduïdes al castellà les actuacions que du a terme, per bé que el TC no entra a valorar la legalitat d'aquest funcionament lingüístic. Curiosament, hi ha resolucions del TS que no estimen que s'hagi produït indefensió d'una part tot i que diversos documents aportats per l'altra part siguin en llengua estrangera (p. ex, SSTC de 18 i 25 d'octubre i 20 de novembre de 2006).

³²⁷ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., p. 190.

Tot i que el títol tercer de l'EAC està dedicat a la justícia i malgrat que es formula de manera explícita la competència de la Generalitat sobre llengua a l'art. 43 EAC³²⁸, l'Estatut marca una posició de més força davant la LOPJ i els reglaments orgànics dels cossos funcionaris.³²⁹

Pel que fa als usos lingüístics, es pot dir que l'EAC completa el que d'una manera fragmentària havia previst la LPL. Sens dubte, l'àmplia previsió sobre la capacitació lingüística del personal al servei de l'AJ catalana, més enllà de l'adequació d'incorporar-la a la norma territorial (EAC) o a la norma específica per raó de la matèria (LOPJ), respon a la desconfiança de l'estatut cap a la voluntat dels organismes competents de l'Estat d'assolir un nivell raonable de coneixement de català entre el personal judicial³³⁰, manca de voluntat que s'ha evidenciat múltiples vegades tant en l'òrbita normativa com en la pràctica administrativa i jurisdiccional³³¹.

Finalment, tampoc existeix al nostre Estat una preocupació social significativa que demandi la ordenació del plurilingüisme i l'establiment de fórmules que permeti

³²⁸ L'art. 143 EAC estableix que: «1. Correspon a la Generalitat de Catalunya la competència exclusiva en matèria de llengua pròpia, que inclou, en tot cas, la determinació de l'abast, els usos i els efectes jurídics de la seva oficialitat, i també la normalització lingüística del català». De tota manera, s'ha de veure quin pot ser l'abast del desenvolupament d'aquests usos lingüístics més enllà del que pròpiament estableix l'article. Si ens atenim a la jurisprudència constitucional (STC 270/2006), la possibilitat d'incidència és menor i centrant-se en l'establiment de drets dels ciutadans (vessant activa i passiva) i en les mesures de normalització enteses en un sentit prestacional, com ara l'establiment d'un servei lingüístic de suport als òrgans judicials, l'organització de cursos de formació i totes les accions encaminades a facilitar i fonamentar el català en la justícia.

³²⁹ Aparicio Pérez, Miguel Ángel. Op. cit. La difícil relación entre..., pp. 85.

³³⁰ Per tal raó, l'EAC va voler crear en els seus arts. 97-100 el Consell de Justícia de Catalunya (CJC), òrgan declarat inconstitucional per la STC 31/2010, FJ 47, eliminant qualsevol intent d'existència d'un òrgan de Govern dels jutges i magistrats que pogués ostentar algun signe de pertinença autonòmica. L'EAC plantejava el CJC com un òrgan compost per jutges, magistrats i juristes prestigiosos designats pel Parlament de Catalunya però en el número, forma i mode que disposés la LOPJ. També es definia com un òrgan desconcentrat del CGPJ, les funcions i configuració del qual depenien de la LOPJ. Es tractava doncs, d'un òrgan que "prefigurava" l'EAC, però que les seves atribucions, composició i estructura depenien de la LOPJ. El TC va dictaminar la seva nul·litat entenent que el CJC apareixia com un òrgan de la Generalitat que no només usurpava les funcions del CGPJ, sinó que també envaïa les matèries reservades a la LOPJ. A partir d'aquest enquadrament erroni – doncs el CJC es plantejava com un òrgan desconcentrat i depenent del CGPJ i no com a òrgan depenent de la Generalitat no només era lògica, sinó que fonamentava la nul·litat d'un conjunt d'atribucions que el propi EAC atribuïa al CJC: a l'afirmar que el Poder Judicial no pot tenir altre òrgan de govern que el CGPJ, i que aquest únicament pot estar regulat per la LOPJ, negant-se de forma radical a què l'EAC pogués establir qualsevol tipus de col·laboració normativa amb altres lleis d'origen exclusivament estatal-central. Per complicar encara més la qüestió, el TC va arribar a la desequilibrada conclusió que determinades competències atribuïdes a l'òrgan declarat inconstitucional, no eren en sí mateixes inconstitucionals. En aquests termes, l'objectiu de la Sentència es va complir, paralitzant qualsevol procés autonòmic que pogués incidir de forma directa en el funcionament dels òrgans integrants del Poder Judicial i, de passada, afegir més elements de confusió al règim competencial distribuït entre el Ministeri de Justícia del Govern estatal, el CGOJ i la Generalitat de Catalunya.

³³¹ Aparicio Pérez, Miguel Ángel. Op. cit. La difícil relación entre..., pp. 87-90.

orientar la coexistència entre les llengües majoritàries i minoritàries que concorren sobre una mateixa geografia. Tampoc es té, des del dret, especial interès per saber què pensen els que es dediquen a estudiar i a reflexionar sobre aquests assumptes. Al legislador es limita a determinar quines llengües són oficials i quin és el seu àmbit d'aplicació. Tot el demás ho deixa en mans del jutge, el que significa que la única política pública orientada a afavorir la convivència entre llengües i establir els seus límits, és la que ocasionalment neix de la resolució judicial de conflictes. Les llengües seran pel dret el que diguin les sentències.³³²

2. El deure individual del personal judicial al servei de l'Administració de Justícia de conèixer i utilitzar la llengua oficial minoritària

En primer lloc, els jutges no són independents de les llengües encara que a vegades ho sembli. Els qui assumeixen la delicada tasca de dirimir conflictes aliens en nom i amb l'autoritat del poble han de comprendre i parlar com el poble al qual serveixen. I si els ciutadans d'aquest poble tenen el dret a la lliure elecció de llengua, el servei públic de la justícia ha d'estar preparat i capacitat per fer real i efectiva aquesta llibertat. Quan el jutge "oficia", la llengua del procediment hauria de ser la llengua oficial escollida pels ciutadans.³³³

Lògicament, el Poder Judicial també s'ha vist afectat per la doble oficialitat, i per tant, pel deure d'adaptar-se a la pluralitat de llengües oficials, però ni la legislació estatutària ni l'estatal no han establert que el coneixement de la llengua pròpia sigui un requisit per l'acompliment de la funció jurisdiccional en la CCAA amb un segon idioma oficial. S'ha de destacar, en primer terme, que, de conformitat amb la CE i segons el TC³³⁴, saber la llengua pròpia no es un element que pugui valorar-se en l'ingrés, sinó en la provisió de places de la carrera judicial. En segon lloc, que la normativa que ho disposa, encara que també integrada per les normes estatutàries, ho fa a mode principal i ve fonamentalment donada per la LOPJ³³⁵ i el seu desenvolupament reglamentari. I, en

³³² Caamaño Domínguez, Francisco. Op cit. ¿Justicia sin lenguas..., p. 44.

³³³ Íbidem, p. 51.

³³⁴ En la STC 56/1990, FJ 46, es va sentenciar que els coneixements idiomàtics tenen un valor que únicament es pot projectar en la fase de provisió de places vacants per membres del Poder Judicial i la seva Administració, salvant la constitucionalitat de les normes de la LOPJ reguladores de l'ingrés a la carrera judicial.

³³⁵ Nieva Fenoll, Jordi. Op. cit. La invocació directa..., p. 195.

tercer lloc, que a la competència idiomàtica se li atorga en la provisió de places de jutges, magistrats i secretaris judicials en les CCAA amb cooficialitat, un valor que, com a regla general, la converteix en un mèrit no determinant per la obtenció de la plaça, no exempt d'intenses controvèrsies pel que fa a la determinació dels barems de puntuació concedits. Aquesta regulació, doncs, obre la possibilitat de que els titulars de l'òrgan judicial, sense saber la llengua pròpia d'una CCAA, obtinguin destí i plaça en la mateixa, i, s'hagi de recórrer a l'art. 231.2 LOPJ, i sigui aquell titular qui efectivament determini l'idioma del procés, i no les parts (al contrari del que estableix, com hem vist, l'art. 9.1.a).I CELRM). Es tracta d'una matèria que ha estat objecte d'intenses controvèrsies, pressions corporatives i impugnacions judicials, que s'han acabat traduïnt en successives modificacions del marc normatiu vigent.³³⁶

L'ordenament jurídic preveu dos mecanismes per tal de garantir que el personal al servei de l'AJ disposi d'unes aptituds lingüístiques que avalin que pugui respectar els drets lingüístics dels ciutadans que s'hi adrecen. D'una banda, el règim del requisit de capacitació, degudament avalat pel TC; de l'altra, el règim de la meritació puntuable, opció que és la predominant en l'àmbit judicial.³³⁷

Amb el requisit de capacitació, els candidats a ser empleats públics han d'acreditar que coneixen la llengua. El TC va donar cobertura a l'exigència del coneixement del català com a requisit de capacitat en l'accés a la funció pública al personal al servei de la Generalitat³³⁸, establint els fonaments d'una doctrina jurisprudencial que avala el recurs al règim del requisit de capacitació lingüística dels empleats públics en determinats casos.

La meritació lingüística, a diferència del règim de la capacitat requerida, d'entrada no exclou cap candidat que no conegui la llengua. El coneixement de la llengua només

³³⁶ Fabeiro Fidalgo, Patricia. Op. cit. *El derecho de usar...*, pp. 212-213.

³³⁷ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, pp. 233-235.

³³⁸ En la STC 46/1991, el TC expressa que: «la exigencia del conocimiento del idioma que es oficial en el territorio donde actúa la Administración a la que se aspira a servir es perfectamente incluible dentro de los méritos y capacidades requeridas [...] No debe entenderse la exigencia de conocimiento del catalán un requisito ad extra, independiente del mérito y capacidad acreditadas, sino, al igual que cualquier otro conocimiento o condición exigida para el acceso a la función pública, una exigencia con cuya acreditación se da satisfacción a dichos principios constitucionales, en la medida en que se trata de una capacidad y un mérito que ha de acreditarse y valorarse en relación con la función a desempeñar». El TC va concloure que «resulta constitucionalmente lícito exigir, en todo caso, un cierto nivel de conocimiento de la lengua catalana, que resulta imprescindible para que el funcionario pueda ejercer adecuadamente su trabajo en la Administración autonómica dado el carácter cooficial del idioma catalán en Cataluña y dada también la extensión del uso del catalán en todo el territorio de la Comunidad Autónoma».

atorga una puntuació al candidat que l'acredita que se suma a la puntuació que obtingui a les altres proves o mèrits, segons un barem. D'acord amb aquest sistema, aquell que obtingui una millor puntuació pot triar destinació abans que la resta, en funció de les seves prioritats, de manera que, tal com s'ha advertit doctrinalment, <<obtenir punts a través del coneixement lingüístic millora la posició d'un candidat dins del rànding>>. Per tant, en aquest sistema, pot succeir <<que el candidat amb més puntuació obtingui la plaça tot no ser competent lingüísticament>> perquè disposi <<d'altres coneixements que també puntuen i compensen la manca de coneixements lingüístics>>. Aquesta situació, tal com es veurà, es dona en l'àmbit judicial. Molts jutges, magistrats i altre personal al servei de l'AJ radicada a CCAA amb règim de doble oficialitat desconeixen la llengua oficial pròpia del territori emprada pels ciutadans que s'hi adrecen. D'aquí que, des d'instàncies autonòmiques com ara la Generalitat de Catalunya pel que fa al cas del català, es reivindiqui una modificació del marc jurídic vigent que permeti passar del règim de la meritació al de la capacitació idiomàtica exigible.³³⁹

La capacitació pel personal al servei de l'Administració de Justícia (funcionaris dels Cossos de Gestió Processal i Administrativa, Tramitació Processal i Administrativa, Auxili Judicial, Metges Forenses, etc.) correspon a l'actualitat a les CCAA que disposen de llengua cooficial³⁴⁰ i que, a la vegada, han rebut els corresponents traspasos de funcions³⁴¹ de provisió de mitjans materials, personals i econòmics pel funcionament de l'Administració de Justícia, trobant-se en aquesta situació totes les CCAA amb llengua cooficial, així doncs, Catalunya. Tot i així, l'estatut jurídic d'aquests funcionaris el fixa

³³⁹ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, p. 230 i ss.

³⁴⁰ La regulació lingüística d'aquest personal figura a l'art. 530 LOPJ: <<en las convocatorias para puestos de trabajo de las comunidades autónomas con competencias asumidas cuya lengua propia tenga carácter oficial, se valorará como mérito el conocimiento oral y escrito de la misma. En determinados puestos, podrá considerarse requisito exigible para el acceso a los mismos, cuando de la naturaleza de las funciones a desempeñar se derive dicha exigencia y así se establezca en las relaciones de puestos de trabajo>>. De tota manera, la norma parla de "determinats llocs", de forma que sembla difícil introduir per aquesta una exigència lingüística general. En desenvolupament d'aquestes previsions, el Reial Decret 1451/2005, de 7 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament d'ingrés i provisió de llocs de treball i promoció professional del personal funcionari al servei de l'AJ, preveu la valoració dels coneixements de llengua en la primera adjudicació, però les proves que es facin no poden tenir caràcter eliminatori (art. 8.2 del Reglament); en la promoció interna (art. 37.2.e), i en els concursos de trasllat tant de llocs genèrics (arts. 44.4 i 48.1.b) com per als llocs de treball singularitzats que preveu la nova normativa (art. 49.2.b). en tots aquests supòsits el coneixement de la llengua pròpia suposa un mèrit en l'aspirant, tal i com preveia el Reglament anterior (Reial Decret 249/1996, pel qual s'aprova el Reglament orgànic dels cossos d'oficials, auxiliars i agents de l'AJ).

³⁴¹ El Reial Decret 44/1996, d'1 de març, va aprovar el traspàs dels mitjans personals al servei de l'AJ a la Generalitat de Catalunya. El traspàs es refereix exclusivament als cossos d'oficials, auxiliars i agents, que, actualment, en base a la modificació de la LOPJ del 2003, aquests cossos de funcionaris s'integren, respectivament, en els cossos de gestió processal i administrativa, tramitació processal i administrativa, i auxili judicial).

l'Estat³⁴², que en base al caràcter de cossos nacionals impedeix a les CCAA la regulació d'aspectes que resulten imprescindibles o essencials pel manteniment del mencionat caràcter de dits cossos funcionaris. Les CCAA que hagin rebut el traspàs de la competència d'ordenació de dits funcionaris poden col·laborar en la seva gestió en el marc dels reglaments orgànics, respectant els elements inherents al règim comú de cada cos estatal.³⁴³

Pel que fa a les mesures per assegurar que una proporció suficient de funcionaris dels Cossos al servei de l'Administració de Justícia té un coneixement laboral suficient de les llengües oficials minoritàries per exercir llocs de treball en les CCAA que disposin dels mateixos, procedeix assenyalar que la LOPJ (arts. 529, 532, 533, entre d'altres) contempla diverses previsions relatives a l'accés als Cossos de dits funcionaris i, en aquest sentit, disposa que les places ofertades en les CCAA que han rebut els traspassos de competències en matèria de personal tenen caràcter territorialitzat i els aspirants que opten per les mateixes han de ser necessàriament destinats a l'àmbit territorial pel que han optat, el que, amb caràcter general, afavoreix la cobertura de places en les CCAA amb llengua pròpia per aspirants residents en les mateixes. A més, en aquelles CCAA amb llengua pròpia, diferent del castellà, existeix en els processos selectius una prova específica de caràcter voluntari³⁴⁴ per acreditar el coneixement de la mateixa.³⁴⁵

En relació amb el personal que depèn de la Generalitat de Catalunya, l'art. 13.5 LPL estableix que en la provisió de places al servei de l'AJ dependent de la Generalitat s'ha d'aplicar el que disposa l'art. 11³⁴⁶, d'acord amb la normativa específica corresponent, en els termes que siguin establerts per reglament. En fer aquesta remissió a la norma que regula substancialment les administracions catalanes, el precepte obre al màxim les portes per estendre el requisit de capacitació lingüística per ocupar una plaça. Tanmateix, aquesta remissió s'ha d'enquadrar dins el marc de competències en personal judicial que la Generalitat té conferides, que abasta el personal propi adscrit a tasques en l'organització judicial i el personal interí (art. 489 LOPJ).³⁴⁷

³⁴² El FJ 6 de la STC 270/2006 expressa que correspon a l'Estat «establecer el núcleo esencial del régimen jurídico de los cuerpos al servicio de la Administración de Justicia en garantía de su unidad y homogeneidad».

³⁴³ Vernet i Llobet, Jaume. Op. cit. *Los principios de mérito y capacidad...*, pp. 309 i ss.

³⁴⁴ Reglament 1451/2005, de 7 de desembre.

³⁴⁵ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. *El català a l'Administració de Justícia...*, pp. 161-162.

³⁴⁶ Pla i Boix, Anna M. Op. cit. *El règim jurídic...*, p. 237.

³⁴⁷ Íbidem, pp. 316 i ss.

El personal funcionari o laboral de la Generalitat que està adscrit a funcions dins de l'organització judicial s'ha d'ajustar al mateix règim que segueix el personal de l'Administració autonòmica, això és, l'art. 11 LPL, el qual, en el punt 3 inclou la necessària capacitat lingüística acreditada en el procés selectiu. Per als funcionaris interins, l'art. 30 del RD 1451/2005 permet que sigui l'Administració catalana qui els nomeni. Aquesta atribució, ja prevista en el reglament orgànic anterior, va ser la base per introduir la necessària acreditació dels coneixements del català per formar part de la borsa d'interins. Actualment, el Decret 46/2006, sobre selecció i el nomenament del personal interí dels cossos de metges forenses, gestió processal i administrativa i d'auxili judicial de l'Administració de Justícia de Catalunya, ha introduït la necessitat d'acreditar el coneixement del català per accedir a la borsa. Però segons la STS de 6 de març de 2006, l'establiment del requisit lingüístic per al personal interí vulnera el dret d'accés a la funció pública en condicions d'igualtat, per tal com s'infringeix el principi de proporcionalitat en relació amb les funcions a desenvolupar, als estudis requerits i al règim dels funcionaris titulars. La raó de fons sembla ser més d'índole competencial (la Generalitat no pot establir un règim diferent del fixat al Reglament orgànic que dicta l'Estat) que no del dret a la igualtat, i més quan s'ha reconegut a les CCAA la capacitat de proposar perfils lingüístics per a places concretes, tal i com s'ha apuntat abans.³⁴⁸

L'art. 103 EAC³⁴⁹ es refereix a aquest personal no judicial al servei de l'AJ. El seu apartat 1 atribueix a la Generalitat la competència normativa sobre el mateix, dins del respecte a l'estatut jurídic d'aquest personal establert per la LOPJ. En la STC 31/2010³⁵⁰, es confirma la constitucionalitat d'aquest article, sempre i quant, com expressa el TC, «el propio art. 103.1 EAC sólo puede entenderse por estricta referencia a las previsiones de la Ley Orgánica del Poder Judicial y con arreglo a ellas deben ser interpretadas y entendidas, en su contenido y en su alcance».³⁵¹

En relació als cos de secretaris judicials, l'art. 450.4 LOPJ preveu que en la provisió de llocs de treball de secretaris judicials a les CCAA amb llengua oficial pròpia, el coneixement de l'idioma es valorarà com a mèrit. Després que la STS de 7 de novembre de 1995 anul·lés el precepte del Reglament orgànic dels secretaris judicials que atribuïa

³⁴⁸ Fabeiro Fidalgo, Patricia. Op. cit. *El derecho de usar...*, pp. 206-207.

³⁴⁹ L'art. 103 EAC estableix que: «1. Correspon a la Generalitat la competència normativa sobre el personal no judicial al servei de l'Administració de Justícia, dins el respecte a l'estatut jurídic d'aquest personal establert per la Llei Orgànica del poder judicial».

³⁵⁰ STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 52.

³⁵¹ Fabeiro Fidalgo, Patricia. Op. cit. *El derecho de usar...*, pp. 206-207.

6 punts a qui acredités coneixement de la llengua pròpia, el mèrit lingüístic ha sigut inexistent en aquest cos fins al Reial decret 1608/2005, de 30 de desembre, que aprova el nou reglament orgànic. En concret, la valoració del coneixement es dóna en tres moments: primer, en preveu la inclusió com a mèrit en la relació de llocs de treball (art. 100.4.d); segon, també constitueix un mèrit en els concursos de trasllat (art. 109); i tercer, l'art. 136.2.m l'estableix també com a mèrit en les borses de secretaris substituïts. En conjunt, doncs, es valora com a mèrit en la provisió d'una plaça, no es té en compte per res en la selecció i no s'introdueix en cap cas com a requisit.³⁵²

Partint de la perspectiva de la igualtat entre llengües oficials i del dret d'opció de llengua de què disposen els ciutadans, l'EAC avança cap a la seva garantia per l'únic camí possible, que és el relatiu a l'aptitud lingüística dels encarregats de prestar justícia. L'art. 102.1 EAC estableix que els magistrats, jutges i fiscals que ocupin una plaça a Catalunya hauran d'acreditar un coneixement adequat i suficient del català per fer efectius els drets lingüístics dels ciutadans en la forma i l'abast que determini la llei. L'art. 33 EAC també es refereix als magistrats, els fiscals, el personal al servei de l'AJ (a més dels notaris, registradors de la propietat i mercantils i als encarregats del registre civil) establint que han d'acreditar, en la forma establerta en les lleis, que tenen un nivell de coneixement adequat i suficient de les llengües oficials, que els fa aptes per exercir les funcions pròpies del seu càrrec o del seu lloc de treball. Aquests preceptes són d'interpretació complexa, doncs no defineixen clarament el veritable abast de l'acreditació lingüística, ni la seva extensió, ni tampoc s'especifica el mode en el qual s'ha de materialitzar. Destaca en el mandat estatutari el reenviament a la llei, que és la que correspondrà fixar el veritable abast del precepte. En la STC 31/2010³⁵³, que es va referir a l'art. 102.4 EAC que disposa que el personal al servei de l'AJ de Catalunya i la Fiscalia ha d'acreditar un coneixement adequat i suficient de les dues llengües

³⁵² Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 161.

³⁵³ En el FJ 21 s'estableix que: «por cuanto el deber de acreditación del conocimiento de las dos lenguas oficiales se predica en el precepto, en términos generales y de principio, como consecuencia inherente de la cooficialidad», per afegir que «será con ocasión, en su caso, del desarrollo normativo de ambas previsiones estatutarias por parte del poder político competente, estatal o autonómico, cuando, eventualmente, podrá requerirse de este Tribunal el pertinente juicio de constitucionalidad sobre los específicos términos en los que llegue a concretarse el deber de conocimiento de las dos lenguas oficiales por los referidos servidores públicos que, como consecuencia genérica de la cooficialidad, los preceptos ahora examinados se limitan a formalizar en garantía del derecho de opción lingüística que asiste a los ciudadanos».

oficials que els fa aptes per exercir les funcions pròpies del seu càrrec o llocs de treball, va sentenciar que l'apartat 4 no és inconstitucional.³⁵⁴

En el sistema de provisió de places de jutges i funcionaris continua computant-se el coneixement del català com un simple mèrit (encara que en algun text es parli de “mèrit preferent” o “mèrit determinant”, la pràctica de les convocatòries rebaixa absolutament aquest qualificatiu). Inclús en el Reglament 2/2011, de 28 d'abril de la carrera judicial, preveu un sistema per atribuir el mèrit per coneixement de llengua oficial minoritària, com el català, amb menys garanties que en el Reglament anterior (es pot donar per acreditat el coneixement de català amb un mínim de 100 hores de formació a distància, sense intervenció de l'autoritat de la Generalitat de Catalunya competent en matèria de llengua). Pel que fa a l'ingrés a la carrera judicial, la llengua no es valora ni com a mèrit ni com a requisit de capacitat, atès el caràcter <<nacional>> del cos (STC 56/1990, FJ 45). De totes formes, això no impedeix que en l'adjudicació de la primera destinació es valori aquest coneixement, doncs es valora el coneixement de la llengua pròpia a l'efecte d'adjudicar la primera destinació a totes les persones que hagin de ser nomenades jutges, amb independència de quin sigui el mode d'accés³⁵⁵. En definitiva, en cap supòsit no es valora el coneixement de la llengua catalana per a l'ingrés a la carrera judicial, sinó només per proveir una plaça en concret dins del territori català. L'efecte produït doncs, és el de primar els jutges amb coneixement de llengua catalana que vulguin ocupar plaça a Catalunya, però un cop ja han ingressat al cos.³⁵⁶

Quant als concursos de trasllat, aquest és el supòsit on el mèrit lingüístic opera plenament. L'art. 341.2 LOPJ estableix que reglamentàriament s'han de determinar els criteris de valoració com a mèrit preferent de la llengua pròpia autonòmica en la provisió de places dels òrgans jurisdiccionals d'aquesta comunitat. Amb relació als ascensos, es preveu la computació del coneixement de la llengua pròpia per als ascensos a la categoria de magistrat. El mèrit lingüístic s'ha d'afegir a l'antiguitat escalafonal dels jutges a qui correspongui l'ascens. El mèrit, però, només actua des del moment en

³⁵⁴ Urrutia Libarona, Iñigo. Derechos fundamentales y derechos lingüísticos en el ámbito de la justicia. Gerpe Landín, Manuel et alt. *Poder Judicial y modelo de Estado*. Barcelona: Atelier Constitucional, 2013, pp. 87-90.

³⁵⁵ La valoració de la llengua en aquesta adjudicació de primera destinació es regula en el Reglament 2/2011, però no diu res sobre com s'ha de valorar, només indica que el coneixement ha de ser oral i escrit. Tanmateix, en el supòsit de concurs d'ingrés entre juristes de competència reconeguda, en què la LOPJ preveia la valoració de la llengua, la LO 19/2003, de 23 de desembre, ha eliminat aquesta meritació.

³⁵⁶ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 158.

què correspon al jutge la categoria de magistrat per a la seva situació escalafonal. És a dir, el coneixement de la llengua pròpia no ajuda a promocionar, sinó a escollir la plaça un cop s'ha ascendit.³⁵⁷ Hi ha una previsió específica per als nomenaments de càrrecs importants, doncs d'acord amb l'art. 341.1 LOPJ, per a la provisió de places de president del TSJ i de les audiències provincials, es valora com a mèrit el coneixement de la llengua pròpia autonòmica.³⁵⁸

Amb tot, l'Administració de l'Estat no ha promogut de forma efectiva que els servidors públics de la justícia a Catalunya, especialment jutges i fiscals, tinguin un coneixement adequat de l'idioma, ni tampoc que tinguin cap exigència ni obligació de tenir dit coneixement, amb el consegüent perjudici del dret del ciutadà i de l'ús del català.³⁵⁹

Pel que fa al Ministeri Fiscal, la LOPJ no en diu res. En canvi, l'Estatut del Ministeri Fiscal (Llei 24/2007, de 9 d'octubre) preveu la valoració del coneixement de l'idioma cooficial com a mèrit determinant per proveir les places a les fiscalies³⁶⁰. Caldrà veure com es desenvolupa reglamentàriament aquest mèrit.³⁶¹

En conclusió, en l'actualitat, en l'àmbit judicial, s'ha plantejat únicament la meritació lingüística, però no la capacitació dels funcionaris³⁶². Això preveu el còmput del

³⁵⁷ La regulació de la valoració del mèrit en els concursos de trasllat i en relació als ascensos, s'inclou en el Reglament 2/2011.

³⁵⁸ Pou i Pujolràs, Agustí. Op. cit. El català a l'Administració de Justícia..., p. 159-160.

³⁵⁹ Pla i Boix, Anna. El perfil lingüístic del personal al servei de l'Administració de Justícia. Comentari a la STC 270/2006, de 13 de setembre. Revista Jurídica de Catalunya, nº1, 2007.

³⁶⁰ En aquest sentit, cal destacar la STS 385/2011 de 19 de gener, que enjudicia una reforma del 2008 del Reial decret 326/2002, de 5 d'abril, sobre règim de nomenament de membres substituïts del ministeri fiscal. L'orientació de la reforma va ser rebaixar els punts atorgats per coneixement de la llengua pròpia dels aspirants a ser substituïts i no preveure'n la preferència en cas que hi hagués empat entre els aspirants, tot això amb la reformes recents de l'EAC (art. 102), que preveu justament l'acreditació del mèrit, i de l'Estatut de Ministeri Fiscal, que preveu la llengua com a mèrit determinant. la valoració (art. 33.6, sobre el qual el TS resol que només és aplicable als fiscals de carrera, perquè ja han demostrat el coneixement de l'ordenament jurídic, a diferència dels substituïts, en la selecció dels quals «ni el coneixement del dret autonòmic ni el de la llengua pròpia de la comunitat poden prevaldre sobre l'acreditació de la formació jurídica que resulta imprescindible, i per això, el mèrit que determina la preferència en cas d'empat és l'expedient acadèmic). Un altre cop podem veure com la valoració de la llengua en la funció pública judicial es decanta encara de manera més clara cap a l'atribució d'un valor baix a la mateixa, que sens dubte és una mostra de l'ús escàs de les llengües oficials pròpies en aquest àmbit i alhora. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Suprem. Revista de Llengua i Dret, 2012, nº 57, p. 315.

³⁶¹ Beladiez Rojo, Margarita. Artículo 23.2: el derecho fundamental a acceder en condiciones de igualdad a las funciones públicas. Comentarios a la Constitución Española. Madrid: Fundación Walters Kluwer, 2009, p. 580.

³⁶² En el procediment que resol la STC 163/2012, el Parlament de Catalunya recorre contra diversos articles de la reforma de la LOPJ, que va fer la Llei orgànica 19/2003, de 23 de desembre. Les qüestions suscitées que ens interessin fan referència als aspectes concrets del règim jurídic del personal al servei de l'Administració de justícia, on s'inclou la invasió competencial en la determinació del règim lingüístic en la provisió de places de funcionaris judicials. En concret, considera que la previsió del coneixement de

coneixement de la llengua autonòmica com a mèrit, però no com a requisit; a diferència del que s'exigeix a d'altres administracions autonòmiques, locals, universitàries i perifèrica de l'Estat. Sobre això cal constatar:³⁶³

- A) Que el mèrit només prima (més o menys) a uns candidats, però no impedeix que un d'ells, amb cap competència lingüística acreditada, acabi en un càrrec públic d'una CCAA amb dues llengües oficials, el que pot comportar una lesió dels drets dels ciutadans amb l'AJ;
- B) Que al tractar-se d'un mèrit, aquest s'acredita en la provisió de les places, això és, en la fase de destí, pel que no es tracta d'un requisit d'ingrés al cos. Això és contradictori amb la finalitat constitucional, ja que el coneixement de les llengües oficials (castellà o una altra llengua oficial) constitueix més un requisit

la llengua pròpia en la relació de llocs de treball ha de correspondre a la comunitat autònoma; és a dir, el Parlament considera que la norma orgànica s'ha extralimitat en la determinació dels continguts mínims de la relació de llocs de treball en preveure el perfil lingüístic dels llocs de treball (arts. 521.3 i .4 de la LOPJ) i en establir que les convocatòries, en correspondència amb aquests perfils lingüístics, haurien de preveure la valoració del coneixement de la llengua pròpia (art. 530 LOPJ). Doncs bé, en contra del criteri mantingut per la comunitat autònoma catalana, el TC avala els preceptes impugnats, acollint i reproduint jurisprudència anterior, en concret la STC 253/2005, de 10 de novembre i la STC 56/1990, de 29 de març. La Sentència no fa un esforç argumentatiu important més enllà de la remissió a les resolucions esmentades. Les raons que addueix són dues: la primera, la competència que efectivament té l'Estat per establir els requisits en les relacions de llocs de treball de l'Administració de justícia, davant una mena de competència «accessòria» que té la comunitat autònoma, l'exercici de la qual haurà de ser aprovada pel Ministeri de Justícia; i la segona, el fet que la regulació de la llengua en aquest àmbit sigui una competència concurrent entre Estat i CCAA permet que el primer estableixi la regulació sobre aquesta qüestió: «debe ser el Estado el que regule el uso de las lenguas dentro de la Administración de Justicia, sin perjuicio de que las Comunidades Autónomas puedan regular el alcance inherente al concepto de cooficialidad». El joc d'aquest dos arguments fa que la CCAA pràcticament no tingui cap incidència en la valoració de la llengua i, quan la té, només la pot exercir de manera subordinada a l'Estat. Així, si la CCAA fa una relació de llocs de treball, no pot establir el coneixement del català com a requisit general i el perfil de les places estarà sempre controlat per l'Estat. El marge, doncs, és escàs. El que crida més l'atenció dins d'aquesta argumentació, però, és el motiu adduït per l'alt tribunal. No es tracta d'un millor servei al ciutadà, de la manca de necessitat objectiva, o d'un criteri de proporcionalitat entre els possibles requeriments lingüístics i la funció que ha de desenvolupar cada funcionari, sinó, com tantes vegades hem advertit, la raó és l'homogeneïtat del cos funcional i la mobilitat del personal per tot l'Estat. Tot i que la sentència resol sobretot un conflicte relatiu a les competències sobre la llengua a una part de la funció pública judicial, en el raonament sura una concepció uniformista d'aquesta funció pública, més uniformista de la que es pot desprendre de la mateixa Constitució i que alhora es percep de manera positiva com una “garantia” d'unitat i homogeneïtat.

En la STC 224/2012, la Generalitat impugnava dins del mateix bloc diversos preceptes introduïts per la Llei orgànica 19/2003 a la LOPJ, i tot i que el TC parla de “competència concurrent”, tal com hem vist en la primera resolució ressenyada, el resultat final és que les potestats de la Generalitat queden totalment subordinades a les de l'Estat i el deure d'acreditació del coneixement del català, que el Tribunal dedueix de la mateixa cooficialitat, queda reduït a l'al·legació d'un mèrit determinat totalment per la normativa estatal. En conclusió, ambdues sentències posen en evidència, primer, la minsa competència reconeguda a la CCAA per determinar el règim lingüístic a la justícia i, segon, la consideració del coneixement de la llengua com un mèrit que beneficia qui el té, però que no és ni necessari ni actua amb força per fer efectiva l'oficialitat de la llengua oficial pròpia a l'àmbit judicial. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Constitucional. *Revista de Llengua i Dret*, 2013, nº 60, pp. 204-206.

³⁶³ Vernet i Llobet, Jaume. Op. cit. *Los principios de mérito y capacidad...*, pp. 318-319.

d'accés, que tots els aspirants han d'acreditar, que un coneixement específic o especialitat, que normalment s'aporta com a mèrit addicional. Els coneixements de base o mínims s'afegeixen als requisits d'ingrés i els coneixements extraordinaris es meriten a part. Naturalment, una part dels aspirants s'integraran en unes places radicades en CCAA monolingües i potser no els sigui mai imprescindible conèixer altres llengües que el castellà; però això no ocorre respecte dels que es destinin a CCAA amb dues llengües oficials, pel que es podrien establir dos tipus de coneixements bàsics, un general i l'altre, per exemple, "específic" o "autonòmic", adequat al territori on es vulgui exercir la professió, de forma prèvia a la provisió de places;

- C) Això no priva que un cop superada la prova general "específica" o "autonòmica", la de coneixement bàsic de l'idioma propi, puguin al·legar-se i acreditar-se uns mèrits especials, més específics a la plaça que es pretén ocupar, que constitueixen uns coneixements més concrets i d'un nivell de competència lingüística superior a l'acreditat en fase d'ingrés, que suposen la demostració d'unes habilitats en comptes d'una capacitat;
- D) Per últim, els jutges i magistrats no només han de conèixer el Dret civil propi de la CCAA, sinó que han de saber el Dret autonòmic, públic i privat, aplicable a la CCAA. Això tampoc pot consistir en un mèrit, sinó que ha de constituir un requisit d'accés dels que hem denominat "específic" o "autonòmic", el que és absolutament necessari per tal que el Dret autonòmic s'apliqui en la judicatura.

Per concloure aquest capítol, s'ha de puntualitzar que malgrat les crítiques i les recomanacions formulades pel Consell d'Europa mitjançant els informes del Comitè d'Experts, es manté una resistència per part dels òrgans estatals i d'una part dels operadors jurídics a l'adopció de les mesures legals i organitzatives necessàries³⁶⁴ perquè l'oficialitat de la llengua catalana es pugui desplegar adequadament i amb plenes garanties en l'àmbit judicial³⁶⁵. Els governs estatals han oposat de manera reiterada l'existència de cossos 'nacionals' com a resposta als incompliments de la CELRM

³⁶⁴ Pons, Eva i Sorolla, Nacho. Informe sobre la situació de la llengua catalana, 2005-2007. Observatori de la Llengua Catalana, Dossier 13.

³⁶⁵ Vegeu les recomanacions per a la millora del servei públic de la justícia a Catalunya aprovades pel Consell de Justícia de Catalunya (declarat òrgan inconstitucional per la STC 31/2010) el 25 de gener de 2006 (epígraf 5.2 "Els drets lingüístics"), derivades de les dades que recull el Llibre Verd de la Justícia, 2° ed., 2005 (http://www20.gencat.cat/docs/Adjucat/Documents/ARXIUS/doc_8943709_1.pdf).

palesats pel Consell d'Europa pel que fa a la capacitació lingüística del personal judicial i funcionari estatal en les comunitats amb dues llengües oficials³⁶⁶

Certament l'exclusivitat de l'ús del castellà en aquest àmbit durant segles ha marcat la conducta de tots els operadors jurídics. Ara bé, en la situació actual no es pot negligir que, com s'ha vist, es mantenen actives les causes que marquen la primacia del castellà sobre el català. Per tant aquests diglòssia no respon tant a una inèrcia sinó a uns motius encara plenament vigents. Determinats fets que han recollit els mitjans, com el requeriment a les parts perquè aportin la traducció al castellà dels documents que presenten, la falta d'efectes dels documents en català en les institucions centrals, etc; per bé que alguns són de dubtosa legalitat, constitueixen un recordatori constant de la preeminència del castellà. En aquest sentit, també les bones pràctiques assumides per tots els agents que actuen en aquest àmbit constitueixen unes referències que afavoreixen la generació d'una dinàmica positiva d'ús, i per això, es fa imprescindible generar contextos en què el català passi a ser una necessitat clara i no una actitud voluntarista.³⁶⁷

En cap moment ha manifestat el TC que sigui contrari a la CE condicionar la provisió de places judicials en un territori bilingüe al coneixement de les dues llengües oficials. El que, en puritat, ha expressat és que aquesta decisió correspon a les CCGG i no a les CCAA amb llengua oficial pròpia (per totes, STC 31/2012, FJ 21). Per tant, el legislador estatal té en les seves mans la possibilitat de regular l'ús de les llengües oficials a la justícia d'una forma més coherent amb el principi de plurilingüisme acollit en l'art. 3 CE i amb el dret de la lliure elecció de llengua, autoritzant, per exemple, a les CCAA amb competència en justícia i amb dues llengües oficials, per tal que, a l'hora de proveir places judicials, pugui exigir com a requisit el coneixement d'ambdues llengües, així com per adoptar mesures que incentivin l'ús de la llengua oficial minoritària, col·laborant en la millora del seu ús, i per tant, en la seva conservació.³⁶⁸

³⁶⁶ Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Jurisprudencia del Tribunal Suprem. *Revista de Llengua i Dret*, nº 60, 2013, p. 212.

³⁶⁷ http://administraciojusticia.gencat.cat/web/.content/home/seccions_tematiques/usos_linguistics/llengua_catalana_justicia.pdf

³⁶⁸ Caamaño Domínguez, Francisco. Op. cit. ¿Lenguas sin justicia..., pp. 54-55.

A principis d'aquest segle, diversos estudis estimaven que cada any moren en el món entre 25 i 30 llengües. Segons dades de la UNESCO³⁶⁹, de les 5.000 llengües vives que perduren en el nostre planeta, en els pròxims cent anys s'extingiran irremediablement al voltant del 90 per cent. Esperem que d'entre totes elles no es trobi cap de les llengües d'Espanya. Les estadístiques diuen que la realitat plurilingüe espanyola - exclusivament l'ús de les llengües oficials -, ha disminuir acceleradament en els últims vint anys, i que hi ha un àmbit en el qual pràcticament no ha penetrat: el de la justícia.

En la seva aposta per una Espanya plurilingüe, el constituent no va excloure el Poder Judicial. S'ha interpretat correctament el seu mandat? No podríem ser una mica més ambiciosos³⁷⁰ i facilitar una convivència lingüística en la nostra AJ?³⁷¹

³⁶⁹ Vegeu Atlas UNESCO de les llengües del món en perill, última edició, 2010.

³⁷⁰ El Consell Assessor per a la Transició Nacional de la Generalitat s'ha plantejat diverses qüestions relatives a com hauria de ser el règim lingüístic provisional en el cas que s'aprovés una constitució catalana: «l'establiment del règim lingüístic correspondria a la futura Constitució i la legislació que la desenvolupés [...] i durant el període constituent, el mateix s'hauria d'inspirar en dos criteris bàsics: atorgar al català la plenitud de reconeixement i d'ús, en tots els àmbits, i mantenir la continuïtat d'usos del castellà, prenent les mesures adients per garantir el català com a llengua d'ús ordinari i general a Catalunya i mantenir el reconeixement i el dret d'ús del castellà, sense predeterminedar, el règim lingüístic que estableixi la futura Constitució [...]. Aquesta precisió del règim lingüístic podria consistir a mantenir el règim lingüístic que es preveu en la LPL, i l'EAC, amb les modificacions necessàries que calguin per assegurar el ple reconeixement i l'ús del català, fent-lo compatible amb el reconeixement i ús del castellà. [...] En l'àmbit de les administracions públiques, caldria assegurar el català almenys en dues direccions: d'una banda, en l'accés a la funció pública; i d'una altra, en els usos lingüístics, tant interns com en relació amb els ciutadans. Respecte a la primera qüestió, caldria establir amb claredat el requisit del coneixement del català per accedir a la funció pública a Catalunya, i tant el Parlament com el Govern haurien de disposar de facultats clares i suficients, habilitades per la llei constitucional provisional, per determinar el nivell de català i castellà exigible en cada lloc de treball públic. Respecte de la segona qüestió, caldria recuperar la qualificació de preferència que atorgava l'Estatut de 2006 al català en els usos lingüístics de les administracions catalanes (art. 6.1) i es garantiria que les diverses administracions poguessin establir els seus propis reglaments lingüístics interns a partir d'aquest principi. [...] En l'àmbit de l'Administració de justícia, convindria prendre dos tipus de mesures relacionades amb l'efectivitat dels drets lingüístics dels ciutadans davant es òrgans judicials. La primera va referida a les places de jutge, magistrat, fiscal, secretari i personal de l'Administració de justícia, l'accés a les quals hauria de garantir un coneixement adequat i suficient del català per poder complir les funcions pròpies del lloc de treball i satisfent els drets lingüístics dels ciutadans. Les lleis estatals no resulten suficients per garantir de manera efectiva aquest "coneixement adequat i suficient" a les funcions del lloc de treball que s'ha d'ocupar"[...]. La segona qüestió es refereix a la llengua dels procediments judicials. El dret d'opció lingüística que reconeix en general l'Estatut (art. 33.2) i que hauria de convertir-se en la base del règim lingüístic dels procediments, no troba una traducció fidel en la regulació que d'aquesta en fa la LOP [...]. Caldria, per tant, aprovar una legislació congruent amb aquest principi general, cosa que es podria fer en la mateixa llei constitucional provisional o en una altra del Parlament».

³⁷¹ Íbidem, p. 47.

CONCLUSIONS

1. **Només els particulars haurien de poder escollir la llengua amb la qual es dirigeixen als poders públics**, però l'Administració no ho hauria de poder fer, és a dir, no hauria de tenir preferència per cap de les dues llengües oficials i hauria de respondre al ciutadà en la llengua de la seva elecció. Això clarament indica que el pes de la decisió sobre la llengua de la relació entre l'Administració i el ciutadà està del costat d'aquest i no del poder públic.
2. Respecte a la legislació catalana, com hem posat en relleu, la Carta en alguns aspectes és més beneficiosa per a la mateixa, però en d'altres no. En canvi, **la Carta sempre és més beneficiosa que la legislació espanyola per al reconeixement de les llengües minoritàries en tots els aspectes**.
3. La Carta ofereix la possibilitat que la llengua regional o minoritària no sigui emprada en el cas que la mateixa resulti **“obstaculitzadora de la bona administració de justícia” o, en altres termes, si produeix indefensió (que cal demostrar)**. En la meua opinió, aquesta excepció efectuada a favor de la llengua oficial majoritària, en aquest cas el castellà, actua, segurament sense ser el propòsit de la Carta, en detriment de les llengües oficials minoritàries, com en aquest cas és el català, doncs es produeix, ja d'entrada, un desequilibri de garanties i seguretat jurídica en relació a les dues llengües oficials. A banda, el dret de les parts, prèvia petició, a què el procediment sigui tramitat en català i les diverses referències als intèrprets i traduccions que efectua la Carta al llarg de l'art. 9, ofereixen un dret a ser correspost més ampli que el garantit a la legislació estatal i autonòmica.
4. L'actual sistema legislatiu espanyol de protecció lingüística establert en l'art. 231 LOPJ, d'aplicació a tots els procediments judicials, no diferencia, com hem vist, els procediments civils, els penals i els administratius, cosa que sí que efectua la **CELRM, i per tant, a l'estar regulat cada procediment per separat, atorga als mateixos unes majors i millors garanties jurídiques**. A més a més, l'apartat 2 del mateix article, regula l'ús de la llengua oficial minoritària per part dels funcionaris de la justícia, objectable per alguna de les parts si li ocasiona indefensió; per tant, sense anar més enllà, de la lectura literal d'aquest apartat es desprèn que, en comptes d'establir la possibilitat de la intervenció d'intèrprets i/o traduccions en el procés en cas que una de les parts

no conegui el català, la sola al·legació d'indefensió per desconeixement del català provocaria que el procediment es passés a tramitar íntegrament en llengua castellana. Per tant, es veu clarament a la LOPJ una evident preferència i predisposició per a l'utilització de la llengua castellana en els procediments judicials. **L'art. 231 LOPJ difícilment es pot conciliar amb les disposicions establertes en l'art. 9 CELRM.**

5. L'Estat espanyol pren per costum, des del seu Primer Informe sobre l'aplicació de la CELRM a Espanya, **justificar la seva inactuació i ignorància del que reitera informe rere informe el Comitè d'Experts, en base a l'actuació de les CCAA**, en particular de la Generalitat, que precisa i malauradament no és qui té la competència per incidir en el Poder Judicial, que com ja hem vist, és únic, independent i fortament centralitzat. Per tant, no deixa de cridar l'atenció que un TI com és la Carta, signada expressament per l'Estat espanyol, no sigui complerta tal i com ho ha de ser, i no només això, sinó que a més a més, es vulgui excusar aquesta conducta al·legant que un ens que no té competència per incidir ni regular la matèria, ja efectua prou i suficients actuacions lingüístiques en l'àmbit judicial.
6. La garantia establerta en **la Carta reconeix a l'acusat del dret d'expressar-se en la seva llengua regional i minoritària en els processos penals, encara que conegui el castellà**, però per la senzilla raó que pel mateix sigui més còmode o fàcil comunicar-se en català, no es contempla, per suposat, en la legislació espanyola, i en la meua opinió, seria una postura massa comprensiva i permissiva tenint en compte la posició que ha adoptat la legislació i que ha donat suport el TC, posició clarament en contra de la igualtat entre la llengua oficial majoritària i les altres oficials minoritàries.
7. **La ignorància del coneixement i l'ús del català per part del personal judicial comporta situacions de postergació i perjudici** arreu dels territoris on es parla català (a banda d'indefensió dels catalanoparlants) doncs rep un tracte com el que rep una llengua estrangera: el personal al servei de l'AJ no tenen l'obligació de conèixer-lo, s'han de traduir totes les actuacions judicials efectuades en català, i els ciutadans poden al·legar que el seu desconeixement els produeix indefensió sense justificar-ho i s'han de traduir les actuacions judicials perquè puguin tenir efectes fora del territori català però dins de l'Estat espanyol.

8. S'ha de tenir en compte que **els trets definitoris del Poder Judicial no ho són de l'administració de l'AJ** (personal al seu servei), i sobre aquesta diferenciació s'hi emparen el Poder Judicial i el TC per reiterar que la regulació lingüística i l'accés als cossos del personal al servei de l'AJ ha de correspondre a l'Estat i per tant, al CGPJ. L'actual règim de meritació que com hem vist, tracta al català com un mèrit a l'hora d'accedir a l'ocupació d'una plaça en el territori de parla catalana. En la meua opinió, no hauria de ser així, doncs crec que les places al servei de l'AJ a Catalunya s'hauria de diferenciar entre les proves d'accés a la funció pública (d'àmbit general i iguals per a tots els ciutadans espanyols) i la destinació un cop aprovades aquestes proves (lloc concret de treball). Per tant, segons el meu parer, les places de destinació ubicades arreu del territori de parla catalana, haurien d'estar reservades exclusivament als jutges, secretaris judicials, fiscals i funcionaris dels cossos d'auxili, gestió o tramitació processal o administrativa que acreditessin que tenen els coneixements idonis per poder utilitzar el català en els procediments judicials; és a dir, només aquells jutges demostrassin, mitjançant una prova específica (examen de llengua) posterior a la general, que comprenen, parlen i escriuen el català (amb la corresponent terminologia jurídica) serien els qui efectivament tindrien la possibilitat de poder ocupar les mateixes. Els jutges i la resta de personal que no entenen ni parlen català només podrien ocupar plaça a Catalunya provisionalment, només amb l'objectiu que amb aquest nou sistema els tribunals catalans es quedessin sense jutges.

El mateix s'hauria d'establir a la resta de CCAA que gaudeixen del règim de doble oficialitat lingüística, doncs si s'establís aquest sistema de selecció del personal en tots aquests territoris on existeix una segona llengua oficial minoritària modificant-se substancialment la LOPJ, tot seria més fàcil, doncs el personal al servei de l'AJ en aquests territoris ja no podria al·legar el desconeixement de la mateixa, no s'haurien de traduir totes les actuacions judicials fetes en aquesta llengua, per tant no es produirien dilacions indegudes, i en definitiva, es compliria amb les disposicions establertes en l'art. 9 CELRM.

9. En l'actualitat, l'actuació **del Govern de la Generalitat** s'ha centrat en un àmbit de competències executives sobre l'organització de justícia i a la promoció i foment del català i a la salvaguarda dels drets lingüístics dels ciutadans en l'AJ a Catalunya, **sense capacitat d'incidència normativa rellevant en l'estatus de**

la llengua en aquest àmbit (d'entre les mesures adoptades destaquen el servei de traducció automàtica al servei del personal judicial, els acords de col·laboració entre la Generalitat i els col·legis professionals, sessions informatives al personal judicial sobre l'ús del català, etc.). El TC, en les seves sentències, no ha posat gens fàcil al govern català el seu desig d'ampliar el seu marc competencial en matèria lingüística i sempre s'ha encarregat de recordar el, en realitat, no tant ampli marge competencial que l'Estat atorga a les Comunitats Autònomes. Per tant, la legislació catalana (LPL i EAC) i la CELRM tenen ambdues una voluntat de protecció de les llengües oficials minoritàries, però la LOPJ no.

ANNEXES

BIBLIOGRAFIA

1. Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. La Carta Europea de Lenguas Regionales o Minoritarias del Consejo de Europa como derecho interno. Pérez Fernández, José Manuel, et al. *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona: Atelier Administrativo, 2006.
2. Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. La cooficialidad lingüística en la jurisprudencia constitucional. *Revista Vasca de Administración Pública*, 1991, nº 31.
3. Agirreazkuenaga Zigorraga, Iñaki. *Reflexiones jurídicas sobre la oficialidad y el deber de conocimiento de las lenguas: Estudios sobre la Constitución española*. Madrid: Civitas, 1991.
4. Albertí Rovira, Enoch. El règim de doble oficialitat i els drets i deures lingüístics. *Estudis Jurídics sobre la Llei de Política Lingüística*. Madrid: Marcial Pons-Institut d'Estudis Autònoms, 1999.
5. Alonso de Antonio, Ángel Luis. La cuestión lingüística en la Sentencia del Tribunal Constitucional sobre el Estatuto de Autonomía de Cataluña: La STC 31/2010 sobre el Estatuto de Cataluña. *Teoría y realidad constitucional*, 2011, nº 27.
6. Aparicio Pérez, Miguel Ángel. La difícil relación entre la organización del Poder Judicial y el Estado Autónomo. Gerpe Landín, Manuel et al. *Poder Judicial y modelo de Estado*. Barcelona: Atelier Constitucional, 2013.
7. Artea, Aurelio. *¿Libertad o coacción?: Políticas lingüísticas y nacionalismos en España*. Madrid: FAES, 2007.
8. Arzoz, Xabier. The implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages in Spain. *The European Charter for Regional or Minority Languages: Legal Challenges and Opportunities*. Council of Europe: Marcial Pons, 2008. Regional or Minority Languages, nº 5.
9. Beladiez Rojo, Margarita. *Artículo 23.2: el derecho fundamental a acceder en condiciones de igualdad a las funciones públicas*. Comentarios a la Constitución Española Madrid: Fundación Walters Kluwer, 2009.
10. Caamaño Domínguez, Francisco. ¿Justicia sin lenguas o lenguas sin justicia?. *Revista catalana de dret públic*, 2015, nº 50.
11. Carrillo, Marc. L'impacte de la crisi sobre els drets de l'àmbit social. *Revista catalana de dret públic*, 2013, nº 46.
12. Casado Raigón, Rafael. *Derecho Internacional*. 2na ed. Madrid: Tecnos, 2014.
13. Castellà Surribas, Santiago J. *Cap a un Estat Plurilingüe: Una lectura en positiu del primer informe del Comitè d'Experts de la Carta europea de llengües regionals o minoritàries sobre el compliment per l'Estat espanyol en relació a la llengua catalana*. Universitat Rovira i Virgili. Observatori de la Llengua Catalana: Barcelona, 2006.
14. Castellà i Surribas, Santiago. *Informe sobre l'aplicació per l'Estat Espanyol de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries en relació a la llengua catalana*. Universitat Rovira i Virgili. Observatori de la Llengua Catalana: Barcelona, 2003.

15. Castells, José Manuel. Efectos jurídicos de la ratificación por España de la Carta Europea de Lenguas Regionales o Minoritarias. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº 69.
16. Cobreros Mendazona, Edorta. La distribució de competències entre l'Estat i les Comunitats Autònomes en matèria lingüística. *Autonomies*, 1990, nº 12.
17. Fabeiro Fidalgo, Patricia. *El derecho de usar y el deber de conocer las lenguas en la Constitución Española de 1978*, Madrid: Iustel, 2011.
18. Fossas, Enric. Aportaciones y límites de la jurisprudencia constitucional en el desarrollo del plurilingüismo en España. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº 69 (II).
19. Gómez Borrás, Marga. El derecho de las lenguas y las lenguas del derecho. *Revista Jurídica de Navarra*, 2003, nº 35.
20. Guaita Martorell, Aurelio. *Lenguas de España y artículo 3º de la Constitución*. Madrid: Civitas, 1989.
21. Jou i Mirabent, Lluís. *L'oficialitat lingüística, un concepte jurídic*. Acadèmia de jurisprudència i legislació de Catalunya. Barcelona: 2009.
22. Milian Massana, Antoni. La convivencia lingüística en Cataluña: reflexiones en torno a la regulación del catalán y del castellano en las Administraciones Públicas catalanas, a partir de la Ley del Parlamento de Cataluña 1/1998, de 7 de enero, de Política Lingüística. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº69 (II).
23. Milian Massana, Antoni. El règim de les llengües oficials. Comentari a la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny. *Revista catalana de dret públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut: 2010.
24. Milian Massana, Antoni. Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, en relació amb les llengües oficials. *Revista Jurídica de les Illes Balears*, 2011, nº 9.
25. Muro Bas, Xavier. Valoració dels aspectes relatius a la llengua en la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. *Revista catalana de dret públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut, 2010.
26. Nieva Fenoll, Jordi. La invocació directa de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries als tribunals. *Revista Llengua i Dret*, 2009, nº52.
27. *L'aplicació de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries per l'Estat Espanyol*. Consell d'Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya i Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears. Tarragona, 16 de maig de 2003.
28. López Basaguren, Alberto. Las lenguas oficiales entre Constitución y Comunidades Autónomas: ¿desarrollo o transformación del modelo constitucional?. *Revista española de derecho constitucional*, 2007, nº 79.
29. López Bofill, Héctor. Estatutos y competencias después de la STC 31/2010, de 28 de junio. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2011, nº 90.
30. Papaux, Alexandre. El derecho de las lenguas en Suiza: la cohabitación de las lenguas oficiales en la Administración federal y cantonal. *Revista Vasca de Administración Pública*, 2004, nº 69.
31. Pérez Calvo, Alberto. *Pluralismos lingüísticos y sus regulaciones*. *Revista jurídica de Navarra*, 2011, nº 51.
32. Pérez Fernández, José Manuel. La tutela de las lenguas regionales o minoritarias y su encaje en el modelo constitucional español: ¿un *tertium genus* en el

- reconocimiento de los derechos lingüísticos?. *Revista Española de Derecho Constitucional*, 2010, nº 89.
33. Pla i Boix, Anna M. *El règim jurídic de les llengües a l'Administració de Justícia*. Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya. Barcelona: 2005.
 34. Poggeschi, Giovanni. The use of regional and minority languages in the public administration and the undertakings of article 10 of the European Charter for regional or minority languages. *Revista de Llengua i Dret*, 2012, nº 57.
 35. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Constitucional. *Revista de Llengua i Dret*, 2010, nº 53.
 36. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Suprem. *Revista de Llengua i Dret*, 2010, nº 54.
 37. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica legislativa del Tribunal Suprem. *Revista de Llengua i Dret*, 2011, nº 58.
 38. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Suprem. *Revista de Llengua i Dret*, nº 57, 2012.
 39. Pons Parera, Eva i Pou Pujolràs, Agustí. Crònica de jurisprudència del Tribunal Constitucional. *Revista de Llengua i Dret*, 2013, nº 60.
 40. Pons Parera, Eva. Estatuto jurídico de las lenguas en Cataluña. Pérez Fernández, José Manuel, et al. *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona: Atelier Administrativo, 2006.
 41. Pons Parera, Eva. La llengua en la sentència de 28 de juny. *Revista Catalana de Dret Públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut: 2010.
 42. Pou i Pujolràs, Agustí. El català a l'Administració de Justícia i el nou Estatut. *Revista de Llengua i Dret*, 2007, nº 48.
 43. Pla Boix, Anna M. El règim lingüístic en la Sentència 31/2010, de 28 de juny. *Revista catalana de dret públic*. Especial Sentència sobre l'Estatut: 2010.
 44. Pla Boix, Anna M. Article 9, Judicial authorities. López Nogueira, Alba; Ruiz Vieytez, Eduardo J.; Urrutia Libarona, Iñigo. *Shaping language rights: Commentary on the European Charter for Regional or Minority Languages in light of the Committee of Experts' evaluation*. Council of Europe: Marcial Pons, 2012. *Regional or Minority languages*, nº 9.
 45. Puig Salellas, Josep M^a. *Doble oficialitat i llengua pròpia: dues llengües i un territori*. Madrid: Marcial Pons, 2009.
 46. Ruiz Vieytez, Eduardo J. Constitutions, languages, definitions and the European Charter for regional or minority languages. *Revista de Llengua i Dret*, 2009, nº 51.
 47. Sainz de Robles, Federico Carlos. La doble oficialitat i l'Administració de Justícia. Herrero de Miñón, Miguel, et al. *Estudios jurídicos sobre la Llei de Política Lingüística*. Generalitat de Catalunya: Institut d'Estudis Autònoms. Madrid: Marcial Pons, 1999.
 48. Triadú i Vila-Abadal, Joaquim. Perspectiva constitucional i Carta Europea de les llengües minoritàries. *Revista Llengua i Dret*, 2002, nº 37.
 49. Urrutia Libarona, Iñigo. Las garantías lingüísticas ante la Administración de Justicia: cooficialidad y tutela judicial. *Revista Jurídica de Catalunya*, 2003, nº1.
 50. Urrutia Libarona, Iñigo. Derechos fundamentales y derechos lingüísticos en el ámbito de la justicia. Gerpe Landín, Manuel et alt. *Poder Judicial y modelo de Estado*. Barcelona: Atelier Constitucional, 2013.

51. Vacca, Alessia. Una aproximació comparativa als tractats del Consell d'Europa i al marc de la Unió Europea pel que fa a la protecció de les llengües minoritàries. *Revista de Llengua i Dret*, 2010, núm. 53.
52. Vernet, Jaume (coord.) et al. *Dret Lingüístic*. Valls: Cossetània Edicions, URV, 2003.
53. Vernet i Llobet, Jaume. *Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces y fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia de las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística*. Escuela Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Cuadernos de Derecho judicial, Madrid: 1999.
54. Vilajoana, Jordi. *La Carta Europea de Llengües Regionals o Minoritàries*. Generalitat de Catalunya: Departament de cultura, Biblioteca de Catalunya. Barcelona: 2001.
55. Woehrling, Jean-Marie. *The European Charter for Regional or minority languages: a critical: A critical commentary*. Council of Europe: Blackwell Publishing, 2005.

NORMATIVA

- Constitució Espanyola de 1978.
- Llei Orgànica 2/1979, de 3 d'octubre, del Tribunal Constitucional.
- Llei basca 10/1982, de 24 de novembre, de normalització lingüística de l'euscar.
- Llei 3/1983, de 15 de febrer, de normalització lingüística de Galícia.
- Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià
- Llei Orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del Poder Judicial.
- Llei de 29 d'abril del 1986, de normalització lingüística de les Illes Balears.
- Reial Decret 44/1996, d'1 de març, que aprova el traspàs dels mitjans personals al servei de l'Administració de Justícia a la Generalitat de Catalunya.
- Reial Decret 489/1997, de 14 d'abril, sobre publicació de les lleis en les llengües cooficials de les Comunitats Autònomes.
- Llei 1/1998, de 7 de gener, de Política Lingüística.
- Llei 7/1998, de 16 de setembre, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la llengua.
- Llei 1/2000, de 7 de gener, d'Enjudiciament Civil.
- La Carta Europea de Llengües Regionals o Minoritàries. Generalitat de Catalunya: Departament de cultura, Biblioteca de Catalunya. Barcelona: 2001.
- Reial Decret 1608/2005, de 30 de desembre, pel que s'aprova el Reglament Orgànic del Cos de Secretaris Judicials.

- Reial Decret 1451/2005, de 7 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament d'Ingrés, Provisió de Llocs de Treball i Promoció Professional del Personal Funcionari al Servei de l'Administració de Justícia.
- Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.
- Decret 46/2006, sobre selecció i el nomenament del personal interí dels cossos de metges forenses, gestió processal i administrativa i d'auxili judicial de l'Administració de Justícia de Catalunya.
- Llei 24/2007, de 9 d'octubre, per la que es modifica la Llei 50/1981, de 30 de desembre, reguladora de l'Estatut Orgànic del Ministeri Fiscal.
- Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura.
- Reglament 2/2011, de 28 d'abril de la Carrera Judicial.

DOC/ WEBGRAFIA

- Informe del Consejo General del Poder Judicial. Boletín de Información núm. 127, enero 1996.
- Declaració del Govern d'Espanya, aprovada pel Congrés dels Diputats el 23/11/00 i pel Senat el 20/12/00.
- Donem la paraula a les llengües regionals o minoritàries: Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries. Consell d'Europa. Generalitat de Catalunya: Departament de la Vicepresidència, Secretaria de Política Lingüística, 2009.
- *Greuges contra la llengua catalana 2010-2013: Extrets de les dades aportades per la Generalitat de Catalunya per al 4rt Informe espanyol de seguiment de l'aplicació de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2014.
- *Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries: Informe explicatiu*. Consell d'Europa.
- Primer Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2002.
- Primer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2005.
- Segon Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2006.

- Segon Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2008.
- Tercer Informe de l'Estat Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2010.
- Tercer Informe del Comitè d'Experts sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, 2012.
- Informe CELRoM del Departament de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, 2013.
- Quart Informe Espanyol sobre l'aplicació de la CELRM, 2014.
- Informe sobre la situació de la llengua catalana, 2005-2007. Observatori de la Llengua Catalana, Dossier 13.
- http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/legislacio_i_drets_linguistics/carta_europea_de_llengues_regionals/, on es poden consultar els Informes espanyols i l'Informe de la Generalitat de Catalunya.
- http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/textcharter/Charter/Explreport_es.pdf, del Consell d'Europa sobre la CELRM.
- http://www.cercle21.cat/ca/butlleti/lofensiva_contra_el_catala/6/el_setge_a_lensenyament_en_catala_a_lestat_espanyol_i_lincompliment_de_la_carta_europea_de_les_llengues_regionals_i_minoritaries_o_com_aturem_un_proces_de_genocidi_linguistic_a_la_unio_europea/36/#ftn29, sobre l'incompliment de la CELRM.
- <http://www.cpnl.cat> i <http://www.llull.cat/catala/home/index.cfm>.
- <http://www.cicac.cat/arees/llengua/carta-europea-de-les-llengues-regionals/>, Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Tarragona, on es poden consultar els informes dels Experts i els d'Espanya.
- http://web.gencat.cat/ca/actualitat/detall/20150401_Greuges-contra-la-llengua-catalana, sobre els incompliments de l'Estat espanyol de la CELRM.
- http://administraciojusticia.gencat.cat/web/.content/home/seccions_tematiques/usos_linguistics/llengua_catalana_justicia.pdf, sobre la llengua catalana a la justícia.

JURISPRUDÈNCIA I DICTÀMENS: DOCTRINA CONSULTIVA

- STC 87/1983, de 27 d'octubre, sobre dues lleis basques d'educació.
- STC 88/1983 de 27 d'octubre, sobre matèria d'ensenyança en el País Basc.
- STC 30/1986, de 20 de febrer, sobre matèria de desordres públics.

- STC 82/1986, de 26 de juny, sobre el recurs d'inconstitucionalitat de la Llei basca de normalització lingüística de l'euskera.
- STC 84/1986, de 26 de juny, sobre el recurs d'inconstitucionalitat de la Llei basca de normalització lingüística de l'euskera.
- ATC 1103/1986, de 17 de desembre, sobre l'ús del català en la seu constitucional.
- STC 74/1987, de 25 de maig, sobre l'assistència lletrada al detingut i al pres.
- ATC, 935/1987, de 21 de juliol, sobre la presència de les llengües espanyoles en les actuacions judicials.
- STC 123/1988, de 23 de juny, sobre la Llei de normalització lingüística de les Illes Balears.
- ITC 374/1988, de 24 de març, sobre les llengües espanyoles en l'Administració de Justícia.
- STC 74/1989, de 21 d'abril, sobre el Consell executiu de la Generalitat de Catalunya.
- STC 214/1989, de 21 de desembre, sobre la Llei de Bases de Règim Local.
- STC 56/1990, de 29 de març, sobre la Llei Orgànica del Poder Judicial.
- STC 46/1991, de 28 de febrer, sobre la Llei catalana de la funció pública de l'Administració de la Generalitat.
- DTC 1/1992, d'1 de juliol de 1992, sobre el requeriment de tractats internacionals.
- STC 337/1994, d'11 de novembre, sobre la Llei catalana de normalització lingüística.
- ITC 88/1999, de 12 d'abril, sobre la cooficialitat en les llengües espanyoles.
- STC 50/1999, de 6 d'abril, sobre la Llei de règim jurídic de les Administracions públiques.
- STC 105/2000, de 13 d'abril, sobre el règim jurídic del personal judicial i la traducció al castellà de les actuacions.
- STS 6338/2000, de 28 de juliol, sobre els convenis internacionals ratificats i publicats a Espanya.
- STC 15/2000, de 20 de gener, sobre la Llei foral navarresa.
- DTC 1/2004, de 13 de desembre, sobre el requeriment de tractats internacionals.
- STC 237/2005, de 26 de setembre, sobre el dret a la tutela judicial efectiva.
- ITC 166/2005, de 19 d'abril, sobre la llengua emprada davant els òrgans judicials.
- STC 253/2005, d'11 d'octubre, sobre les competències de l'Administració de justícia del País Basc.
- STC 270/2006, de 13 de setembre, sobre el perfil lingüístic en les relacions de lloc de treball en els cossos nacionals de funcionaris judicials.

- STC 294/2006, d'11 d'octubre, sobre els serveis generals de l'Administració de justícia del País Basc.
- STC 182/2008, de 22 de desembre, sobre la inadmissió d'una demanda per no haver estat traduïda.
- STC 74/2009, de 23 de març, sobre la traducció dels documents aportats davant del TC.
- STC 31/2010, de 28 de juny, sobre la reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.
- STS 385/2011, de 19 de gener, sobre la reforma del règim de nomenament de membres substituïts del Ministeri fiscal.
- STC 163/2012, de 20 de setembre, sobre la distribució de competències de l'Administració de justícia.
- STC 224/2012, de 29 de novembre, sobre la distribució de competències de l'Administració de justícia.
- Dictamen nº 1492/92, del Consell d'Estat, de 3 de desembre.
- Dictamen del Consell Consultiu, núm. 203, de 18 de desembre de 1997.
- Dictamen del Consell de Garanties Estatutàries 6/2010, de 20 d'abril.